

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRIMERJAVA NEKATERIH KATEGORIJ PO MEDNARODNIH IN
AMERIŠKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH**

Ljubljana, marec 2015

KAJA ŠTER

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Kaja Šter, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom Primerjava nekaterih kategorij po mednarodnih in ameriških računovodskih standardih, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. Marjanom Odarjem.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem:
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 5. 1. 2015

Podpis avtorice: _____

KAZALO VSEBINE

UVOD.....	1
1 UMETITEV PROBLEMA RAZLIČNOSTI RAČUNOVODSKIH STANDARDOV	4
2 RAZVOJ MSRP IN POVEZANE INSTITUCIJE	6
2.1 Uporaba MSRP v EU.....	9
2.1.1 Računovodenje v EU v preteklosti.....	10
2.1.2 Uredba o uporabi MSRP	11
2.1.3 Potrjevanje MSRP v EU	12
2.2 Uporaba MSRP v svetu.....	13
3 RAZVOJ US GAAP IN POVEZANE INSTITUCIJE.....	14
3.1 Uporaba in hierarhija GAAP	17
3.2 Struktura ASC	18
4 PRIMERJAVA MED STANDARDI ZNOTRAJ OBEH OKVIRJEV RAČUNOVODENJA.....	19
5 KONCEPTUALNI OKVIR IASB IN FASB.....	21
5.1 Cilji in uporabniki računovodskega poročanja	22
5.2 Kakovostne značilnosti računovodskih informacij	23
5.3 Temeljne računovodske predpostavke	25
6 POTEK PROCESA HARMONIZACIJE MED MSRP IN GAAP	25
7 PRIMERJAVA MSRP IN GAAP PO RAČUNOVODSKIH KATEGORIJAH	28
7.1 Opredmetena osnovna sredstva.....	29
7.1.1 Pripoznavanje	29
7.1.1.1 Sestavni deli večjih vrednosti	30
7.1.1.2 Stroški rednih večjih pregledov (remont).....	31
7.1.1.3 Stroški vzdrževanj	32
7.1.2 Merjenje pri pripoznavanju	32
7.1.3 Merjenje po pripoznavanju	33
7.1.3.1 Model nabavne vrednosti in model prevrednotenja	34
7.1.3.2 Praktični prikaz okrepitve sredstev po modelu prevrednotenja in modelu nabavne vrednosti ter vpliv na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja.....	35
7.1.3.3 Amortizacija, preostala vrednost in doba koristnosti	37
7.1.4 Odprava pripoznanja	38
7.2 Oslabitev opredmetenih osnovnih sredstev.....	39
7.2.1 Pripoznavanje sredstva, ki utegne biti oslabljeno	39
7.2.2 Preizkus za oslabitev sredstev	41

7.2.2.1	Merjenje vrednosti pri uporabi v skladu z MRS	43
7.2.2.2	Merjenje nediskontiranih denarnih tokov v skladu z GAAP	45
7.2.2.3	Praktična primerjava med VPU in preizkusom nadomestljive vrednosti	47
7.2.2.4	Merjenje poštene vrednosti, zmanjšane za stroške odtujitve v skladu z MRS in merjenje poštene vrednosti v skladu z GAAP.....	48
7.2.3	Pripoznavanje in merjenje izgube zaradi oslabitve	52
7.2.4	Razveljavitev izgube zaradi oslabitve	52
7.3	Stroški izposojanja	54
7.3.1	Praktični primer izračuna stroškov izposojanja	57
7.3.2	Kritike na račun obveznega usredstvovanja.....	59
7.4	Zaloge	61
7.4.1	Opredelitev zalog.....	61
7.4.2	Začetno merjenje zalog	61
7.4.3	Kasnejše merjenje zalog	66
7.4.4	Pripoznavanje odhodkov v zvezi z zalogami.....	68
SKLEP	70
LITERATURA IN VIRI	73
PRILOGE		

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Osnovni podatki za primer prevrednotenja okrepite sredstva (v EUR)</i>	36
<i>Tabela 2: Prikaz vpliva krepitve na poslovni izid ter finančni položaj po MRS in GAAP (v EUR)</i>	37
<i>Tabela 3: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju opredmetenih sredstev</i>	38
<i>Tabela 4: Kalkulacija oslabitve v skladu z GAAP in MRS (v USD).....</i>	47
<i>Tabela 5: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju oslabitev opredmetenih sredstev ...</i>	53
<i>Tabela 6: Osnovni podatki za prikaz praktičnega izračuna stroškov izposojanja (v EUR)</i>	57
<i>Tabela 7: Analiza stroškov po MRS (v EUR)</i>	58
<i>Tabela 8: Znesek stroškov izposojanja, ki morajo biti usredstveni v skladu z MRS (v EUR)</i>	59
<i>Tabela 9: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju stroškov izposojanja.....</i>	60
<i>Tabela 10: Vpliv uporabe FIFO in LIFO na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja v razmerah naraščajočih in padajočih cen</i>	64
<i>Tabela 11: Primerjava vrednosti odpisa zalog med GAAP in MRS.....</i>	68
<i>Tabela 12: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju zalog.....</i>	68

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Koraki procesa odobritve MSRP v EU</i>	12
<i>Slika 2: Kakovostne značilnosti informacij, zajete v konceptualna okvirja IASB in FASB.....</i>	24
<i>Slika 3: Preizkus za oslabitev v skladu z MRS</i>	42
<i>Slika 4: Preizkus za oslabitev v skladu z GAAP</i>	42
<i>Slika 5: Običajni način in način pričakovanega denarnega toka pri izračunu sedanje vrednosti.....</i>	44
<i>Slika 6: Tehnike ocenjevanja poštene vrednosti in vložki, uporabljeni v tehnikah</i>	50

UVOD

Računovodstvo je dejavnost vrednostnega spremljanja in proučevanja pojavov, ki so povezani s poslovanjem posamezne družbe. Namen računovodskih izkazov je poleg razumljivih, ustreznih, zanesljivih in primerljivih informacij podati tudi resnično in pošteno sliko o finančnem položaju, finančni uspešnosti in denarnih tokovih družbe, na podlagi katerih bo investitor lažje sprejemal svoje gospodarske odločitve.

Globalizacija je svetovni socialni fenomen, ki še posebej v enaindvajsetem stoletju kroji usodo globalnega gospodarstva. Proces je zaradi odprtosti mej omogočil lažji pretok blaga, storitev, ljudi, znanja in kapitala, kar je omogočilo tudi nastanek multinacionalnih korporacij, skupnih vlaganj in čezmejnih tekmovanj za kapital ter povzročilo soodvisnost svetovnih gospodarskih in finančnih trgov ter družb, ki na njih delujejo (Nguyen, 2012, str. 431).

Do razlik med računovodskimi izkazi posameznih družb prihaja, ker so ti pripravljene na podlagi različnih nacionalnih računovodskih okvirjev, razvitih v preteklosti, odvisno od pravnega sistema, inflatornih pogojev, kulture, stopnje razvitosti, uporabe kapitalskih trgov ter političnih in ekonomskih vezi z drugimi nacionalnimi gospodarstvi. Pomanjkanje večje enakosti na področju predpisovanja računovodskih rešitev med posameznimi nacionalnimi standardi, kot na primer različno vrednotenje gospodarskih kategorij in pomanjkanje doslednosti pri uporabi predpisanih računovodskih rešitev, je povzročilo, da v vse bolj globaliziranem poslovanju primanjkuje ene izmed pomembnih kakovostnih značilnosti informacij, to je primerljivosti. Problem zadeva večino odvisnih družb, ki morajo zaradi odprtosti mednarodnih kapitalskih trgov najprej poročati po nacionalnih standardih države, v kateri družba deluje, in nato še po standardih, ki jih uporablja matična družba. Prav tako je na trgu obstajal investitor, ki mu je bilo zaradi nerazumevanja izkazov, pripravljenih po tujih računovodskih standardih, oteženo odločanje o investiranju na tujih trgih kapitala, saj ni mogel razpoznati, kakšna bi bila resnična in poštena slika izkazov, če bi bili ti pripravljene po njemu poznanih računovodskih standardih.

Razlike med računovodskimi standardi so tako postale zaviralni dejavnik za vse zainteresirane uporabnike računovodskih izkazov, za družbe pa visok strošek, kar je sprožilo velike premike v smeri poenotenja računovodskih izkazov. Poenotenje poteka na več načinov in na več ravneh s procesoma harmonizacije in konvergence, katerih pomen je sicer podoben, vendar ne enak. Medtem ko harmonizacija pomeni zmanjševanje pomembnih razlik med že obstoječimi standardi, pa konvergenca pomeni uvedbo novih enotnih, mednarodnih računovodskih standardov, ki bi pomenili popolno odpravo razlik med posameznimi standardi (Yoon, 2007, str. 1).

Namen magistrskega dela je seznaniti bralca s problemom nizke primerljivosti računovodskih izkazov na globalnem nivoju in posledično iz tega izhajajočo potrebo po iskanju rešitev, ki bi družbam iz različnih krajev po vsem svetu omogočila razumevanje

računovodskih informacij z uporabo edinstvenega računovodskega jezika. V magistrskem delu je predstavljen tudi proces konvergence, ki se odvija znotraj Evropske unije (v nadaljevanju EU) ter izhaja iz potreb po višji preglednosti in primerljivosti računovodskih izkazov s ciljem doseči učinkovitejše delovanje kapitalskega trga skupnosti.

Za dva svetovno najpogosteje uporabljena okvirja računovodskih rešitev veljajo Mednarodni standardi računovodskega poročanja (angl. *International Financial Reporting Standards*, v nadaljevanju MSRP) in ameriška Splošno sprejeta računovodska načela (angl. *Generally Accepted Accounting Principles*, v nadaljevanju GAAP), med katerima že nekaj let poteka še posebej intenziven proces odprave pomembnejših razlik s ciljem popolnega prevzeta mednarodnih računovodskih standardov tudi v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA). Namen magistrskega dela je tako poleg splošne opredelitve problema prikazati tudi razlike med standardi znotraj obeh okvirjev računovodenja, vendar z osredotočenjem le na nekatere standarde zaradi velike obsežnosti obeh. V magistrskem delu je poudarek na standardih kategorij opredmetenih osnovnih sredstev, oslabitev sredstev, stroškov izposojanja in zalog ter vseh drugih kategorij, ki se morajo uporabljati v povezavi z naštetimi.

Pri tem je glavni cilj magistrskega dela ugotoviti, ali med posameznimi obravnavanimi standardi opredmetenih sredstev, oslabitev sredstev, stroškov izposojanja in zalog znotraj obeh računovodskih okvirjev kljub večletnemu procesu harmonizacije še vedno obstajajo pomembne razlike v računovodskem obravnavanju poslovnih dogodkov ter kako te razlike vplivajo na najpomembnejši postavki - izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja.

Temeljna predpostavka, iz katere izhajam, je, da bi morale med standardi zaradi večletnega procesa harmonizacije obstajati le še manjše razlike, ki pa ne vplivajo več pomembno na razlike med posameznimi postavkami v računovodskih izkazih in najpomembnejšima postavkama - izkazom poslovnega izida in izkazom finančnega položaja.

Končni cilj snovalcev računovodskih standardov je že nekaj let jasen in odločen: ustvariti globalno sprejete visokokakovostne standarde. Medtem ko se na videz zdi, da se jim ambiciozen cilj vse bolj uresničuje, jim pot pri tem otežujejo ZDA, ki še niso pripravljene po hitrem postopku predati svoje nacionalne suverenosti in popolnoma prevzeti MSRP. Odločitev o tem, kdaj, kako in če sploh bodo ZDA sprejele MSRP, sloni na odločitvi Komisije za nadzor trga vrednostnih papirjev (angl. *US Securities and Exchange Commission*, v nadaljevanju SEC) kot glavnemu regulatorju kapitalskega trga v ZDA, zato je ne nazadnje cilj magistrskega dela predstaviti tudi, kakšno je v času pisanja naloge trenutno izhodišče SEC.

Metodologija raziskovanja v magistrskem delu temelji na različnih metodah dela. V prvem delu, ki je sestavljen iz prvih šestih poglavij, je uporabljena metoda deskriptivne analize. V

tem delu s pomočjo domače in predvsem tuje strokovne literature ter obstoječih predpisov v obliki standardov, direktiv in uredb opisujem problematiko različnosti računovodskih standardov, razvoj posameznih standardov ter proces harmonizacije med njima. V drugem delu, ki je sestavljen iz sedmega oziroma glavnega poglavja, uporabljam kombinacijo analitične in komparativne analize. V tem delu z obravnavanjem tujih strokovnih člankov, standardov in predvsem izsledkov »velikih štirih«¹ primerjam posamezne standarde. Primerjava računovodskih standardov znotraj obeh okvirjev računovodskega poročanja poteka z razčlenitvijo posameznih standardov na poglavja in je vedno podprta z zgledom. Analitično metodo in metodo komparacije dopolnjujem tudi z metodo kompilacije, kjer vključujem mnenja posameznih strokovnjakov na področju obravnavane problematike.

Problemi, ki so povzročili potrebo po sestavitvi globalno sprejetih visokokakovostnih standardov in so predstavljeni v prvem poglavju, predstavljajo izhodišče za drugo poglavje. V njem predstavljam zgodovino in institucije, ki so pripomogle k nastanku MSRP kot globalno veljavnih standardov. Poglavje nadalje razdelim na dva dela, kjer v enem predstavim sprejetje in uporabo MSRP v EU ter v drugem uporabo MSRP v svetu. Preden postane posamezni standard veljaven v posamezni državi EU, mora uspešno preiti skozi dva procesa. Prvi je proces odobritve, kjer se posamezni standard, ki ga izda Odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Board*, v nadaljevanju IASB), najprej sprejme v pravni red EU. Po procesu sprejetja v pravni red EU se prek predpisov in pravnih aktov EU sprejme še v pravni red posamezne članice EU. S sprejetjem Pogodbe o delovanju EU so se namreč morale države članice EU zavezati, da bodo zakonodajo, ki jo sprejemajo institucije EU, tudi same v celoti prevzemale.

V tretjem poglavju predstavljam zgodovino in institucije, ki so v preteklosti osnovale GAAP. Glavni snovalec standardov v ZDA, Odbor za finančno-računovodske standarde (angl. *Financial Accounting Standards Board*, v nadaljevanju FASB), je leta 2009 uvedel kodifikacijo ASC (angl. *Accounting Standards Codification*, v nadaljevanju ASC), ki predstavlja izpopolnjen spletni zbir računovodskih predpisov za gospodarske družbe, s čimer se je sestava GAAP spremenila. Sestava novega zbira predpisov je tako v primerjavi s prejšnjim zbirom, ki je bil združen v štirimestno hierarhijo, preglednejša in jo prav tako predstavim v tretjem poglavju.

V četrtem poglavju, ki je nadgradnja drugega in tretjega poglavja, izpostavim tri področja, ki se mi jih na podlagi predhodne analize obeh standardov zdi smiselno primerjati. Podobnosti in razlike med standardoma poskušam prikazati na področju doslednosti predpisovanja strokovnih rešitev, namenu in ustroju obeh standardov.

Snovalci standardov pri ustvarjanju novih in posodabljanju obstoječih standardov že od nekdaj sledijo konceptualnim okvirjem, v katerih so zapisana načela, ki predstavljajo podlago za pripravo informacij v računovodskih izkazih. Različni cilji, temeljne

¹ Mednarodne revizijske družbe Deloitte, Ernst&Young, PricewaterhouseCoopers in KPMG.

predpostavke, opredelitve sredstev, obveznosti itd., zapisane v konceptualnih okvirjih, so v preteklosti pomembno vplivali na nižjo primerljivost računovodskih izkazov posameznih družb. V izdanem dokumentu »angl. *Discussion Paper*« organizacije IASB (2013, str. 15) je zapisano, da sta organizaciji IASB in FASB z namenom uskladitve svojih konceptualnih okvirjev leta 2004 začeli tudi projekt skupnega razvoja konceptualnega okvirja, ki pa se je »klavarno« končal že leta 2010. V tem času sta organizaciji uspeli dokončati samo dve poglavji prve faze A od prvotno načrtovanih osmih faz. Ker v času pisanja magistrskega dela potekata razvoja konceptualnih okvirjev obeh organizacij samostojno in še ni uradno objavljenih posodobitev poglavij, v petem poglavju predstavljam le prenovljeni poglavji iz faze A, ki sta vključeni v konceptualna okvirja obeh organizacij.

V šestem poglavju predstavljam potek harmonizacije med MSRP in GAAP ter uradni začetek skupnega razvoja standardov organizacij IASB in FASB leta 2002 v Norwalku. ZDA kot država s svetovno največjim in najbolj razvitim kapitalskim trgom namreč takrat niso hotele pristati na popolno prevzetje in zamenjavo GAAP z MSRP, tako kot so to storile nekatere druge države prek procesa konvergence, saj so zaradi razmeroma močne pogajalske moči poskušale obdržati čim večjo nacionalno suverenost pri snovanju standardov. Kot pojasnujem nadalje v tem poglavju, se ZDA tudi vse do danes še niso zjasnile, kdaj, kako in če sploh bodo dovolile uporabo MSRP domačim družbam, očitno je le, da imajo pri ustvarjanju globalno veljavnih standardov močan vpliv.

Jedro in praktični del magistrskega dela predstavlja sedmo poglavje, v katerem analiziram in primerjam podobnosti in razlike med standardi na področjih opredmetenih sredstev, oslabitev sredstev, stroškov izposojanja in zalog ter drugih kategorij, ki se nanašajo na našete. Primerjava je sistematična in poteka po posameznih poglavjih znotraj standardov. Vsako računovodsko kategorijo najprej opredelim v skladu z MSRP in GAAP, nadaljujem s primerjavo na področju pripoznavanja, merjenja pri pripoznavanju, merjenja po pripoznavanju in odprave pripoznanja ter na koncu zaključim s povzetkom ugotovitev v zbirni tabeli.

1 UMESTITEV PROBLEMA RAZLIČNOSTI RAČUNOVODSKIH STANDARDOV

Med posameznimi državami obstajajo precejšnje razlike v računovodskem obravnavanju pravil pripoznavanja, merjenja pri pripoznavanju, merjenja po pripoznavanju, odprave pripoznanja in zahtev po razkritjih. Družbam v ZDA na primer ni dovoljeno poročati vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev po vrednosti, višji od izvirne (angl. *Historical Costs*). Za razliko od ZDA pa lahko družbe v EU na bilančni dan v izkazu finančnega položaja prikažejo vrednost opredmetenih osnovnih sredstev po pošteni vrednosti, ki je lahko tudi višja od izvirne vrednosti (Doupnik & Perera, 2007, str. 23). Razlike med drugačnim obravnavanjem in prikazovanjem vrednosti sicer enakih poslovnih dogodkov so posledica priprave poročil na podlagi različnih računovodskih standardov, predpisanih znotraj različnih okvirjev računovodenja, ki veljajo v posameznih državah.

In zakaj se računovodski standardi med posameznimi državami razlikujejo? V preteklosti so države svoje nacionalne računovodske standarde razvijale bodisi na temeljih GAAP ali MSRP, ki so jih nato odvisno od pravnega sistema, inflatornih pogojev, kulture, stopnje razvitosti, uporabe kapitalskih trgov ter političnih in ekonomskih vezi z drugimi nacionalnimi gospodarstvi ustrezno dopolnile, odvisno od prepričanja, kaj bi bolj ustrezalo nacionalnemu gospodarstvu (Nadel, 2010, str. 9).

Douplik in Perera (2007, str. 28-29) pojasnjujeta, da je na razvoj računovodskih standardov najbolj vplival pravni sistem, ki velja v posameznih državah. Za angleško govoreče države, kjer je v veljavi anglosaški pravni sistem in deluje po načelu dispozitivnosti, je značilno, da pravna pravila oblikujejo sodišča s svojimi odločitvami. Odločitve višjih sodišč, ki sicer dopolnjujejo malo s strani parlamenta izdanih zakonov, postanejo splošno obvezna pravila/zakonodaja za poznejše primere (angl. *Case Law*). Razvoj računovodskih pravil v teh državah je potekal s strani različnih neodvisnih institucij in stroke računovodstva, ki so priskrbeli za veliko podrobnih pravil računovodenja. Za najočitnejši primer takega pravnega sistema, katerega rezultat je precejšnja količina računovodskih pravil, veljajo prav ZDA s svojimi GAAP, ki jih Douplik in Perera označujeta kot »prezasičene standarde«. Nasprotno pa za države celinske Evrope, ki temelji na rimskem pravu in načelu kogentnosti, pravna pravila oblikuje državna oblast in obstaja močan poudarek na splošni ureditvi s strani zakonodajalca. V državah celinske Evrope so zato vlade s sprejetjem različnih zakonov vzpostavila temeljne pravne parametre, ki urejajo poslovanje družb. Ker računovodskih pravil večinoma ni sprejemala računovodska stroka, temveč državna oblast, so ta precej splošna in ne zagotavljajo podrobnih navodil za obravnavanje poslovnih dogodkov.

Različni dejavniki so torej povzročili nastanek različnih računovodskih standardov kot podlag za pripravo računovodskih poročil in ne nazadnje računovodskih izkazov, kar je ob vse večji odprtosti globalnih trgov povzročilo tudi množico problemov. Douplik in Perera (2007, str. 31-33) jih združujeta v tri skupine:

- **otežena priprava konsolidiranih računovodskih izkazov:** družbe, ki imajo svoje odvisne družbe locirane v drugih državah, kot je locirana obvladujoča družba, morajo računovodske izkaze odvisnih družb najprej pripraviti po nacionalno veljavnih standardih države. Nato jim je za potrebe konsolidacije obvladujoče družbe dana možnost, ali pripraviti računovodske izkaze odvisnih družb tudi po veljavnih standardih države obvladujoče družbe ali pa pripraviti prilagoditveno poročilo iz lokalnih standardov v standarde obvladujoče družbe na dan izkaza finančnega položaja. Družba General Motors Corporation s podružnicami v več kot petdesetih državah je tako vsako leto poročala o ogromnih stroških, vloženem času in znanju, potrebnih za pripravo vseh poročil;
- **otežen vstop na tuje kapitalske trge in pomanjkanje visokokakovostnih informacij za investitorje:** družbe, ki se odločijo zbirati kapital na tujih kapitalskih trgih, kjer veljajo

drugačni računovodski standardi, morajo zato, da bi investitorji razumeli njihova računovodska poročila, le-ta prilagoditi tam veljavnim računovodskim standardom, kar prav tako povzroča ogromne stroške. Nemška družba Daimler-Benz je ocenila, da je leta 1993, ko je začela kotirati na newyorški borzi, za pripravo poročil tudi v GAAP potrošila okrog 60 milijonov dolarjev;

- **pomanjkanje primerljivosti računovodskih izkazov:** družbo Daimler-Benz lahko uporabimo tudi za prikaz problema pomanjkanja primerljivosti računovodskih izkazov. Primer družbe po besedah Logue (v Pavlica, 2006, str. 2) namreč velja za najodmevnejši dogodek, ki je na banalen način razkril, kolikšna je resnična obsežnost problema neprimerljivosti računovodskih poročil zaradi uporabe različnih računovodskih standardov. V skladu z nemškimi splošno sprejetimi načeli je družba prikazala 615 milijonov nemških mark dobička, po računovodskih poročilih, izdelanih v skladu z GAAP, pa 1.839 milijonov nemških mark izgube. Računovodski izkazi, sestavljeni na podlagi različnih računovodskih okvirjev, so si bili tako različni, da so povzročili dvom o njihovi verodostojnosti.

Yoon (2007, str. 1) navaja, da so problemi, izhajajoči iz raznolikosti računovodskih standardov, že pred več kot tremi desetletji spodbudili prve razgovore za odpravo oziroma zmanjšanje vseh težav. Poleg procesa harmonizacije, ki bi pomenil postopno odpravo razlik med standardi, se je začelo govoriti tudi o bolj drastičnem ukrepu, in sicer o uvedbi enotnih visokokakovostnih standardov, s ciljem popolnega prevzema na globalni ravni. Če je še pred nekaj leti kazalo, da bodo kot globalno veljavni računovodski standardi postali GAAP, ki so bili do pred kratkim edini dovoljeni standard v ZDA, se je z vzpostavitvijo organizacije IASB trend obrnil v prid MSRP. Danes tako ni več nobenega dvoma o primatu MSRP, saj jih je prevzelo že več kot sto držav, edino vprašanje, ki se poraja, pa je, kdaj jih bodo sprejele še druge države, predvsem ZDA.

2 RAZVOJ MSRP IN POVEZANE INSTITUCIJE

Začetki nastanka MSRP segajo v leto 1966, ko je bila izražena pobuda o ustanovitvi mednarodne študijske skupine (angl. *International Study Group*), v katero bi bili vključeni:

- Institut pooblaščenih računovodskih strokovnjakov Anglije in Walesa (angl. *Institute of Chartered Accountants² of England and Wales - ICAEW*),
- Ameriški institut pooblaščenih javnih računovodskih strokovnjakov (angl. *American Institute of Certified Public Accountants*, v nadaljevanju AICPA),
- Kanadsko združenje pooblaščenih računovodskih strokovnjakov (angl. *Canadian Institute of Chartered Accountants - CICA*).

² Besedo »angl. *Accountant*« v slovenskem okolju prevajamo kot računovodja in jo razumemo kot strokovnjaka s področja računovodstva. V mednarodnem okolju pa ima beseda širši pomen, saj je besedo treba prevajati kot računovodski strokovnjak in pod njo razumemo strokovnjaka, ki lahko opravlja revizijske, računovodske, davčne ali svetovalne storitve (IESBA, 2010, str. 172).

Februarja 1967 je bila zasnovana Mednarodna računovodska študijska skupina (angl. *Accountants International Study Group* - AISG), predhodnica Odbora za mednarodne računovodske standarde, katere naloga je bila med drugim tudi izvedba študije računovodskih in revizijskih primerjav teh treh držav (Blatnik, 2009, str. 23).

Kot prvi poskus sestave visokokakovostnih mednarodnih računovodskih standardov so od leta 1973 naprej nastajali Mednarodni računovodski standardi (angl. *International Accounting Standards*, v nadaljevanju MRS), ki jih je od ustanovitve, prav tako leta 1973, uvajal Svet za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Committee*, v nadaljevanju IASC) z namenom harmonizacije oziroma poenotenja računovodske prakse v državah po svetu. Ustanovitelji IASC so bili predstavniki računovodskih organizacij devetih držav: Avstralije, Kanade, Francije, Japonske, Mehike, Nizozemske, Združenega kraljestva z Irsko, ZDA in Nemčije. Kasneje so se temu odboru pridružile tudi vse druge članice Mednarodne zveze računovodskih strokovnjakov (angl. *International Federation of Accountants*, v nadaljevanju IFAC), ki je v okvirju IASC delovala kot svetovalna skupina in je vključevala tako računovodske kot druge organizacije (banke, borzne hiše, odvetnike ipd.). Članice IFAC so predvsem strokovni nacionalni organi za računovodstvo, ki se nahajajo v 130 državah in katerih pomembni dejavnosti sta umestitev in promocija MSRP. IASC je v sedemindvajsetih letih obstoja kot samostojna in avtonomna organizacija uspel izdati enainštirideset MRS, zadnjega v decembru 2000 (Blatnik, 2009, str. 24; Hill Higher Education, 2007). IASC je leta 1997 oblikoval tudi Stalni odbor za pojasnjevanje (angl. *Standing Interpretations Committee*, v nadaljevanju SIC), ki je z izdanimi pojasnili SOP pojasnjeval sporna računovodska vprašanja in MRS v delih, ki so v praksi pogosto sprožili odstopanja (Blatnik, 2009, str. 24).

1. aprila 2001 se je IASC prestrukturiral in preimenoval v IASB. Odbor sestavlja šestnajst članov iz vrst računovodij, revizorjev in akademikov, izvoljenih s strani skrbnikov Fundacije MSRP. Da se zagotovi zastopanost interesov z različnih delov sveta, članstvo sestavljajo štiri predstavniki iz Azije, štiri iz Evrope, štiri iz Severne Amerike, po en predstavnik iz Afrike in Južne Amerike ter po dva predstavnika iz drugih ozemelj, s čimer je zagotovljena uravnoteženost zastopanosti. Ernst&Young (2014) navaja, da so bili in so še vedno glavni cilji IASB:

- razviti sklop visokokakovostnih globalnih računovodskih standardov, ki bodo zagotovili pregledne in primerljive informacije;
- spodbujati uporabo teh standardov;
- skrbeti za dosledno izvajanje standardov z namenom približevanja nacionalnih in mednarodnih standardov ter aktivno sodelovati z nacionalnimi pripravljavci standardov.

IASB je poleg sprejetja vloge o sprejemanju novonastalih MSRP od svojega predhodnika prevzel do takrat sprejete MRS³ in pojasnila SOP, ki jih je takrat še izdajal SIC, ter vse skupaj preimenoval v MSRP. Istega leta, kot se je IASC prestrukturiral v IASB, se je tudi SIC preimenoval v Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja (angl. *International Financial Reporting Issues Committee*, v nadaljevanju IFRIC). Naloge IFRIC, ki deluje pod okriljem IASB, so poleg pojasnjevanja standardov tudi računovodsko usmerjanje na področjih, ki v standardih niso upoštevana, obravnava računovodsko-tehničnih vprašanj, objavljanje osnutkov pojasnil in aktivno sodelovanje z nacionalnimi pripravljavci standardov (Fleckner, 2008, str. 281).

Poleg že omenjenih IASB in IFRIC, ki predstavljata samostojna dela, pa celotno strukturo organov IASB pri sprejemanju MSRP dopolnjujeta tudi Svetovalni svet MSRP (angl. *IFRS Advisory Council*) in Fundacija MSRP (angl. *IFRS Foundation*). Glavna naloga Svetovalnega sveta MSRP je poskrbeti, da nacionalni pripravljavci standardov iz različnih zemljepisnih in funkcijskih okolij svetujejo IASB in IFRIC pri izdelavi standardov ter obveščajo IASB o možnih posledicah predloženih standardov za uporabnike in sestavljavce računovodskih izkazov. Za Fundacijo MSRP lahko rečemo, da je osrednja organizacija, saj nadzira delo IASB, zbira sredstva za njeno financiranje in imenuje člane vseh treh organov. V njem sedi dvaindvajset strokovnjakov iz vrst računovodij, revizorjev in akademikov, imenovanih skrbniki (angl. *Trustees*), ki tako kot člani IASB prihajajo iz različnih geografskih področij in so izvoljeni za triletni mandat na podlagi kvalificirane večine. Zaradi dvomov nekaterih v resnično neodvisnost in nepristranskost IASB ter Fundacije MSRP pri njunem delovanju, sta del Fundacije MSRP od leta 2006 tudi Odbor za nadzor skladnosti s predpisanim postopkom (angl. *Due Process Oversight Committee*, v nadaljevanju DPOC) in od leta 2009 Nadzorni odbor Fundacije MSRP (angl. *Monitoring Board*). DPOC je odgovoren za odobritve postopkov potrjevanja novih standardov in nadzor nad delom skrbnikov, ki morajo svoje funkcije opravljati v skladu z etičnimi zahtevami, zapisanimi v ustanovitveni konstituciji MSRP. Nadzorni odbor Fundacije MSRP sodeluje v procesu imenovanja skrbnikov in jih ob imenovanju tudi odobri. Enkrat letno so skrbniki dolžni Nadzornemu odboru Fundacije MSRP predložiti tudi poročilo o svojem delu (Overview of the structure of the IFRS Foundation and IASB, 2014a). V Prilogi 1 sta slikovno predstavljeni celotna struktura organov pri sprejemanju MSRP in njihova medsebojna odvisnost poročanja.

Nguyen in Phuong (2012, str. 435) menita, da je treba, ko govorimo o MSRP, omeniti tudi Mednarodno organizacijo komisij za vrednostne papirje (angl. *The International Organisation of Securities Commissions*, v nadaljevanju IOSCO), saj ta skupaj z IASB sodeluje pri utrjevanju visokih standardov regulacije z namenom doseganja pravičnih, učinkovitih in zakonitih trgov vrednostnih papirjev. Organizacija IOSCO, ki predstavlja mednarodno združenje nadzornikov trga vrednostnih papirjev, je leta 1995 z IASC sklenila dogovor o oblikovanju izčrpnih in razumljivih standardov. Maja 2000 pa je s sprejetjem

³ IASB je mnogo MRS, ki jih je sprejel od predhodnika IASC, že dopolnil oziroma spremenil.

resolucije sprožila veliko prelomnico v razvoju takrat še MRS, saj je svojim članicam priporočila, naj mednarodnim izdajateljem vrednostnih papirjev dovolijo uporabljati MRS pri pripravi računovodskih izkazov za mednarodne ponudbe in kotacije.

Odar, Hieng, Koželj, Prusnik in Zupančič (2011, str. 56) povzemajo, da se v mednarodnem poslovnem okolju izraz MRS uporablja v dveh pomenih. V širšem pomenu se uporablja kot sinonim za računovodske standarde, ki jih izdaja IASB in se uporabljajo v različnih državah po svetu. Njihovo nasprotje so nacionalni računovodski standardi oziroma računovodski standardi, ki jih sprejme posamezna država; med njimi so gotovo najpomembnejši GAAP. V ožjem pomenu pa so MRS standardi, ki jih je izdal IASC do aprila 2001. IASB je ob svoji ustanovitvi od svojega predhodnika IASC prevzel do tedaj sprejete MRS in pojasnila SOP ter jih skupno poimenoval MSRP. Tako se imenujejo tudi standardi, ki jih od aprila 2001 sprejema IASB. MSRP torej vključujejo:

- MRS;
- Pojasnila SOP;
- MSRP;
- Pojasnila IFRIS.

2.1 Uporaba MSRP v EU

Za področje računovodenja v EU je pomembno, da države kot polnopravne članice spoštujejo pravni red EU. Kot članice so namreč morale prek sprejetja Pogodbe o delovanju EU odstopiti del svoje suverenosti in se zavezati, da bodo pravni red, ki ga sprejemajo institucije EU, neposredno prevzemale v celoti. Za pravni red EU je značilno, da je avtonomen, kar pomeni, da je neodvisen od pravnih sistemov držav članic. Zanj je značilna tudi neposredna uporaba, saj ima zakon, sprejet s strani institucij EU, enako moč kot zakon, sprejet v državi članici, in velja primat prava EU, kar pomeni, da ima pravo EU prednost, če je ta v nasprotju z nacionalno zakonodajo (Baldwin & Wyplosz, 2009, str. 67-68).

Odar et al. (2011, str. 54) pojasnjujejo, da področje računovodenja in revidiranja po klasifikaciji EU spada med področja, ki jih ureja zakonodaja o računovodskem poročanju (angl. *Financial Reporting*) kot del notranjega trga EU (angl. *EU Internal Market*). Ker mora vsaka polnopravna članica EU neposredno prevzemati celoten pravni red EU, to pomeni, da mora nekatere predpise EU⁴ uporabljati neposredno, nekatere⁵ pa upoštevati tako, da bo njihovo vsebino in v njih zapisana pravila vgradila v domače zakone, ki pa ne

⁴ Taki predpisi so na primer uredbe EU (angl. *Regulations*), ki so zavezujoče v celoti in se neposredno uporabljajo v vseh državah članicah, in odločbe (angl. *Decisions*), ki so v celoti zavezujoče za vse, na katere so naslovljene.

⁵ Taki predpisi so direktive (angl. *Directives*), ki so zavezujoče glede cilja, ki ga je treba doseči.

smejo biti v nasprotju z direktivami. Nekateri⁶ pravni akti EU sicer niso zavezujoči, so pa, ker gre za uradna stališča organov EU, zelo pomembni.

Z Uredbo Komisije o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov (Ur.l. EU, št. 1725/2003, v nadaljevanju Uredba 1725/2003) so bili v pravni red EU sprejeti MSRP in pojasnila k njim, obstoječi na dan 14. septembra 2002. Ker so se MSRP in pojasnila od takrat večkrat spremenili, kar je povzročalo pravno negotovost in težave pri pravilni uporabi MSRP v EU, so Uredbo 1725/2003 in vse akte, ki so jo spreminjali, združili v enotno besedilo v Uredbi Komisije o sprejetju nekaterih mednarodnih računovodskih standardov (Ur.l. EU, št. 1126/2008, v nadaljevanju Uredba 1126/2008). Ta uredba, ki je razveljavila prejšnjo, je zajemala vse spremembe in izboljšave standardov, ki so bile v EU sprejete do vključno 15. oktobra 2008, ter je bila objavljena v Uradnem listu EU (Blatnik, 2009, str. 30). Tudi Uredba 1126/2008 je bila od sprejetja že večkrat posodobljena z novimi uredbami, nazadnje z Uredbo Komisije o spremembi Uredbe 1126/2008 (Ur.l. EU, št. 634/2014). Več o novih uredbah na spletni strani http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/legal_framework/regulations_adopting_ias/index_en.htm.

2.1.1 Računovodenje v EU v preteklosti

Za računovodenje v večini držav članic EU je bilo v preteklosti značilno, da se je kot podlaga za merjenje postavk v računovodskih izkazih uporabljala izvirna vrednost. Kot jo opredeljujejo Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS) v Uvodu v SRS (2006, str. 9), je izvirna vrednost znesek plačanih denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov ali pa poštena vrednost nadomestila, danega v trenutku nakupa, da družba pride do sredstev. Podlaga izvirne vrednosti je bila tudi ena izmed temeljnih izhodišč direktive o letnih računovodskih izkazih posameznih družb (Ur.l. EU, št. 78/660/EGS, v nadaljevanju 4. direktiva), ki je kot temeljna direktiva takrat urejala področje računovodenja v EU. Poleg 4. direktive so področje računovodenja v EU urejale tudi direktiva o konsolidiranih računovodskih izkazih družb (Ur.l. EU, št. 83/349/EGS, v nadaljevanju 7. direktiva), direktiva o letnih računovodskih izkazih ter konsolidiranih računovodskih izkazih bank in drugih finančnih institucij (Ur.l. EU, št. 86/635/EGS) ter direktiva o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih računovodskih izkazih zavarovalnic (Ur.l. EU, št. 91/674/EGS) (Odar, 2005, str. 52).

Velika pomanjkljivost uporabe izvirne vrednosti je bila, da računovodski izkazi niso kazali dnevne vrednosti in tudi ne ekonomske vrednosti družbe. Ker se je v EU začela težnja po prikazovanju informacij, ki bi kar najbolje predstavljale resnično in pošteno stanje ter poslovni izid na dan sestavitve računovodskih izkazov, se je morala podlaga za merjenje računovodskih postavk spremeniti. Po mnenju EU je bilo možno resnično in pošteno sliko računovodskih izkazov kar najbolje prikazati z uvedbo nove podlage za merjenje

⁶ Taki predpisi so priporočila (angl. *Recommendations*) in mnenja (angl. *Statements*).

računovodskih postavk, to je poštene vrednosti⁷ (Odar v Hvala, 2006, str. 19).

Za potrebe vrednotenja postavk po poštenu vrednosti je bila EU primorana spremeniti in dopolniti že sprejete zgoraj naštetih direktive, kar je naredila leta 2001 s sprejetjem nove direktive, znane kot direktive o vrednotenju (Ur.l. EU, št. 2001/65/ES). S to direktivo je bilo določeno, da države članice lahko vsem družbam dovolijo ali od njih zahtevajo vrednotenje postavk v računovodskih izkazih po poštenu vrednosti. Tako dovoljenje ali zahteva pa sta omejena le na konsolidirane računovodske izkaze, kar je določeno s 7. direktivo.

2.1.2 Uredba o uporabi MSRP

Že leta 2000 je Evropski svet na zasedanju v Lizboni poudaril potrebo po hitrejšem uresničevanju notranjega trga finančnih storitev, zato je določil leto 2005 kot rok za izvedbo akcijskega načrta Evropske komisije v zvezi s finančnimi storitvami. Zahteval je tudi sprejetje ukrepov za izboljšanje primerljivosti in preglednosti računovodskih izkazov javnih delniških družb ter poudaril, da morajo javne delniške družbe pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov uporabljati zbirko enotnih visokokakovostnih standardov, s čimer bodo prispevale k uspešnejšemu in stroškovno učinkovitejšemu delovanju notranjega trga. Varstvo vlagateljev in ohranitev zaupanja v finančne trge sta namreč pomembna vidika oblikovanja notranjega trga na tem področju. Poleg tega je za Evropski svet pomembno tudi, da so standardi poročanja o finančnem položaju, ki jih uporabljajo javne družbe Skupnosti, udeležene na finančnih trgih, sprejeti na mednarodni ravni in res splošno veljavni - globalni standardi. Za dosego teh ciljev in še vedno iz tega izhajajoče potrebe po visoki stopnji primerljivosti poročanja o finančnem položaju vseh javnih družb, ki je ni odpravila niti posodobitev direktiv, dopolnjenih z direktivo o vrednotenju, je Evropski svet sklenil, da je treba pravni okvir, ki se uporablja za javne družbe, dopolniti (Odar, 2005, str. 53).

To je bilo storjeno z Uredbo Komisije o uporabi mednarodnih računovodskih standardov (Ur.l. EU, št. 1606/2002, v nadaljevanju Uredba 1606/2002). Uredba 1606/2002 v 4. členu med drugim določa, da morajo od 1. januarja 2005 družbe držav članic EU, katerih vrednostni papirji so na datum zaključka izkaza finančnega položaja sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu katere koli države članice in tudi družbe, ki pripravljajo konsolidirane računovodske izkaze, svoje računovodske izkaze pripravljati skladno z MSRP, sprejetimi v EU. Zahteva po uporabi MSRP velja za vse države članice Evropskega gospodarskega prostora (angl. *European Economic Area*, v nadaljevanju EGP)⁸.

⁷ Poštena vrednost se praviloma razlikuje od izvirne vrednosti in po definiciji MSRP 13 predstavlja znesek, za katerega je mogoče zamenjati sredstvo ali s katerim je mogoče poravnati obveznost med dobro obveščena in voljnima strankama v poslu, v katerem sta medsebojno neodvisni in enakopravni. Vrednotenje po poštenu vrednosti se lahko opravi na podlagi tržne vrednosti, kadar ta obstaja. Če ne obstaja, se lahko ugotovi na podlagi tržne vrednosti podobnih sredstev ali z uporabo modelov vrednotenja.

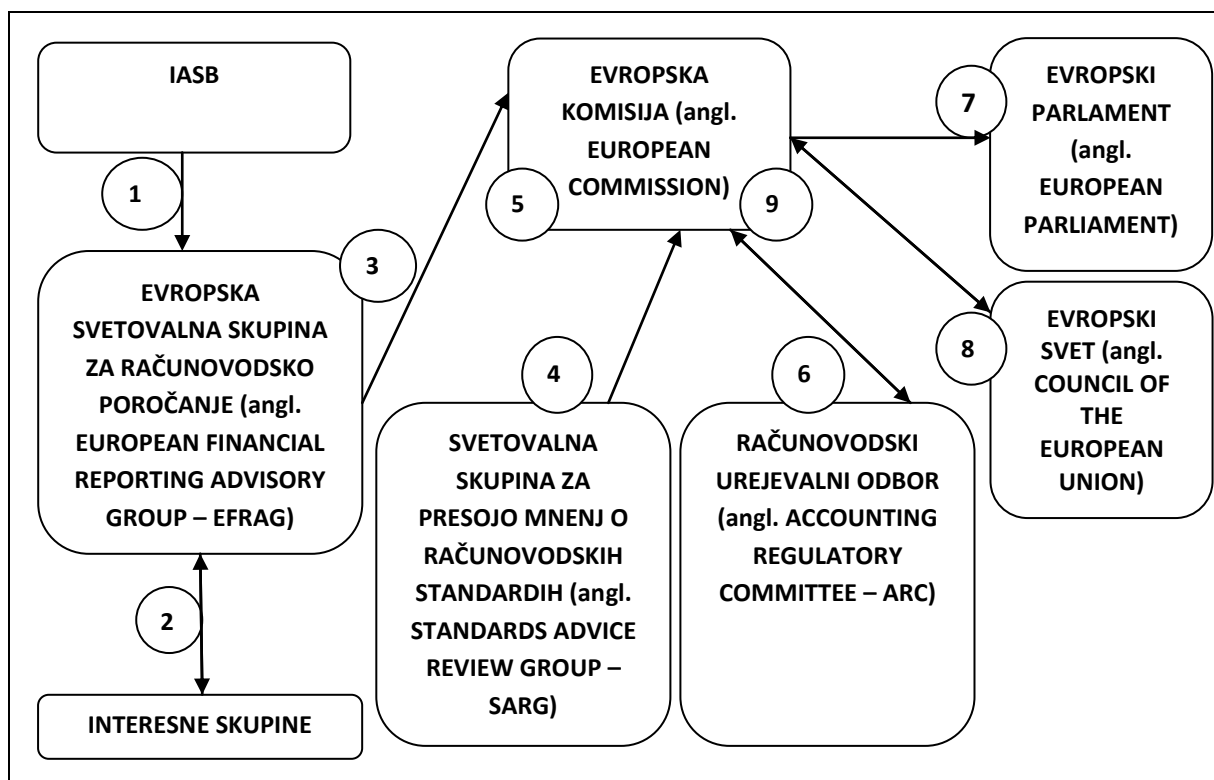
⁸ EGP poleg osemindvajsetih držav članic EU, vključuje tudi Norveško, Lihtenštajn in Islandijo.

Javne gospodarske družbe morajo tako v skladu z načelom sorazmernosti uporabljati enotno zbirko MSRP. Uredba nadalje določa, da lahko vsaka država članica EU v domači zakonodaji dopusti ali pa predpiše sestavljanje konsolidiranih računovodskih izkazov po MSRP tudi za družbe, katerih vrednostni papirji (delnice, obveznice ali kaki drugi vrednostni papirji) niso uvrščeni v borzno kotacijo. Enako velja tudi za posamične računovodske izkaze. Odločitev o možni uporabi MSRP za vse družbe je sprejela tudi Slovenija (Odar et al., 2011, str. 11).

2.1.3 Potrjevanje MSRP v EU

Sprejemanje standardov v EU poteka prek procesa konvergence, kar pomeni, da se posamezni standard, ko je enkrat potrjen prek zapletenega procesa odobritve, sprejme v pravni red EU in se nato v celoti uporablja tako, kot ga je izdala IASB. Posamezni MSRP, ki jih izda IASB, namreč niso neposredno uporabni v EU, zato morajo, preden postanejo veljavna zakonodaja v EU, skozi proces odobritve. Uredba 1606/2002 tudi določa, da se uporaba MSRP odobri za vsak MSRP posebej. Proces odobritve poteka z ocenjevanjem predlaganega MSRP, ki ga je izdal IASB, v evropskih računovodskih institucijah in pooblaščenih organih EU. Trajanje sistema procesa odobritve bi moralo biti po besedah Blatnikove (2009, str. 28–30) časovno določeno, saj na podlagi dosedanjih izkušenj lahko ugotovimo, da je prepočasen, ker ne omogoča hitrega odzivanja na spremembe MSRP. Spodnja Slika 1 prikazuje postopek procesa odobritve in organe, ki pri tem sodelujejo.

Slika 1: Koraki procesa odobritve MSRP v EU

Vir: *International Accounting Standards and Interpretations endorsement process in the EU, 2014.*

1. IASB izda standard.
2. EFRAG je bil ustanovljen marca 2001 na podlagi zahtev Uredbe 1606/2002, ki je predvidevala ustanovitev računovodsko-tehničnega odbora. Je neodvisen, zasebni organ, v katerega so vključene organizacije pripravljalcev in uporabnikov računovodskih informacij ter predstavniki drugih računovodskih poklicev. V procesu odobritve standardov se odbor posvetuje z interesnimi skupinami iz vsega sveta, ki sodelujejo na mednarodnih posvetih.
3. EFRAG poda Evropski komisiji mnenje in priporočila o tem, ali je MSRP v skladu s pravom EU. Da je v skladu z njim, mora: zagotavljati resničen in pošten prikaz finančnega stanja in uspešnosti družbe, ki se presoja glede na skladnost z direktivama 78/660/EGS in 83/349/EGS; koristiti javnemu evropskemu interesu; izpolnjevati osnovna merila glede kakovosti podatkov, zahtevanih za računovodske izkaze, ki koristijo uporabnikom z vidika sprejemanja ekonomskih odločitev. EFRAG skupaj z Evropsko komisijo pripravi tudi študijo o možnem vplivu standarda na gospodarstvo.
4. SARG je bil ustanovljen julija 2006 z odločitvijo Evropske komisije 2006/505/EC zaradi potrebe po primerni institucionalni infrastrukturi, ki bi zagotvaljala visoko kakovost, preglednost in verodostojnost postopka potrditve MSRP. Sestavljajo ga neodvisni predstavniki iz nacionalnih organov za sestavljanje standardov. V procesu odobritve standardov ima nalogo Evropski komisiji podati svoje stališče o tem, ali je EFRAG podala mnenje na objektivni in nevtralen način.
5. Na podlagi predloga EFRAG in mnenja SARG Evropska komisija pripravi priporočilo o sprejetju MSRP.
6. ARC je bil ustanovljen novembra 2002 v skladu z Uredbo 1606/2002. Predseduje mu Evropska komisija, sestavljen pa je iz predstavnikov držav članic. Naloga odbora je glasovati o priporočilu glede MSRP, ki ga je podala Evropska komisija. Če je izglasovana kvalificirana večina, kar pomeni, da je ARC potrdil priporočilo Evropske komisije, se priporočilo glede MSRP predloži še Evropskemu parlamentu (angl. *European Parliament*) in Evropskemu svetu (angl. *Council of the European Union*).
7. Evropski parlament in
8. Evropski svet imata po predložitvi priporočila o sprejetju MSRP tri mesece časa za podajo pripomb v zvezi s predlogom.
9. V primeru, da Evropski parlament in Evropski svet nimata pripomb na predloženo priporočilo o sprejetju MSRP, ga Evropska komisija prek uredbe Evropske komisije, objavljene v Uradnem listu Evropskih skupnosti, in z objavo v vseh uradnih jezikih Skupnosti sprejme v pravni red EU.

2.2 Uporaba MSRP v svetu

Sprejemanje MSRP kot obveznih za nekatere družbe in opcijskih za druge pa se prek različnih procesov odobritve ni dogajalo le znotraj držav EU oziroma EGP, temveč po celem svetu. Po raziskavi⁹, ki jo redno dopolnjuje revizijska družba Deloitte (Use of IFRS

⁹ V raziskavo so kot države, ki uporabljajo MSRP, vključene samo tiste države, ki so v svoj zakonodajni red sprejele vse do sedaj izdane računovodske standarde. Države, ki trdijo, da so njihovi računovodski standardi

by jurisdiction, 2014), je danes na svetu 128 držav, ki za svoje družbe, ki z vrednostnimi papirji kotirajo na organiziranem trgu kapitala, bodisi zahtevajo ali dovoljujejo uporabo MSRP za izdelavo računovodskih poročil. Natančneje, dvaindevetdeset držav od vseh kotirajočih družb zahteva uporabo MSRP, deset držav zahteva uporabo MSRP le za nekatere kotirajoče družbe, šestindvajset držav pa kotirajočim družbam dovoljuje izbiro o uporabi MSRP ali nacionalnih računovodskih standardov. Prav vse kotirajoče družbe, ki uporabljajo MSRP, morajo podpisati izjavo, da so računovodski izkazi pripravljene skladno z MSRP, kar mora biti potrjeno tudi v revizijskem poročilu. Države članice EGP pa poleg izjave o skladnosti z MSRP v revizijskem poročilu od svojih kotirajočih družb zahtevajo, da tudi v pojasnila vključijo nedvoumno in absolutno izjavo o skladnosti z MSRP, kot jih je sprejela EU. MRS 1 - Predstavljanje računovodskih izkazov jasno določa, da računovodskih izkazov ni mogoče opisati kot skladne z MSRP, če niso v skladu z vsemi zahtevami vsakega ustreznega standarda.

Za družbe, ki ne kotirajo na reguliranih trgih, je obveza po uporabi MSRP redkejša. Le šestindvajset držav od svojih družb zahteva obvezno pripravo računovodskih poročil v skladu z MSRP. Šestintrideset držav zahteva uporabo MSRP samo za določene nekotirajoče družbe, sedeminštirideset držav pa nekotirajočim družbam dovoljuje izbiro o uporabi MSRP ali nacionalnih računovodskih standardov.

Uporaba MSRP je od decembra 2007 dovoljena tudi vsem tujim kotirajočim družbam na ameriškem trgu, registriranim pri SEC, ob pogoju, da so računovodska poročila teh družb pripravljena v skladu z MSRP, ki jih je izdal IASB. Ne nazadnje MSRP uporabljajo tudi podružnice ameriških družb, locirane v državah, kjer je uporaba MSRP obvezna, in podružnice tujih družb na ameriškem trgu za potrebe konsolidacije z matično družbo, ki sicer uporablja MSRP (Austin & Tschakert, 2009, str. 19).

3 RAZVOJ US GAAP IN POVEZANE INSTITUCIJE

Pritiski na stroko računovodstva po uvedbi enotnih računovodskih standardov so se v ZDA začeli leta 1929, potem ko se je borza zlomila in botrovala nastanku obdobja velike depresije. Da bi se ponovno vzpostavilo zaupanje investorjev v računovodske izkaze, je ameriški kongres leta 1933 izdal Zakon o vrednostnih papirjih (angl. *Securities Act*), ki določa računovodsko obravnavanje in zahteve po razkritjih pri prvi javni ponudbi in izdaji vrednostnih papirjev. Leto kasneje je dodal še Zakon o trgovanju z vrednostnimi papirji (angl. *Securities Exchange Act*), ki je uvedel zahtevo po rednem poročanju javnosti s strani kotirajočih družb. Z istim zakonom je bila ustanovljena tudi posebna nacionalna vladna agencija, imenovana SEC, zadolžena za nadzor javnega trga kapitala v ZDA. SEC je s pridobljenimi državnimi pooblastili postala odgovorna za izdelavo računovodskih standardov za družbe, ki z vrednostnimi papirji trgujejo na organiziranem trgu. SEC je bila torej ob ustanovitvi poleg zakonskih pooblastil potrjevanja računovodskih standardov kot

»zasnovani na MSRP«, »uskklajeni s pomembnimi zahtevami MSRP« ali »v skladu z računovodskimi zahtevami MSRP«, v resnici ne izpolnjujejo vseh zahtev, ki jih postavljajo MSRP, zato se po Deloittevi raziskavi ne obravnavajo kot države, ki uporabljajo MSRP.

zakonodajnih predpisov dana tudi moč sestavljanja standardov. To je z izjemo računovodsko-poročevalskih objav SEC kasneje prepustila računovodski stroki, predvsem neodvisnim institucijam, sama pa je ohranila zakonska pooblastila potrjevanja računovodskih standardov¹⁰ in se osredotočila na nadzor nad delom FASB (Hill Higher Education, 2007).

Eden izmed prvih zasebnih subjektov, ki mu je bila zaupana naloga sestavljati standarde, je bil Svet za računovodske postopke (angl. *Committee on Accounting Procedure*, v nadaljevanju CAP). CAP je bil ustanovljen s strani Ameriškega instituta računovodskih strokovnjakov (angl. *American Institute of Accountants* - AIA), ki se je kasneje preimenoval v Ameriški institut pooblaščenih javnih računovodskih strokovnjakov AICPA. Od leta 1938 do leta 1959 je CAP skupaj izdal enainpetdeset računovodsko-raziskovalnih biletinov (angl. *Accounting Research Bulletin*, v nadaljevanju ARB), ki so obravnavali posebne računovodske in poročevalske probleme ter so bili v tistem času edini standardi v ZDA. Na ARB so kasneje letele ostre kritike, saj po mnenju mnogih pristop obravnave posameznih poročevalskih in računovodskih problemov ni vodil v postavitve okvirjev za celovitost standardov (Hill Higher Education, 2007).

Zaradi obstoja potrebe po drugačnem vzpostavljanju razvoja računovodskih standardov je bil leta 1959 ustanovljen drugi zasebni objekt, ki mu je bila zaupana naloga sestave standardov. AICPA je ustanovil Odbor za računovodske standarde (angl. *Accounting Principles Board*, v nadaljevanju APB), v katerem je po prostovoljnem načelu sedelo od osemnajst do enaindvajset s polovičnim delovnim časom zaposlenih strokovnjakov, ki so člani AICPA. Od ustanovitve in vse do leta 1973 je APB izdal enaintrideset mnenj APB¹¹, številna stališča APB in štiri uradne objave. Mnenja APB so med drugim zajemala tudi različne predpise za razrešitev posebnih računovodskih in poročevalskih problemov. Kljub vsem naporom pa tudi APB ni obstal. Kritike so nanj letele tako s strani gospodarstva kot vlade. Očitali so mu nezmožnost vzpostaviti osnovni okvir za računovodstvo in računovodsko poročanje ter tudi nezmožnost hitrega dohajanja sproti nastalih računovodskih problemov. Morda je bila še najpomembnejša pomanjkljivost, ki je botrovala ukinitvi APB, zaznano pomanjkanje neodvisnosti. Ker je bil odbor rigiden pri usklajevanju mnenj vseh strokovnjakov in skoraj v celoti sestavljen iz računovodij, so mu očitali zastopanost le računovodskih interesov, medtem ko je bila zastopanost drugih interesnih skupin nizka (Hill Higher Education, 2007).

Leta 1971 je bil pod imenom Wheatov odbor ustanovljen Odbor za pripravo študije o nastajanju finančno-računovodskih standardov, ki je leta 1973 ustanovil še tretji zasebni subjekt, imenovan FASB. Fleckner (2008, str. 285) navaja, da je SEC v uradni objavi št. 150 iz decembra 1973 odobritev pospremila z besedami: »Vsi standardi, ki jih bo ustvarila FASB, bodo imeli s strani SEC znatno avtoritativno podporo, nasprotno pa vsi ostali

¹⁰ Predlagani standard, ki ga sestavi neodvisna institucija, ima SEC moč tudi zavrniti in zahtevati spremembe.

¹¹ Devetnajst mnenj APB je še vedno uradno veljavnih, saj so vključeni v naslednjem poglavju omenjeno kodifikacijo ASC.

standardi, ki bodo v nasprotju s standardi FASB, podpore pri SEC ne bodo dobili«. Poslanstvo FASB je tako še danes vzpostavljanje in izboljševanje finančno-računovodskih standardov (angl. *Statements of Financial Accounting Standards*, v nadaljevanju SFAS) ter pojasnil standardov FASB (angl. *FASB Interpretations*), ki družbam omogočajo oblikovati informacije, koristne za sprejemanje odločitev vlagateljev in drugih uporabnikov računovodskih poročil (Facts about FASB, 2007). FASB se od svojega predhodnika med drugim razlikuje tudi po tem, da je v njem sedi le sedem s polnim delovnim časom zaposlenih strokovnjakov iz vrst računovodstva, predstavnikov dobičkonosno usmerjenih družb, profesorjev, akademikov in vladnikov, s čimer sta zagotovljena zastopanost več interesnih skupin in hitrejše sprejemanje skupnih mnenj (Board Members, 2014).

Poleg FASB celotni ustroj organizacije FASB pri sprejemanju in izpopolnjevanju standardov sestavljajo tudi drugi organi. Odbor za državne računovodske standarde (angl. *Governmental Accounting Standards Board*, v nadaljevanju GASB) je tako imenovani sestrski organ FASB, zadolžen za sprejemanje in izboljševanje standardov, namenjenih državnim in občinskim samoupravam in neprofitnim družbam. Od leta 2013 je pod imenom »angl. *GASB Governmental Accounting Research System™Online*«, krajše GARS, dostopen prek spletne strani GASB. Organizacijama FASB in GASB pomoč pri izpolnjevanju zapletenih nalog ter določanju prednostnih nalog delovnega načrta nudita Svet za finančno-računovodske standarde (angl. *The Financial Accounting Standards Advisory Council - FASAC*) in Svet za državne računovodske standarde (angl. *Governmental Accounting Standards Advisory Council - GASAC*). Pod okriljem FASB delujeta tudi Delovna skupina za nujne objave (angl. *Issues Task Force*; v nadaljevanju EITF) in od leta 2012 Odbor za zasebne gospodarske družbe (angl. *Private Company Council*, v nadaljevanju PCC). EITF je bila ustanovljena z namenom predčasnih razreševanj morebitnih problemov pri interpretaciji novoizdanih standardov, PCC pa z namenom podajanj predlogov FASB v zvezi s spreminjanjem in dopolnjevanjem že obstoječih prepisov v GAAP za zasebne gospodarske družbe, ki bi koristili uporabnikom poročil teh družb. Fundacija za finančno računovodstvo (angl. *The Financial Accounting Foundation - FAF*) je osrednji organ, saj nadzira delo FASB, GASB in njunih svetovalnih organov, imenuje člane vseh štirih organov ter zbira sredstva za financiranje FASB in GASB (Overview of the structure of the Financial Accounting Foundation and the FASB, 2014; Pappas, 2013). V Prilogi 2 sta slikovno predstavljene celotna struktura organov pri sprejemanju GAAP in njihova medsebojna odvisnost.

V ZDA mora biti vsaka delniška družba, bodisi domača bodisi tuja, ki s svojimi vrednostnimi papirji kotira na ameriškem trgu kapitala, registrirana v bazi SEC EDGAR. SEC tako nadzira računovodska poročila več kot 30.000 javnih delniških družb, od katerih je 12.000 gospodarskih družb in znotraj teh še približno 1.150 tujih gospodarskih družb. SEC predpisuje načine poročanja kotirajočih družb ter redno objavlja pojasnila in stališča o posameznih računovodskih vprašanjih, ki so obvezna za družbe, katerih delovanje nadzira. Kot del legitimnih predpisov in obvezne zakonodaje SEC izdaja tudi lastne računovodske

standarde v obliki računovodsko-poročevalskih objav (angl. *Financial Reporting Releases*, v nadaljevanju *FRR*), s katerimi določa dodatne poročevalske zahteve, ki jih morajo SEC vsako leto predložiti vse kotirajoče družbe (US securities and exchange commission, 2014).

3.1 Uporaba in hierarhija GAAP

Ker so računovodski standardi v ZDA nastajali v različnih obdobjih in s strani različnih institucij, med sabo niso bili skladni. V preteklosti so bili zato razvrščeni v sistem hierarhije, iz katere je bilo za družbe lažje razbrati, kateri predpis v okvirju GAAP ima večji pomen. Tako je bil celotni zbir prepisov razvrščen v štiri razrede, med katerimi so v razredu A kot najpomembnejši veljali SFAS, FRR SEC, APB, ARB in stališča FASB o finančno-računovodskih zasnovah (angl. *Statements of Financial Accounting Concepts*, v nadaljevanju SFAC). Ravni hierarhije so bile razvrščene padajoče po pomembnosti prepisov, navedenih v posameznih ravneh. Sistem hierarhije računovodskih prepisov je zagotavljal pravilno uporabo GAAP in s tem nadomeščal odsotnost zakonskih prepisov o računovodstvu v ZDA. Celoten zbir prepisov je zajemal literaturo, ki so jo uporabljale tako kotirajoče in druge gospodarske družbe kot tudi neprofitne družbe in organizacije z vključenimi dodatnimi predpisi, ki so bili namenjeni samo neprofitnim družbam (Moehrle, Moehrle-Reynolds & Wilbur, 2002, str. 43-46).

Kljub sistemu hierarhije je ta veljal za nepreglednega, saj so morale družbe zakonodajne zahteve pridobivati iz različnih prepisov. 30. junija 2009 je zato FASB s sprejetjem uradne objave 168 uveljavil ASC kot edini verodostojni zakonodajni okvir za računovodenje gospodarskih družb v ZDA. ASC je za gospodarske družbe, ki pripravljajo letna in medletna računovodska poročila, začel veljati od 15. septembra 2009 naprej in je nadomestil večino do takrat uporabljenih prepisov, z izjemo prepisov SEC. Ti poleg ASC še naprej ostajajo legitimni predpisi, ki se jih morajo držati vse kotirajoče gospodarske družbe. Prav tako so z namenom izboljšanja uporabnosti ASC za kotirajoče družbe ustrezen del SEC FRR vključili v ASC (FASB, 2014a, str. 4-9). Z ASC niso bili ustvarjeni novi računovodski in poročevalski standardi, temveč je šlo za združitev in preimenovanje do takrat sprejetih prepisov v en pregledno strukturiran predpis¹². Prednosti, ki jih prinaša nov sistem standardov, so boljša organiziranost in preglednost standarda, nižje tveganje neskladnosti s standardom zaradi enostavnejšega iskanja in uporabniku prijazen spletni dostop, kar je po mnenju FASB zmanjšalo količino porabljenega časa in truda, potrebnega za razrešitev računovodskih vprašanj (Grant Thornton, 2009a, str. 1). ASC so tako kot GARS dostopni le prek spletne strani FASB z vsakokratnim vpisom uporabniškega imena in gesla ter v papirni obliki ne obstajajo.

Sestavo računovodskih prepisov za gospodarske družbe, združeno v sistem ASC, tako še vedno sestavljajo SFAS, pojasnila standardov FASB, APB, ARB, stališča o soglasnih mnenjih EITF in drugi predpisi. Nekateri predpisi, ki so v prejšnji štirirazredni hierarhiji

¹² Primer: prejšnji SFAS 142 - Dobro ime se je preimenoval v ASC 350 - Neopredmetena osnovna sredstva - dobro ime in druga.

tvorili nižje ravni hierarhije, z nastankom ASC vanj niso bili vključeni. Med drugim v ASC niso bili vključeni tudi SFAC, ki so prej tvorili pomemben del hierarhije (Grant Thornton, 2009a, str. 1). Pomembna prednost, ki jo je prineslo sprejetje ASC, je tudi, da so vse spremembe in posodobitve standardov, ne glede na to, katera institucija posodobitve izda, objavljene in dodane v ASC z izdajo »angl. *Accounting Standards Updates*«, krajše ASU. Tako na primer stališče o soglasnih mnenjih, ki ga izda EITF, postane verodostojen predpis, vključen v ASC, le kot predmet izdaje ASU (FASB, 2014a, str. 7; Grant Thornton, 2009a, str. 4).

Uporaba ameriških GAAP je tako obvezna za vse domače kotirajoče družbe, registrirane v bazi SEC EDGAR, druge domače gospodarske družbe, neprofitne družbe, državne in občinske samouprave ter ameriške podružnice, locirane v tujini za potrebe konsolidacije z matično družbo v ZDA.

3.2 Struktura ASC

Spletna struktura ASC je organizirana glede na predmet razprave v hierarhijo po sistemu padajočega spustnega seznama. Celotna vsebina ASC je razdeljena na devet glavnih področij, ki so nadalje strukturirana na teme, podteme, sekcije in podsekcije, od katerih vsaka omogoča podrobnejšo obravnavo. Vsakemu področju, temi, podtemi, sekciji in podsekciji sta dodeljena tako naziv kot številski koda za lažjo identifikacijo¹³. V sistemu imajo vsako področje, tema, podtema in sekcija svojo stran. Strani področij, tem in podtem se imenujejo »angl. *Landing pages*«, kar pomeni, da še ne vsebujejo vsebine standarda, temveč le povezave na podrejene strani. Šele sekcije predstavljajo strani v ASC, ki vsebujejo celotno vsebino, razdeljeno na posamezne člene »angl. *Paragraph*«. Če se sekcije nadalje delijo na podsekcije, se ta vsebina nahaja v podsekcijah. Več o seznamu tem znotraj področij ASC je v Prilogi 3 (FASB, 2014a, str. 12-14). Devet glavnih področij, predstavljenih v FASB, je združenih v šest skupin:

1. področje splošnih načel se nanaša na opredelitev zasnove, na kateri temeljijo standardi, oziroma širšo konceptualno vsebino (kode tem 105-199);
2. področje predstavljanja računovodskih izkazov predpisuje zahteve glede načina predstavljanja informacij v računovodskih izkazih. Področje ne zajema pripoznavanja, merjenja in zahtev po razkritjih za posebne transakcije in druge dogodke (kode tem 205-299);
3. področja sredstev, obveznosti in kapitala predpisujejo zahteve glede obravnavanja posameznih dogodkov, izkazanih v izkazu finančnega položaja (kode tem 305-399, 405-499 in 505-599);
4. področji prihodkov in odhodkov predpisujeta zahteve glede obravnavanja posameznih dogodkov, izkazanih v izkazu poslovnega izida (kode tem 605-699 in 705-799);

¹³ Nov sistem razvrstitve: ASC XXX-YY-ZZ-PP, pri čemer XXX predstavlja kodo teme, YY kodo podteme, ZZ kodo sekcije in PP kodo podsekcije.

5. področje širših transakcij predpisuje zahteve glede obravnavanja poslovnih dogodkov v računovodskih izkazih. Gre za predpise, usmerjene v transakcije, kot na primer obravnavanje dogodkov po poročevalskem obdobju, konsolidacije in poslovne združitve (kode tem 805-899);
6. področje panog predpisuje zahteve glede obravnavanja poslovnih dogodkov, specifičnih za posamezne panoge (kode tem 905-999).

Družbe, ki poslujejo znotraj panoge, katere temo ASC podrobneje obravnava znotraj področja panog, morajo poleg splošnih prepisov, skupnih vsem panogam, računovodske rešitve za obravnavani poslovni dogodek iskati tudi v predpisih, specifičnih za panogo, v kateri delujejo, pri čemer morajo biti pozorne, da si uporabljeni predpisi niso v nasprotju.

4 PRIMERJAVA MED STANDARDI ZNOTRAJ OBEH OKVIRJEV RAČUNOVODENJA

Glavno razliko med standardi znotraj obeh okvirjev računovodenja je mogoče najti v **doslednosti predpisovanja strokovnih rešitev**. MSRP so se zaradi svojega fundamentalnega namena »postati globalno sprejeti računovodski standardi« ustvarjali za uporabo kot skupna rešitev v več državah, ki imajo različne standarde. Ker je bilo nemogoče sestaviti standarde, ki bi ustrezali vsem gospodarstvom v EU in svetu, so MSRP posledično splošnejši in dopuščajo večjo izbiro med dovoljenimi računovodskimi rešitvami (angl. *Principles-based*). Dopuščajo tudi večjo uporabo ocen/presoj, ki so bistveni del pripravljanja računovodskih izkazov, saj standardi priznavajo, da zaradi negotovosti, ki so del poslovnega delovanja, mnogih postavk v računovodskih izkazih sploh ni mogoče natančno izmeriti, temveč se lahko le ocenijo, pri tem pa ocene ne zmanjšujejo zanesljivosti računovodskih izkazov (MRS 8.32). Tudi GAAP temeljijo na osnovnih usmeritvah, vendar zato, ker so bili za razliko od MSRP napisani s strani računovodske stroke za enotno ameriško okolje in so podvrženi strožjim ameriškim poročevalskim zahtevam, predpisujejo strožje zahteve glede obravnavanja poslovnih dogodkov (angl. *Rules-based*). V primerjavi z MSRP so v GAAP predpisana podrobnejša navodila za obravnavo poslovnih dogodkov, dovoljenih je manj alternativnih rešitev pri izbiri vrednotenja pravil pripoznavanja, merjenja itd., veljajo strožje zahteve po razkrivanju informacij, predvsem pa obstaja veliko več navodil za obravnavanje transakcij in poslovnih dogodkov ter dogodkov, specifičnih za posamezne panoge (Nadel, 2010, str. 9; Bandyopadhyay & McGee, 2012, str. 81). Po Smithu (2012, str. 21) obstaja splošna ocena, da naj bi združeni GAAP v tiskani obliki obsegali okrog 25.000 strani, medtem ko MSRP le okrog 2.000.

Standardi se razlikujejo tudi po samem **namenu**. Pod izrazom MSRP razumemo standarde, ki so namenjeni predvsem uporabi pridobitnih družb, vendar MRS 1 v 3. členu dovoljuje uporabo MSRP tudi za nepridobitne družbe, pri čemer opozarja, da bodo te morda morale popraviti opise posameznih vrstičnih postavk v računovodskih izkazih. Če povzamem

prejšnji poglavji, pa pod izrazom GAAP razumemo celotno združenje vseh predpisov, sestojčih iz:

- predpisov organizacije FASB, združenih v ASC, za pridobitne gospodarske družbe;
- predpisov organizacije GASB, združenih v GARS, za nepridobitne družbe;
- računovodsko-poročevalske objave SEC z dodatnimi poročevalskimi zahtevami za kotirajoče družbe, delno vključene tudi v ASC.

Sestava oziroma ustroj obeh računovodskih okvirjev je s prenovitvijo ASC dokaj podobna, saj so se pri ustvarjanju med drugim ravnali tudi po konceptu MSRP. Posamezni MSRP in MRS so sestavljeni iz cilja, področja, opredelitve pojmov, vsebinskih poglavij, specifičnih za posamezni standard (npr. za sredstva: pripoznavanje, merjenje pri pripoznavanju, merjenje po pripoznavanju, odprava pripoznanja), najnujnejših razkritij in datuma uveljavitve. Nazivi in vsebina posameznih tem, določenih znotraj področij v ASC, so v močni korelaciji z nazivom in vsebino področja, ki ga zajemata posamezni MSRP in MRS. Kot primer lahko navedemo MRS 16 - Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine naprave in oprema), ki je v korelaciji s temo 360 - Opredmetena osnovna sredstva (angl. *Property, Plant, and Equipment*). Tudi znotraj posamezne teme, ki se naprej deli na več podtem, podteme pa naprej na več sekcij, je sestava posamezne podteme podobna sestavi posameznega MSRP in MRS. FASB (2012, str. 24-25) je na spletni strani objavil dokument »angl. *FASB Learning Guide*«, v katerem predstavlja sekcije, ki sestavljajo vsako izmed podtem. Spodaj našteje sekcije so:

- XXX-YY-00 Stanje: zajema vse spremembe in posodobitve podteme, ki so kot predmet izdaje dopolnile ASU ali spremenile dosedanji standard;
- XXX-YY-05 Pregled in ozadje: zajema splošni pregled in ozadje obravnavane podteme;
- XXX-YY-10 Cilji: le nekatere podteme v ASC vsebujejo sekcijo cilji, ki določa cilje, ki jih s predpisi standard želi doseči, medtem ko splošna načela v tej sekciji niso zajeta;
- XXX-YY-15 Področje uporabe in področja, ki so izvzeta: sekcija opredeljuje elemente (na primer družba, poslovni dogodek, transakcija, instrument), ki jih podtema obravnava oziroma so iz podteme izvzeti;
- XXX-YY-20 Slovar: vsebuje opredelitve nekaterih pojmov, ki so obravnavani v podtemi;
- XXX-YY-25 Pripoznavanje: sekcija določa sodila za pripoznanje sredstev, obveznosti, prihodkov in odhodkov. Pripoznovalna sodila obsegajo pogoje za pripoznanje, datum pripoznanja in umestitev posamezne pripoznane postavke v računovodske izkaze;
- XXX-YY-30 Merjenje pri pripoznavanju: sekcija določa podlage za merjenje posameznih postavk pri pripoznavanju;
- XXX-YY-35 Merjenje po pripoznavanju: sekcija se nanaša izključno na naknadno merjenje sredstev, obveznosti in kapitala po začetnem pripoznavanju;

- XXX-YY-40 Odprava pripoznanja: sekcija se nanaša izključno na odpravo pripoznanja za sredstva, obveznosti in kapitala;
- XXX-YY-45 Druge zahteve po predstavitev znotraj posameznih računovodskih izkazov: na primer posebna zahteva po razvrstitvi posameznih postavk v izkazu finančnega položaja;
- XXX-YY-50 Razkritja: sekcija opredeljuje razkritja, ki so potrebna za posamezne postavke v računovodskih izkazih;
- XXX-YY-55 Navodila uporabe in ilustrativni prikazi: sekcija zajema ilustrativne prikaze obravnavanja nekaterih poslovnih dogodkov in transakcij;
- XXX-YY-60 Povezane podteme: sekcija vključuje sklicevanje na druge podteme, ki lahko vsebujejo smernice, povezane s podtemo;
- XXX-YY-65 Prehod na standard in datum uveljavitve;
- XXX-YY-70 »angl. *Grandfathered*« predpisi: sekcija zajema predpise, ki niso bili vključeni v ASC, vendar še vedno predstavljajo veljavno zakonodajo za določene transakcije.

5 KONCEPTUALNI OKVIR IASB IN FASB

Organizaciji FASB in IASB pri snovanju novih in posodabljanju obstoječih standardov že od nekdaj sledita svojima konceptualnima okvirjema, v katerih so zapisana načela kot podlaga za pripravo informacij v računovodskih poročilih. V njih so opredeljeni namen in cilji poročanja, uporabniki, temeljne predpostavke, kakovostne značilnosti informacij, postavke in opredelitve posameznih postavk v računovodskih izkazih ter sodila za pripoznavanje in merjenje postavk v njih. Konceptualni okvir IASB v prvem poglavju 11. člena namreč priznava, da so računovodska poročila v veliki meri sestavljena le na podlagi čim boljših približkov ocen, presoje in uporabe različnih modelov ter ne na podlagi dejanskih upodobitev. Konceptualni okvir tako določa koncepte, ki so osnova za uporabo ocen, presoje in različnih modelov. MSRP so v preteklosti temeljili na Okvirnih navodilih za pripravljavanje in predstavljavanje računovodskih izkazov (angl. *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements*), nastalih leta 1989, ki so bila od takrat večkrat prenovljena. Konceptualni okvir GAAP temelji na predpostavkah, ki so bile zapisane v FASC (IASB, 2010, str. 25; FASB, 2010).

Kot del skupnega projekta izboljšanja in približevanja obeh konceptualnih okvirjev sta organizaciji leta 2004 začeli sodelovati pri razvoju novega konceptualnega okvirja, ki naj bi bil po načrtih izpeljan v osmih fazah in znotraj katerih bi obravnavali različne teme. Zaradi počasnega napredovanja in osredotočenja le na skupni razvoj standardov sta organizaciji leta 2010 skupni projekt razvoja konceptualnega okvirja opustili. V tem času sta uspešno zaključiti le prvotno načrtovano fazo, in sicer fazo A z naslovom Cilji in kakovostne značilnosti. Leta 2010 sta bili tako kot skupni projekt obeh organizacij na novo ustvarjeni poglavji, imenovani Poglavlje 1 - Cilji pripravljavanja računovodskih poročil za splošne namene (angl. *The Objective of General Purpose Financial Reporting*) in Poglavlje 3 - Kakovostne značilnosti uporabnih računovodskih informacij (angl. *Qualitative*

Characteristics of Useful Financial Information). Novi poglavji sta nadomestili prejšnji prvo in tretje poglavje konceptualnega okvirja IASB iz leta 1989 ter skupaj z drugim besedilom prejšnjega konceptualnega okvirja, ki je združeno v četrtem poglavju, sestavljata trenutni konceptualni okvir za računovodsko poročanje (angl. *Conceptual Framework for Financial Reporting 2010*, v nadaljevanju Okvir IASB) (Conceptual Framework - IASB - FASB joint project, 2014).

MRS 8 - Računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake v okviru predpisane hierarhije uporabe računovodskih predpisov zahteva tudi od pripravljavcev računovodskih poročil uporabo okvirja IASB v primeru odsotnosti navodil za določeno transakcijo ali poslovni dogodek v standardih (MRS 8.10-11). Za razliko od MSRP pa GAAP tega ne dovoljuje, saj trenutni konceptualni okvir FASB, sestavljen iz dveh novih poglavij, združenih v Stališču o finančno-računovodskih zasnovah št. 8 (angl. *Statement of Financial Accounting Concepts No. 8*, v nadaljevanju SFAC8), ki je nadomestilo prejšnja SFAC1¹⁴ in SFAC2¹⁵, skupaj s preostalimi štirimi neprenovljenimi stališči o finančno-računovodskih zasnovah¹⁶ še do danes ni bil vključen v ASC. Tako predstavlja le prihodnjo podlago za snovanje novih standardov in ne tudi relevantnega vira za pripravljavce računovodskih izkazov (FASB, 2010).

Februarja 2010 so skrbniki fundacije MSRP sprejeli odločitev, da bi se bilo v zvezi s prihodnjimi strateškimi usmeritvami dela IASB, časovno umestivijo tem na dnevni red in za boljše razumevanje potreb delničarjev po računovodskih poročilih dobro posvetovati z zainteresirano javnostjo. Na objavljeno listino IASB, imenovano »angl. *Request for Views*«, je veliko sodelujočih pozvalo IASB k ponovnem aktiviranju in dokončanju projekta okvirja IASB. Posledično je IASB leta 2012 zopet aktivirala projekt razvoja konceptualnega okvirja, vendar tokrat kot samostojen projekt. V projekt vključene teme, postavke računovodskih poročil, merjenje in koncept poročevalske enote so tisti, ki vse od leta 1989 še niso bile prenovljeni, dodatno pa v konceptualni okvir nameravajo vključiti še temi predstavljanja računovodskih informacij in zahtev po razkritjih. Ker v času pisanja magistrskega dela razvoj projektov šele poteka in ni objavljenih prenovljenih poglavij, je v spodnjih poglavjih predstavljena le vsebina prenovljenih poglavij obeh konceptualnih okvirjev (Agenda consultation 2011, 2014).

5.1 Cilji in uporabniki računovodskega poročanja

Poglavje Cilji pripravljanja računovodskih poročil za splošne namene je v okvir IASB vključeno kot prvo poglavje, v konceptualni okvir FASB pa kot prvi del SFAC8, zato so cilji obeh isti. Po definiciji obeh konceptualnih okvirjev je glavni cilj pripravljanja

¹⁴ SFAC1 (angl. Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises).

¹⁵ SFAC2 (angl. Qualitative Characteristics of Accounting Information).

¹⁶ SFAC4 (angl. Objectives of Financial Reporting by Nonbusiness Organizations), SFAC5 (angl. Recognition and Measurement in Financial Statements of Business Enterprises), SFAC6 (angl. Elements of Financial Statements replacement of FASB Concepts Statement No. 3), SFAC7 (angl. Using Cash Flow Information and Present Value in Accounting Measurements).

računovodskih poročil za splošne namene pripraviti informacije o poročevalski enoti¹⁷ (angl. *Reporting Entity*), ki bodo koristne za trenutne in potencialne investitorje, posojilodajalce in druge upnike ter na podlagi katerih bodo lahko sprejemali odločitve o vlaganju sredstev v družbo (IASB, 2010, OB2). Za razliko od ciljev, zapisanih v prejšnjih dveh konceptualnih okvirjih obeh odborov, je cilj, zapisan v novih poglavjih, opredeljen širše, saj ni omejen samo na računovodske izkaze¹⁸, temveč na celotno računovodsko poročanje. Okvirja nadalje pojasnjujeta, da je računovodsko poročanje za splošne namene lahko koristno tudi za menedžment in regulatorje, vendar zato, ker imajo ti možnost pridobiti finančne informacije, prilagojene lastnim potrebam, niso primarni uporabniki računovodskih poročil za splošne namene (IASB, 2010, OB9). Primarni uporabniki računovodskega poročanja za splošne namene so po opredelitvi obeh okvirjev le tisti, ki nimajo možnosti zahtevati prilagojenih poročil, zato se lahko zanašajo le na ta poročila. Pri tem konceptualna okvirja priznavata omejitvev, da računovodska poročila za splošne namene ne morejo zagotoviti vseh informacij, ki jih primarni uporabniki potrebujejo za svoje odločitve, zato se morajo zanašati tudi na druge relevantne vire (IASB, 2010, OB6).

5.2 Kakovostne značilnosti računovodskih informacij

Tudi poglavje Kakovostne značilnosti uporabnih računovodskih informacij je kot del skupnega projekta IASB in FASB vključeno v konceptualna okvirja obeh odborov. V okvirju IASB so kakovostne značilnosti zajete v tretjem poglavju, v konceptualnem okvirju FASB pa v drugem delu SFAC8. Po opredelitvi obeh so kakovostne značilnosti uporabnih računovodskih informacij tiste lastnosti, zaradi katerih so informacije, ki jih uporabnikom ponujajo računovodski izkazi, zanje koristni. Temeljni kakovostni značilnosti informacij sta ustreznost (angl. *Relevance*) in poštena predstavitev (angl. *Faithful Presentation*) (IASB, 2010, QC4). Informacije imajo lastnost ustreznih, če imajo moč spreminjati uporabnikove odločitve. Informacije, ki imajo moč vplivati na poslovne odločitve, morajo imeti napovedno vrednost (angl. *Predictive Value*) in pritrtilno vrednost (angl. *Conformity Value*). Informacije imajo napovedno vrednost, če omogočajo oceniti predvidene prihodnje rezultate, in pritrtilno vrednost, če lahko uporabniki na njihovi podlagi potrdijo ali spremenijo svoja prepričanja glede na pretekle ocene (IASB, 2010, QC6-QC10). Prenovljena konceptualna okvirja navajata, da ima informacija lastnost »bistvenosti« (angl. *Materiality*), če izpustitev ali napačna navedba postavk posamično ali združeno vpliva na gospodarske odločitve, ki jih sprejemajo uporabniki na podlagi računovodskih izkazov. Lastnost bistvenost je del lastnosti ustreznosti ter je odvisna od obsega in narave opustitve ali napačne navedbe. Konceptualna okvirja priznavata, da zaradi specifične narave bistvenosti posameznih postavk za posamezne poročevalske enote ni mogoče podrobno

¹⁷ Pripravljanje poročil za splošne namene mora priskrbeti informacije o posamezni poročevalski enoti. Kaj točno naj bi pojem poročevalske enote zajemal, interpretira vsaka institucija drugače, odvisno od končne opredelitve IASB pa bo, katere družbe bodo glede na pravno obliko oziroma dejavnost (pridobitne, nepridobitne) zajete v koncept poročevalske enote. Trenutni konceptualni okvir še ne opredeljuje natančne definicije in obsega poročevalske enote, vsekakor pa snovalci konceptualnega okvirja IASB nameravajo v prihodnosti vanj vključiti tudi to poglavje.

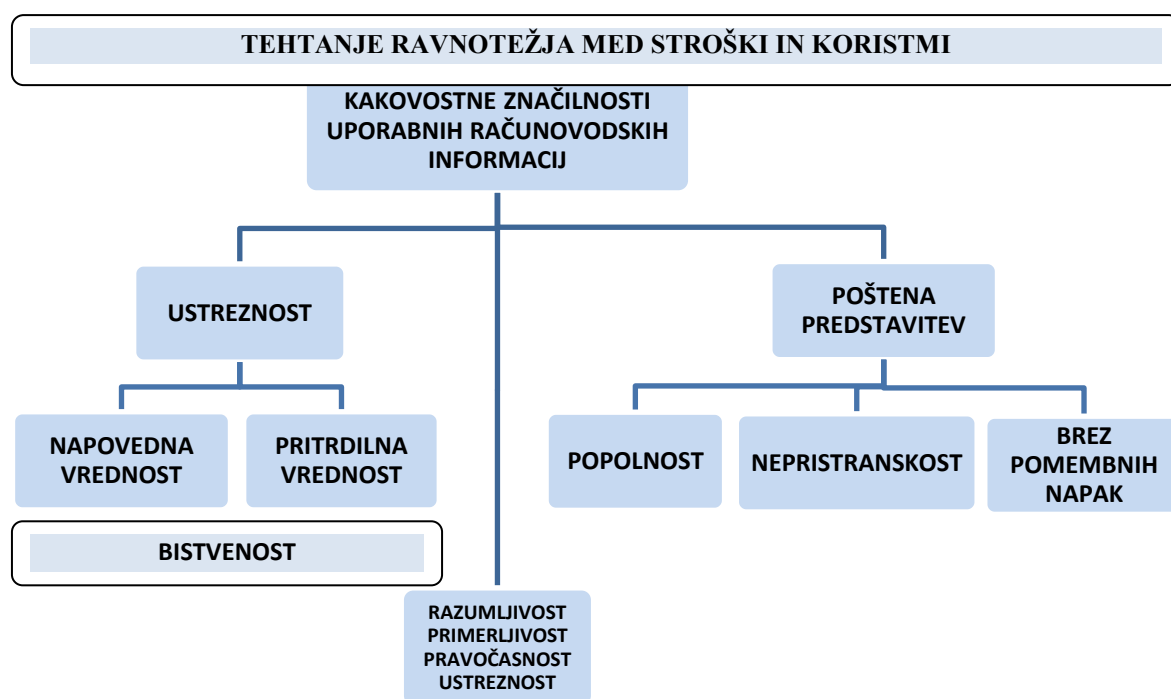
¹⁸ Računovodski izkazi so najpomembnejši del računovodskega poročanja.

določiti enotnega praga, kdaj je določena postavka bistvena, zato se bistvenost posamezne postavke določa na podlagi subjektivne presoje računovodje (IASB, 2010, QC11).

Druga kakovostna značilnost je poštena predstavitev. Informacije imajo lastnost poštene predstavitve, če so popolne, nepristranske in brez pomembnih napak. Informacija je popolna, če vsebuje vse potrebne informacije za uporabnika, da bi ta razumel pojav, ki je prikazan, vključno z vsemi potrebnimi opisi in pojasnili. Nepristranskost pomeni, da informacije niso nagnjene k selektivnemu prikazovanju informacij. Lastnost brez pomembnih napak pomeni, da pri predstavljanju poslovnih dogodkov tako informacije kot tudi izbira in uporaba postopkov za pripravo informacij nimata pomembnih napak ali izpustitev. Značilnost poštene predstavitve poudarja tudi dajanje prednosti vsebini pred obliko, kar pomeni, da je treba poslovne dogodke obravnavati in predstavljati skladno z njihovo vsebino, ne pa zgolj glede na njihovo pravno obliko (IASB, 2010, QC12-QC15).

Poleg obeh temeljnih kakovostnih značilnostih, prikazanih v Sliki 2, koristnost računovodskih informacij povečujejo štiri druge kakovostne značilnosti: razumljivost (angl. *Understandability*), preverljivost (angl. *Verifiability*), pravočasnost (angl. *Timeliness*) in primerljivost (angl. *Comparability*) (IASB, 2010, QC19-QC34) Ravnotežje med koristmi in stroški (angl. *Balance between benefit and cost*) je bolj omejitvev kot kakovostna značilnost ter govori o tem, da morajo biti koristi, ki jih dajejo informacije, višje od stroškov, ki so povezani z njihovim zbiranjem, obdelovanjem, preverjanjem in predstavljanjem (IASB, 2010, QC35).

Slika 2: Kakovostne značilnosti informacij, zajete v konceptualna okvirja IASB in FASB

Vir: J.M. Flood, *Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles*, 2014, str. 19.

5.3 Temeljne računovodske predpostavke

Temeljna računovodska predpostavka po prenovljenem okvirju IASB je samo ena, in sicer predpostavka časovne neomejenosti poslovanja (angl. *Going concern*). Predpostavka zahteva, da mora poslovodstvo pri pripravi računovodskih izkazov oceniti sposobnost družbe za nadaljevanje delovanja in izkaze pripraviti ob predpostavki delujoče družbe. Če družba računovodskih izkazov ne pripravi ob tej predpostavki, mora to dejstvo razkriti skupaj s podlago, na kateri je pripravilo računovodske izkaze, in z razlogom, zakaj družba ni obravnavana kot delujoča družba (IASB, 2010, 4.1). Upoštevanje nastanka poslovnega dogodka (angl. *Accrual basis*) je bilo pred prenovljenim konceptualnim okvirjem druga temeljna računovodska predpostavka. Vključena je tudi v prenovljen konceptualni okvir obeh organizacij, vendar ne kot predpostavka, temveč kot cilj, saj mora biti računovodsko poročanje zasnovano na strogem upoštevanju nastanka poslovnega dogodka. Upoštevanje nastanka poslovnega dogodka pomeni, da stroške in prihodke upoštevamo ter jih evidentiramo ob njihovem nastanku v obračunskem obdobju, na katerega se nanašajo, ne glede na to, kdaj so ali bodo zanje nastali denarni tokovi (IASB, 2010, OB17).

6 POTEK PROCESA HARMONIZACIJE MED MSRP IN GAAP

ZDA so kot svetovna gospodarska velesila z enim izmed najbolj razvitih finančnih kapitalskih trgov še pred nekaj leti tekmovala za prevlado z GAAP kot globalno sprejetimi računovodskimi standardi. Ključno vlogo pri tem, da se je tehtnica prevesila v prid MSRP, sta imela dva dogodka: MSRP je kot visokokakovostne standarde podprla vplivna organizacija IOSCO; Uredba 1606/2002, ki je od kotirajočih družb v EU zahtevala obvezno uporabo MSRP (Apetri, Cibotariu, Hlaciuc & Mihalciuc, 2009, str. 283-284). Takrat se je FASB začela zavedati vse večje prevlade MSRP v svetu, zato je popustila in z IASB sklenila sodelovanje v procesih harmonizacije in skupnega razvoja visokokakovostnih računovodskih standardov. Harmonizacija je proces zблиževanja že obstoječih standardov z izdajo novih ali prenovitvijo že obstoječih standardov. Proces harmonizacije je bil namesto procesa konvergence, za katerega se je odločilo veliko drugih držav, sklenjen zaradi še vedno visoke pogajalske moči FASB, ki ni hotela pristati na popolno zamenjavo GAAP z MSRP. Uradno se je sodelovanje med IASB in FASB začelo septembra leta 2002 s skupnim zasedanjem v mestu Norwalk. S podpisom Sporazuma iz Norwalka sta odbora potrdila svojo zavezanost k:

- skupnemu razvoju visokokakovostnih združljivih računovodskih standardov, ki bi se uporabljali tako za domačo kot čezmejno uporabo;
- uskladitvi skupnih programov v prihodnosti, ki bi zagotovili ohranitev združljivosti.

Drugi podpis sporazuma z naslovom »angl. *Memorandum of Understanding*« (v nadaljevanju MOU) je med odboroma sledil leta 2006, v njem pa sta instituciji določili več kratkoročnih in dolgoročnih projektov usklajevanja, znotraj katerih bi se osredotočili na odpravljanje razlik znotraj različnih področjih. Nekatere izmed kratkoročnih projektov sta

instituciji obravnavali samostojno znotraj svojih delovnih programov¹⁹, spet druge pa s skupno koordinacijo dela²⁰. Med dolgoročne projekte usklajevanja, katerih cilj je bil do leta 2008 doseči le pomemben napredek in ne dokončnih rešitev, sta instituciji uvrstili enajst področij.

Kot navajata McEnroe in Sullivan (2014, str. 16), je SEC leta 2007 sprejela eno izmed ključnih odločitev, ki je nakazovala, da MSRP in njihova harmonizacija z GAAP pri SEC pridobivata vse večje zaupanje. Z objavo predpisa »angl. *Acceptance from Foreign Issuers of Financial Statements Prepared in Accordance with International Financial Reporting Standards without Reconciliation to U.S. GAAP*« je SEC dovolila tujim družbam, ki kotirajo na trgu ZDA, predložitev izkazov, pripravljenih v skladu z MSRP, ki jih je izdal IASB, ne da bi morale pri tem družbe prilagoditi podatke GAAP. Do leta 2007 so namreč morale tuje družbe, ki so z vrednostnimi papirji kotirale na trgu ZDA in so računovodske izkaze pripravljale po MSRP ali nacionalnih standardih, SEC predložiti računovodske izkaze, prilagojene ameriškim GAAP, prek obrazca 20-F, kar je družbam povzročalo visoke stroške, zato se jih je kar nekaj odločilo za odhod z ameriške borze.

Medtem ko je imelo po tem dogodku približno 1.150 tujih gospodarskih družb na trgu ZDA izbiro pripraviti poročila po GAAP ali MSRP, domače družbe te možnosti niso imele. Začeli so se znatni pritiski na SEC, naj se tudi domačim družbam dovoli izbira, k določitvi konkretnega datuma pa je SEC pozval tudi takratni izvršni finančni direktor Ernst&Young, James S. Turley. Takrat se je začelo prvič govoriti tudi o možnosti popolnega sprejetja MSRP v ZDA.

Tyson (2011, str. 26-30) pojasnjuje, da se je SEC leta 2008 na pritiske odzvala z izdajo dokumenta »angl. *Roadmap for the potential use of financial statements prepared in accordance with IFRS by US issuers*«, v katerem je orisala dejavnike, ki jih bo proučila pri svoji odločitvi leta 2011 o obvezni uporabi MSRP za vse domače družbe, registrirane pri SEC. V primeru doseženega zelenega napredka in pozitivnih komentarjev v prid sprejetju MSRP bi kot prvi datum za obvezen prehod na MSRP za kotirajoče družbe s sedežem v ZDA veljalo leto 2014. Na izdani dokument je SEC prejela več kot 240 komentarjev s strani kongresnikov, različnih mednarodnih organizacij, gospodarskih družb, investorjev, računovodskih združenj, akademikov in drugih. Komentarji so bili različni, nekateri v prid, drugi pa proti sprejetju MSRP. Glavni razlogi, ki so jih izpostavili nasprotniki sprejetja MSRP, so bili:

- stroški prehoda in vzpostavitve MSRP, vključno s stroški izobraževanja zaposlenih, ter nov sistem informacijske tehnologije bi preseglji koristi, ki jih prinašajo enotni računovodski standardi;

¹⁹ FASB je na primer med kratkoročni projekt uvrstila možnost vrednotenja po pošteni vrednosti, IASB pa drugačno obravnavanje stroškov izposojanja.

²⁰ Na primer projekta obravnave oslabitev in obravnave davka iz dobička.

- izguba znatnega deleža kontrole ZDA pri snovanju novih in posodabljanju obstoječih standardov;
- odsotnost kakršnih koli dokazov, da so MSRP kakovostnejši od GAAP;
- pomanjkanje jasnosti glede prihodnje vloge FASB in SEC.

Negativne kritike so leta 2009 skupaj s spremembami v vrhu ameriške politike, zamenjavi vodstva SEC (oba nenaklonjena zgodnjemu sprejetju MSRP) in začetku gospodarske krize povzročile odlog odločitve SEC (Bandyopadhyay & McGee, 2012, str. 80).

Na poznejšem sestanku leta 2010 so komisarji SEC zavrnil v »angl. *IFRS Roadmap*« določeno leto 2014 kot leto obveznega prehoda na MSRP in svojo odločitev predstavili za nedoločen čas. Na istem sestanku so osebje SEC napotili k izvedbi delovnega načrta, imenovanega »angl. *Work Plan*«²¹, ki bi komisarjem skupaj s proučitvijo napredka poteka projektov med IASB in FASB olajšala odločitev o ustreznem datumu prehoda, načinu prehoda oziroma prehodu, če sploh. Ključna področja, ki so bila po mnenju SEC vprašljiva in bi jih bilo treba raziskati pred kakršno koli odločitvijo, so bila razvrščena v šest področij. Od teh so bile za SEC najbolj pereče teme, kot na primer vprašanje neodvisnosti in financiranja organizacije IASB²², zadostna razvitost in razširjenost uporabe MRS v svetu, investitorjevo razumevanje MSRP, sistem izobraževanja o MSRP v ZDA ter vpliv uvedbe MSRP na industrijo, državne in občinske samouprave, davčni sistem in revizijsko stroko (Poon, 2012, str. 304-305).

Maja 2011 je osebje SEC izdalo dokument »angl. *Exploring a Possible Method of Incorporation*«, v katerem je obravnavalo tudi možnost uporabe MSRP s kombinacijo procesa harmonizacije in konvergence, ki so ga poimenovali »angl. *Condorsement*«. V praksi bi tak način uporabe pomenil, da bi GAAP še naprej obstajali in da bi še naprej potekal proces harmonizacije med standardoma. Hkrati bi FASB vsak novi standard, ki bi ga IASB izdal, vključil v GAAP, vendar pri tem ohranil možnost sprememb in dopolnitev po lastni presoji z namenom optimalne koristi in zaščite investitorjev (McEnroe & Sullivan, 2014, str. 16-17).

Julija 2013 je osebje SEC izdalo dokument »angl. *SEC Final Staff Report*« kot odgovor na

²¹ »angl. *Work Plan for the Consideration of Incorporating International Financial Reporting Standards into the Financial Reporting System for U.S. Issuers*«.

²² Zaradi vpliva, ki prihaja z denarjem, je bilo financiranje zasebnih subjektov, ki bi morali biti neodvisni, vedno pereč problem. V ZDA je ameriški kongres s sprejetjem Sarbanes-Oxley zakona uvedel sistem financiranja organizacije FASB iz proračunskih sredstev in s tem zmanjšal možnost vplivanja na delo FASB s finančnimi sredstvi. V EU je financiranje IASB v preteklosti temeljilo na sistemu prostovoljnih prispevkov, prek katerega je leta 2006 fundacija MSRP IASB priskrbela kar 79 % vseh sredstev. Glavni donatorji so bili »velike štiri«, banke in družbe z interesom spodbujanja širitve MSRP. Zaradi prizadevanj po manj tveganih rešitvah so v zadnjih letih tudi za financiranje IASB uspeli vzpostaviti sistem, ki temelji na prispevkih iz proračunskih sredstev držav članic EU. Tako so v letu 2011 več kot dve tretjini sredstev prispevale države članice sorazmerno glede na bruto domači proizvod. Bruce (2011) nadalje pojasnjuje, da se je delež prispevkov neposredno od gospodarskih družb zmanjšal za 8 % in delež »velikih štirih« za 26 % (Funding, 2014).

zahtevo komisarjev po presoji za njih perečih tem. V poročilu so zapisali, da je IASB uspela doseči ogromen napredek v razvoju MSRP in da so ti posledično na mednarodnem področju vse bolj zaznani kot visokokakovostni standardi. Nadalje pa so v poročilu zapisali, da kljub napredku še vedno zaznavajo nekatere pomanjkljivosti. Tako so na primer opozorili na različno uporabo MSRP v praksi, ki jo je treba zmanjšati, in izrazili zaskrbljenost glede financiranja, predvsem zato, ker velik delež sredstev še vedno priskrbijo »velike štiri«. Izrazili so tudi zaskrbljenost glede pomanjkanja za posamezne industrije specifičnih navodil in glede visokih stroškov prehoda na MSRP. Najzanimivejše pri poročilu pa ni, kaj poročilo vsebuje, temveč česa ne. Podanih ni bilo nikakršnih priporočil niti glede datuma niti glede načina oziroma morebitnega prehoda na MSRP, če sploh. Čeprav je poročilo končano, to priznava, da je pred kakršno koli odločitvijo komisarjev treba razrešiti še kar nekaj odprtih vprašanj. Tudi v zadnjem osnutku strateškega plana za obdobje 2014-2018, ki ga je izdal SEC in v katerem je sicer poudarjeno, da si bodo še naprej prizadevali za razvoj visokokakovostnih globalnih standardov, ni niti z besedo omenjenega morebitnega prevzema MSRP v Ameriki (McEnroe & Sullivan, 2014, str. 18).

Ne glede na trenutno negotovost glede prevzeta MSRP v Ameriki od leta 2002 med odboroma IASB in FASB vseskozi potekata harmonizacija in skupni razvoj novih standardov. Rezultat sodelovanja in sledenja napredku drug drugemu so na obeh straneh izdani novi in prenovljeni standardi, ki se sklicujejo na medsebojno združljivost na številnih področjih. Kljub prenovi in nastanku novih standardov pa med njimi še vedno obstajajo manjše in tudi večje razlike s potencialno pomembnimi odstopanji v obravnavanju poslovnih dogodkov, predvsem na področjih, ki sploh niso bila vključena v MOU. Primer teh so med drugimi tudi pomembne razlike v obravnavanju usredstvenja pomembnih sestavnih delov, usredstvenju razvojnih stroškov in merjenju zalog. Ker po besedah predsednika IASB Hansa Hoogervorsta (Ernst&Young, 2014a) končni rezultat procesa harmonizacije ne bo nastanek enotnih standardov, je proces le prepotrben pogoj zблиžanja standardov, ki bi za ZDA pomeni lažji prehod na MSRP, ko bo do njega enkrat prišlo. Stroka mu ob tem prikimava in dodaja, da bo za popolno združljivost in primerljivost standardov potreben popoln prevzem MSRP v ZDA, česar se morajo zavedati predvsem ZDA in SEC, na kateri sloni končna odločitev.

7 PRIMERJAVA MSRP IN GAAP PO RAČUNOVODSKIH KATEGORIJAH

Sedmo poglavje predstavlja jedro in praktični del magistrskega dela, saj je osredotočeno na konkretno primerjavo standardov znotraj obeh okvirjev računovodenja. Primerjava poteka sistematično z razčlenitvijo posameznih standardov na poglavja in je podprta z zgledi. Vsaka računovodska kategorija je opredeljena v skladu z MSRP in GAAP, nato sledi primerjava na področju pripoznavanja, merjenja pri pripoznavanju, merjenja po pripoznavanju ter odprave pripoznavanja. Povzetek primerjave in glavnih razlik je zajet na koncu vsakega glavnega poglavja v zbirni tabeli.

7.1 Opredmetena osnovna sredstva

Opredmetena osnovna sredstva obravnava MRS 16 - Opredmetena osnovna sredstva, ki zajema področja pripoznavanja, merjenja pri pripoznavanju, merjenja po pripoznavanju, amortiziranje, odpravo pripoznanja in razkritja v zvezi z opredmetenimi sredstvi. Ker standard celostno ne pokriva vseh področij, je treba v zvezi s tem standardom uporabljati tudi MRS 36 - Oslabitev sredstev, MSRP 13 - Merjenje pošteno vrednosti ter MRS 23 - Stroški izposojanja. Uporabniki GAAP zakonodajne zahteve v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi najdejo v ASC, in sicer v področju Sredstva, pod temo ASC 360 - Zemljišča, zgradbe in oprema, ki je nadalje razdeljena na podtemi ASC 360-10 Splošno in 360-20 Nepremičnine. ASC 360-10 daje napotke v zvezi z amortizacijo, oslabitvami in odpravo pripoznanja sredstev, za druge napotke v zvezi s sredstvi se je zopet treba obrniti na druge standarde: za obravnavo stroškov razgradnje in odstranitve opredmetenega osnovnega sredstva na ASC 410, za merjenje pošteno vrednosti na ASC 835, za obravnavanje obresti na ASC 835 in za menjalne transakcije na ASC 845 (Grant Thornton, 2013, str. 30).

7.1.1 Pripoznavanje

MRS in GAAP podobno opredeljujeta definicijo opredmetenih osnovnih sredstev. Po definiciji (MRS 16.6 & ASC 360-10) so to sredstva v lasti ali finančnem najemu, ki:

- jih ima družba, da jih uporablja pri proizvodjanju proizvodov ali opravljanju storitev, daje v najem drugim ali uporablja za pisarniške namene;
- jih bo po pričakovanju uporabljala v več kot enem obračunskem obdobju.

Mednje spadajo zemljišča, zgradbe, proizvodjalna in druga oprema, biološka sredstva (osnovna čreda in večletni nasadi) in opredmetena osnovna sredstva v gradnji oziroma izdelavi. Družba mora standard opredmetenih osnovnih sredstev uporabljati tudi za nepremičnine, ki se gradijo ali razvijajo za prihodnjo uporabo kot naložbene nepremičnine, vendar v tistem trenutku še ne ustrezajo opredelitvi naložbene nepremičnine (Grant Thornton, 2013, str. 30).

Nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva se tako na zahtevo MRS 36 v 7. členu kot tudi na zahtevo ASC 360-10 sme pripoznati kot sredstvo le, če ta ustreza zadostitvi dveh pogojev: v povezavi s sredstvom družba v prihodnosti lahko pričakuje prihodnje gospodarske koristi; nabavno vrednost sredstva je mogoče zanesljivo izmeriti (Flood, 2014, str. 414). Ker med standardoma v zvezi s pripoznavanjem obstaja nekaj pomembnejših razlik v obravnavanju sestavnih delov večjih vrednosti in remonta, ti temi obravnavam v naslednjih poglavjih.

MRS dovoljuje, da se kot opredmetena osnovna sredstva kljub temu, da neposredno ne ustrezajo pogoju povečanja prihodnje gospodarske koristi nobenega obstoječega opredmetenega osnovnega sredstva, pripoznajo tudi sredstva, ki se pridobijo zaradi

varnosti ali okolja. Takšna opredmetena osnovna sredstva namreč omogočajo prihodnje gospodarske koristi in z njimi povezana sredstva, ki bodo pritekala v družbo in bodo večja, kot če do takšne pridobitve sploh ne bi prišlo. Za razliko od MRS pa GAAP usredstvenja pridobitev sredstev zaradi varnosti ali okolja ne dovoljuje, kar posledično pomeni, da je poslovni izid v letu pridobitve takega sredstva po GAAP nižji (KPMG, 2013, str. 33).

7.1.1.1 Sestavni deli večjih vrednosti

V MRS je poudarjen koncept računovodenja po delih. Prav tako standard v 60. členu zahteva, da mora uporabljena metoda amortiziranja odsevati vzorec, po katerem naj bi se prihodnje gospodarske koristi sredstva uporabljale v družbi. V skladu z zapisanim MRS zahteva, da se posamezni sestavni deli sredstva pripoznajo in amortizirajo ločeno, če so pri teh delih zaznane drugačne predvidene dobe prinašanja koristi v primerjavi z osnovnim sredstvom ter če je vrednost sestavnega dela v primerjavi z osnovnim sredstvom pomembna. Tak komponentni pristop (angl. *Asset Componentization*) pomeni, da bo imel vsak ločeno pripoznani pomembni sestavni del drugačno stopnjo amortizacije. Prav tako se za sestavne dele, ki zahtevajo večkratno zamenjavo v celotni predvideni dobi koristnosti osnovnega sredstva, lahko zahteva začetno ločeno pripoznanje in amortiziranje od osnovnega sredstva. Ko se sestavni del izrabi, je treba v trenutku pripoznanja novega sestavnega dela odpraviti pripoznanje in odpisati celotno preostalo vrednost zamenjanega dela ter pripoznati nov del (Deloitte, 2009, str. 1). MRS 16 v 46. členu dodaja, da če družba posebej amortizira nekatere dele posameznega opredmetenega osnovnega sredstva, mora posebej amortizirati tudi preostanek tega sredstva. Preostanek sestavljajo tisti deli sredstva, ki sami po sebi niso pomembni.

Pomembnost dela sredstva je poleg prinašanja prihodnjih gospodarskih koristi, možnosti zanesljive izmere nabavne vrednosti in drugačne predvidene dobe koristnosti četrti pogoj, da se nek del sredstva lahko usredstvi. Odločitev o tem, kateri parametri so relevantni, da se del sredstva šteje kot pomemben, je poslovna odločitev uprave, vezana na izbrano politiko družbe, vendar pa je tako odločitev treba zapisati v internih pravilnikih (npr. pravilnik o računovodstvu) in jo uporabljati daljše časovno obdobje. Harris in Nasereldin (2014, str. 24) kot primer, kjer je smiselno razstaviti opredmeteno sredstvo na posamezne sestavne dele z različnimi dobami koristnosti in posledično obrabami, navajata investicijo v buldožerja, vrednega 100.000 EUR, z ocenjeno dobo koristnosti osem let, kjer kot pomembne dele ločeno od osnovnega ogrodja pripoznamo motor (20.000 EUR, štiriletna doba koristnosti), gume (8.000 EUR, dveletna doba koristnosti), druge notranje dele (35.000 EUR, osemletna doba koristnosti) in druge zunanje dele (37.000 EUR, osemletna doba koristnosti). V skladu z MRS, kjer je pomembne dele z različno dobo koristnosti treba pripoznati in amortizirati ločeno, bi ob uporabi enakomerne časovne metode amortiziranja v prvem letu od aktivacije sredstva pripoznali za 18.000 EUR stroškov amortizacije.

GAAP zgoraj opisano rešitev sicer dovoljuje, vendar je ne zahteva, zato je po izkušnjah Deloitte (2009, str. 1) pogosta praksa družb, ki pripravljajo računovodske izkaze v skladu z GAAP, da celotne vrednosti sredstev ne razstavljajo in amortizirajo ločeno po delih. V zgoraj opisanem primeru buldožerja bi ob uporabi metode enakomernega časovnega amortiziranja družbe celotno vrednost sredstva amortizirale v osemletnem obdobju, kar bi v prvem letu od aktivacije sredstva povzročilo za 12.500 EUR stroškov amortizacije.

Družbe, ki morajo po MRS izbrati računovodsko rešitev ločenega evidentiranja pomembnejših delov, bodo zato v primerjavi z dovoljeno rešitvijo po GAAP, ki dovoljuje skupno amortiziranje delov z osnovnim sredstvom, hitreje prikazale slabši rezultat. Nadomestne dele bodo zaradi krajših dob koristnosti amortizirale po višjih amortizacijskih stopnjah, kar pomeni višje stroške amortiziranja in posledično nižji poslovni izid. Seveda je po koncu amortiziranja osnovnega sredstva strošek amortizacije po obeh različicah enak, razlika je le v obdobjem prikazovanju poslovnega izida. Možnost vplivanja na poslovni izid z izbrano stopnjo amortiziranja je za družbe lahko zelo pomembna, saj lahko z izbrano metodo vplivajo na prikaz boljšega ali slabšega rezultata v obdobju, ko jim to ustreza. Tako bo na primer v primeru, ko je v prihodnosti pričakovati zvišanje davčnih stopenj, družba imela interes prikazati višje stroške v kasnejših obdobjih, zato bo za svojo računovodsko rešitev izbrala skupno amortiziranje osnovnih sredstev in si tako podaljšala prikazovanje stroškov.

Družbe, ki pripravljajo računovodske izkaze v skladu z MRS, so zaradi zahteve po prikazovanju in amortiziranju sestavnih delov ločeno primorane sredstva spremljati na bolj razčlenjeni ravni v primerjavi z US GAAP (Deloitte, 2009, str. 1).

7.1.1.2 Stroški rednih večjih pregledov (remont)

Včasih ob nakupu osnovnega sredstva dobavitelj kot pogodbeno obvezo postavi pogoj, da lahko za pravilno in v pogodbi predvideno dobo delovanja sredstva jamči le z opravljanjem rednih remontov na dobavljenem sredstvu. Po besedah Batističa (2012, str. 81) je remont strošek pregledov oziroma popravil, ki se pojavljajo redno v daljših časovnih obdobjih in pomenijo nadomestitev določenih izrabljenih delov sredstva s popravilom. Standard MRS zato v 13. členu zahteva, da se stroški, povezani z remontom, pripoznajo že ob nakupu ločeno kot nadomestitev/sestavni del osnovnega sredstva, seveda ob pogoju, da izpolnjujejo pogoje za pripoznanje osnovnega sredstva. Vrednost remonta pripoznanega kot nadomestitev/sestavni del se nato po metodi enakomernega časovnega amortiziranja prenaša med stroške v dobi koristnosti. Kakršna koli preostala vrednost remonta mora biti odpravljena, ko je izveden naslednji remont, ki se ga zopet pripozna kot sestavni del (Deloitte, 2009, str. 2).

PWC (2013, str. 73) navaja, da je GAAP glede obravnavanja stroškov rednih pregledov manj strikten, saj dovoljuje tri različne alternativne metode, ki so:

- metoda pripoznanja stroškov remonta kot dela sredstva (angl. *Build-in Overhaul Method*): ta metoda pripoznava stroške remonta na način, kot to dovoljuje MRS. Celotna vrednost remonta je pripoznana kot ločeno amortiziran sestavni del osnovnega sredstva že ob nakupu sredstva. Stopnja amortizacije remonta je odvisna od ocenjene pričakovane dobe koristnosti do naslednjega remonta;
- metoda odloženih stroškov remonta (angl. *Deferral Expensing Method*): metoda je podobna zgornji metodi, vendar brez začetne oddelitve kot ločeno pripoznanega dela. Dejanski stroški vsakokratnega remonta se pripoznajo kot nadomestni del šele takrat, ko v družbo prispe faktura. Vrednost remonta nato v stroške prehaja prek amortizacije v ocenjeni dobi koristnosti. Kakršna koli preostala vrednost remonta mora biti odpravljena, ko v družbo prispe faktura za naslednji izveden remont, ki se ga zopet pripozna kot sestavni del;
- metoda neposredne pripoznave stroškov remonta (angl. *Direct Expensing Method*): po tej različici se smejo stroški remonta takoj ob nastanku pripoznati kot odhodki obdobja in bremenijo poslovni izid.

Izbrana metoda pripoznanja stroškov remonta kot dela sredstva, ki jo dovoljujeta MRS in GAAP, povzroči enakomeren rezultat prehajanja vrednosti remontov prek stroškov amortizacije na poslovni izid skozi celotno dobo koristnosti sredstva. Metoda neposredne pripoznave stroškov remonta v primerjavi s to metodo v prvih letih do remonta povzroči boljši poslovni izid, v obdobju nastanka remonta najslabši poslovni izid, saj celotno vrednost remonta prepoznamo kot poslovne odhodke, v nadaljnjih obdobjih pa zopet povzroči boljši poslovni izid. Prav tako tudi metoda odloženih stroškov remonta v primerjavi z metodo pripoznanja stroškov remonta kot dela sredstva v obdobju do remonta povzroči boljši poslovni izid, v obdobju po nastanku remonta pa slabši poslovni izid v primerjavi z metodo pripoznanja stroškov remonta kot dela sredstva. Metodi odloženih stroškov remonta in neposredne pripoznave stroškov remonta povzročata večja nihanja v vplivanju na poslovni izid in utegneta voditi v zgodnejše pripoznavanje stroškov (PWC, 2013, str. 73).

7.1.1.3 Stroški vzdrževanj

Stroške vsakodnevnega vzdrževanja, med katere spadajo stroški dela, pomožnega materiala in manjših delov ter se označujejo kot popravila in vzdrževanje opredmetenih sredstev, oba standarda pripoznata v poslovnem izidu kot odhodke, takoj ko do njih pride (Grant Thornton, 2013, str. 32).

7.1.2 Merjenje pri pripoznavanju

Opredmeteno sredstvo, ki izpolnjuje pogoje za pripoznanje kot sredstvo, se po obeh standardih pri pripoznanju izmeri po svoji nabavni vrednosti. Nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva zajema njegovo nakupno ceno skupaj z uvoznimi carinami in nevračljivimi nakupnimi dajatvami, od katerih se morajo odšteti vsi trgovinski in drugi popusti. Zajema tudi vse stroške spravljavanja sredstva na njegovo mesto in v stanje, kjer lahko deluje v skladu s pričakovanji posloводства, začetno oceno stroškov razgradnje

in odstranitve opredmetenega osnovnega sredstva ter obnovitve mesta, na katerem se je to sredstvo nahajalo (MRS 16.16; ASC 410-20²³). Zadnje zapisano pomeni, da mora poslovodstvo že ob pridobitvi sredstva pridobiti najboljši približek ocenjenih prihodnjih stroškov razgradnje, odstranitve in obnovitve sredstva ter jih vključiti v njegovo nabavno vrednost (PWC, 2013, str. 74). Flood (2014, str. 411) nadalje pojasnjuje, da je ASC poleg zgoraj naštetih še natančnejši pri opredelitvi stroškov, ki se lahko neposredno pripišejo nabavni vrednosti, saj v nabavne vrednosti dovoljuje tudi vključevanje stroškov gradbenih dovoljenj, pogodbenih vrednosti z glavnim izvajalcem in podizvajalci, stroškov shranjevanj in rokovanj s sredstvom itd. Standarda sta si podobna tudi v predpisovanju stroškov, ki se jih ne sme vključiti v nabavno vrednost sredstva. Oba tako prepovedujeta vključevanje stroškov odprtja novega obrata, stroškov oglaševanja in pospeševalnih dejavnosti ter stroškov splošnih služb in drugih posrednih stroškov.

Opredmeteno osnovno sredstvo ali več sredstev se lahko pridobi z menjalnim poslom, kjer se izmenjata dve nedenarni sredstvi. Nabavna vrednost takšnega opredmetenega osnovnega sredstva se po MRS izmeri po pošteni vrednosti²⁴, razen če menjalni posel nima komercialne vsebine ali poštene vrednosti nobenega izmed sredstev, niti prejetega niti danega, ni mogoče tega izmeriti na zanesljiv način. Menjalni posel ima komercialno vsebino, če se ustroj (tveganje, trajanje in višina) denarnih tokov prejetega sredstva razlikuje od ustroja denarnih tokov danega sredstva ali če se vrednost dela poslovanja družbe – na katero transakcija, ki je značilna za družbo, vpliva - zaradi zamenjave spremeni. Če se prejeta sredstva ne ovrednoti po pošteni vrednosti, se njegova nabavna vrednost izmeri po knjigovodski vrednosti danega sredstva. Tudi GAAP predpisuje, da se pri izmenjavi dveh nedenarnih sredstev pridobitev izmeri po pošteni vrednosti. Vendar v primeru, če posel nima komercialne vsebine, poštene vrednosti ni mogoče določiti, če gre za menjalno transakcijo, ki olajšuje prodajo kupcem, pa je izmenjava izmerjena po knjigovodski vrednosti (Grant Thornton, 2013, str. 31). Tega, za kakšno vrsto menjalnega posla, ki naj bi olajševal nadaljnjo prodajo kupcem, gre, standard ne opredeljuje, vendar sklepam, da je s takim menjalnim poslom mišljena pridobitev osnovnega sredstva, na katerem nastali proizvodi se bodo lažje prodajali, ali da bo pridobljeno sredstvo v menjalnem poslu družbi omogočalo reklamiranje osnovnih proizvodov.

7.1.3 Merjenje po pripoznavanju

Po začetnem pripoznavanju sredstev po izvorni nabavni vrednosti morajo družbe izbrati model za merjenje sredstev po pripoznavanju. Ker MSRP izhajajo iz načela poštene vrednosti, imajo družbe, ki pripravljajo računovodske izkaze v skladu z MSRP, izbiro, da za svojo računovodsko usmeritev merjenja sredstev po pripoznavanju izberejo bodisi model nabavne vrednosti (angl. *Cost Model*) ali model prevrednotenja (angl. *Revaluation Model*). Mihelčič (2009, str. 20) navaja, da GAAP prevrednotenja sredstev ne pozna, saj so

²³ ASC 410-20 Asset Retirement Obligations – Obveza odstranitve sredstva.

²⁴ Poštena vrednost, kot jo opredeljuje MSRP 13, je cena, ki bi se prejela za prodajo sredstva ali plačala za prenos obveznosti v redni transakciji med udeleženci na trgu na datum merjenja. Poštena vrednost je pogosto kar tržna vrednost.

osnovno vodilo za merjenje sredstev zgodovinski stroški minus nabrani popravek vrednosti in morebitni odpisi zaradi oslabitve. Družbe, ki svoje računovodske izkaze pripravljajo v skladu z GAAP, tako lahko kot svojo računovodsko usmeritev za nadaljnje merjenje sredstev izberejo le model nabavne vrednosti (Grant Thornton, 2013, str. 31). Mihelčič (2009, str. 20) iz zapisanega ugotavlja, da bo lahko vrednost sredstev v računovodskih izkazih za družbe, ki uporabljajo model prevrednotenja v skladu z MSRP, tudi višja, kot je bila njihova izvirna vrednost, česar GAAP ne dopuščajo.

7.1.3.1 Model nabavne vrednosti in model prevrednotenja

Po modelu nabavne vrednosti je treba opredmeteno osnovno sredstvo tako po MRS kot po GAAP razvidovati po njegovi nabavni vrednosti²⁵, zmanjšani za akumuliran amortizacijski popravek vrednosti in akumulirano izgubo zaradi oslabitve. Tudi znotraj modela nabavne vrednosti se standarda razlikujeta, saj MRS dovoljuje razveljavitev izgube, ki se pripozna v povečanju poslovnega izida, če je pred tem poslovnim dogodkom prišlo do oslabitve in se je ta pripoznala neposredno v poslovnem izidu. Model nabavne vrednosti po GAAP razveljavitev izgube zaradi oslabitve, če se je knjigovodska vrednost sredstva naknadno povečala, ne pozna. To posledično za računovodske izkaze pomeni, da bo poslovni izid v primeru predhodne oslabitve in nato okrepitve sredstev boljši za družbe, ki uporabljajo MRS (Mihelčič, 2009, str. 20).

Družbe, ki uporabljajo MSRP, se lahko za svoj nadaljnji model vrednotenja sredstev odločijo uporabiti model prevrednotenja, ki sloni na ugotavljanju pošteno vrednosti sredstva. Kot model definira MRS 16 v 31. členu, je treba sredstvo po pripoznanju, katerega pošteno vrednost je mogoče zanesljivo izmeriti, razvidovati po prevrednotenem znesku, ki je njegova poštena vrednost na dan prevrednotenja, zmanjšana za vsak kasnejši amortizacijski popravek vrednosti in kasnejše akumulirane izgube zaradi oslabitve. Prevrednotenje sredstev je po besedah Bobitana et al. (2011, str. 64) proces povečanja ali zmanjšanja knjigovodske vrednosti sredstva v primeru večjih sprememb poštenih vrednosti teh sredstev na trgu. Je tudi tehnika, ki pomaga določiti pravo in pošteno tržno vrednost sredstva s pomočjo uporabe več tehnik ocenjevanja. Po končanem prevrednotenju mora biti izkazana vrednost sredstva v izkazu finančnega položaja prilagojena na ugotovljeno tržno pošteno vrednost.

Če družba izbere model prevrednotenja, mora v skladu z MRS upoštevati tudi, da (Grant Thornton, 2013, str. 31):

- mora biti pogostost prevrednotenja izvedena dovolj redno, da se knjigovodska vrednost ne razlikuje bistveno od tiste, ki bi se ugotovila z uporabo pošteno vrednosti na dan izkaza finančnega položaja. Pri tem je pogostost prevrednotenja posameznih sredstev odvisna od pogostosti sprememb njihovih poštenih vrednosti. Pri nekaterih osnovnih sredstvih se poštena vrednost spreminja precej in neenakomerno (zemljišča in

²⁵ GAAP v modelu nabavne vrednosti nabavno vrednost opredeljuje kot zgodovinske stroške.

zgradbe), kar spodbuja letno prevrednotenje. Pri drugih opredmetenih sredstvih z nepomembnimi spremembami poštene vrednosti (naprave in oprema) bo sredstva mogoče prevrednotiti le enkrat v treh ali petih letih (MRS 16.34);

- je treba v primeru prevrednotenja enega sredstva znotraj skupine prevrednotiti celotno skupino osnovnih sredstev, v katero spada (MRS 16.36);
- se morajo postavke v skupini opredmetenih osnovnih sredstev prevrednotiti hkrati, da bi se izognili izbirnemu prevrednotenju sredstev in da v računovodskih izkazih ne bi poročali o zneskih, ki bi bili mešanica nabavnih vrednosti in vrednosti na različne dneve. Vendar je skupino sredstev možno prevrednotiti občasno, če se ta skupina prevrednoti v kratkem času in če je prevrednotenje posproteno (MRS 16.38);
- pošteno vrednost sredstev običajno ugotavljajo najeti pooblaščenec ocenjevalci na osnovi tržne vrednosti, in sicer s pomočjo tržno podprtih evidenc. Na podlagi tržne vrednosti je v nekaterih primerih možno oceniti tudi pošteno vrednost naprav in opreme. Ker pa imajo taka sredstva običajno težko določljivo tržno vrednost zaradi njihove specifične narave, se poštena vrednost ugotavlja po zmanjšani nadomestitveni vrednosti.

Model prevrednotenja zajema tako okrepitve kot oslabilve sredstev. Oslabitev sredstev MRS namenja celoten standard MRS 36 - Oslabitev sredstev, zato ga zaradi pomembnosti obravnavam ločeno v naslednjem poglavju. V nadaljevanju pa sta prikazana primer okrepitve sredstev po modelu nabavne vrednosti, ki ga kot edini model dovoljuje GAAP v primerjavi z modelom prevrednotenja po MRS, ter vpliv vrednotenja obeh modelov na poslovni izid in finančni položaj.

7.1.3.2 Praktični prikaz okrepitve sredstev po modelu prevrednotenja in modelu nabavne vrednosti ter vpliv na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja

Kadar dokazana poštena vrednost sredstva presega knjigovodsko vrednost, lahko družba ob izbranem modelu prevrednotenja sredstvo v izkazu finančnega položaja izkaže po višji vrednosti. Bobitan et al. (2011, str. 66) pojasnjujejo, da standard ne dopušča izkazovanja okrepitve sredstva neposredno v poslovnem izidu, saj se okrepitev sredstva ne obravnava kot klasičen prihodek. Zato se mora povečanje knjigovodske vrednosti sredstva zaradi prevrednotenja priznati neposredno v lastniškem kapitalu kot prevrednotovalni presežek. Do dopustne izjeme, ko se mora povečanje namesto v kapitalu pripoznati v povečanju poslovnega izida, pride, kadar povečanje odpravi zmanjšanje iz prevrednotenja istega sredstva, ki je bilo prej pripoznano v poslovnem izidu zaradi oslabilve (MRS 38.85).

Standard dovoljuje evidentiranje prevrednotovalne razlike, ki nastane zaradi okrepitve sredstev, na dva načina. Pri prvi različici se vsak akumulirani amortizacijski popravek vrednosti na dan prevrednotenja prevrednoti sorazmerno s spremembo kosmate knjigovodske vrednosti sredstva, tako da je knjigovodska vrednost sredstva po prevrednotenju enaka prevrednotenemu znesku. Pri drugi različici se vsak akumulirani amortizacijski popravek vrednosti na dan prevrednotenja odpravi z zmanjšanjem kosmate

knjigovodske vrednosti sredstva in se čista vrednost izkaže po prevrednoteni vrednosti sredstva (MRS 38.80).

Tudi prevrednotovalni presežek opredmetenih osnovnih sredstev, ki je sestavni del lastniškega kapitala, se lahko prenese na zadržani čisti dobiček (druga postavka kapitala in ne prek poslovnega izida) na dva načina. Pri prvem načinu se celoten presežek prenese na zadržani dobiček, ko je sredstvo izločeno iz uporabe ali odtujeno. Pri drugem načinu družba lahko del presežka prenaša že med uporabo sredstva. V takšnem primeru je preneseni znesek presežka razlika med amortizacijo na podlagi prevrednotene knjigovodske vrednosti sredstva in amortizacijo na podlagi njegove izvirne nabavne vrednosti (Bobitan et al., 2011, str. 66).

Spodaj sta prikazana primer prve različice prevrednotenja okrepitve sredstev, ki ga dovoljuje MRS in ga lahko uporabljajo družbe, ki pripravljajo izkaze v skladu z MSRP, ter prikaz prevrednotenja okrepitve sredstev po modelu nabavne vrednosti, ki ga morajo kot edino alternativo izbrati družbe, ki pripravljajo izkaze v skladu z GAAP.

Družba na dan 31. 12. 2007 poseduje zgradbo, katere osnovni podatki so prikazani v Tabeli 1. Zgradbo bo predvidoma prinašala koristi petdeset let, kar ob enakomerni časovni metodi pomeni 2-odstotno amortizacijsko stopnjo. Družba ugotovi, da je poštena vrednost sredstva na dan 31. 12. 2007 1,1 milijona EUR. Za evidentiranje prevrednotovalne razlike izbere prvi način, kar pomeni, da bo vsak akumulirani amortizacijski popravek vrednosti na dan prevrednotenja prevrednotilo sorazmerno s spremembo kosmate knjigovodske vrednosti sredstva. Odloči se tudi, da bo presežek iz prevrednotenja na zadržani čisti dobiček prenašalo postopoma med uporabo sredstva (Zgonec, 2011, str. 20).

Tabela 1: Osnovni podatki za primer prevrednotenja okrepitve sredstva (v EUR)

Knjigovodska vrednost			Poštena vrednost	Prevred. v %	Vrednost po okrepitvi		Okrepitev	
NV	APV	Neodp. vred.			NV	APV	NV	APV
1.000.000	20.000	980.000	1.100.000	12,24 ²⁶	1.122.448	22.448	122.448	2.448

Legenda: NV – nabavna vrednost, APV – amortizacijski popravek vrednosti, Neodp. vred. – neodpisana vrednost

Vir: N. Zgonec, Upravljanje poslovnega izida na postavki opredmetenih osnovnih sredstev po SRS, MSRP in ZDDPO-2-analiza izbranih slovenskih podjetij, 2011, str.19-20.

Rezultat na dan krepitev sredstev po MRS je povečanje vrednosti sredstva in kapitala v izkazu finančnega položaja, medtem ko na poslovni izid krepitev sredstev na dan prevrednotenja ne vpliva. Po modelu nabavne vrednosti, ki ga dovoljuje GAAP, krepitev ni

²⁶ Prevrednotenje v % = poštena vrednost/knjigovodska vrednost * 100 – 100
 = 1.100.000/(1.000.000 – 20.000) * 100 – 100
 = 12,24 %

možna, zato je rezultat v primerjavi z MRS slabši, saj je sredstvo v izkazu finančnega položaja vredno manj (le 980.000 EUR). V naslednjem obračunskem obdobju (konec leta 2008) je poslovni izid po MRS v primerjavi z GAAP slabši za 2.449 EUR, saj je prevrednotenje sredstev vplivalo na višjo osnovo za obračun amortizacije ter s tem posledično na višjo stopnjo in višji strošek amortizacije. Slabši rezultat tekočega obračunskega obdobja se v izkazu finančnega položaja hkrati pokrije s povečanjem rezultata iz preteklih let na račun zmanjšanja presežka iz prevrednotenja. Povzetek primerjave med MSRP in GAAP v primeru okrepitve sredstva prikazuje Tabela 2.

Tabela 2: Prikaz vpliva krepitve na poslovni izid ter finančni položaj po MRS in GAAP (v EUR)

Obdobje/Vpliv na:	MRS		US GAAP	
	Poslovni izid	Finančni položaj	Poslovni izid	Finančni položaj
Na dan prevrednotenja	Ni vpliva	1.100.000	Ni vpliva	980.000
31. 12. 2008		1.080.000		960.000
Rezultat za leto 2008	-2.449 slabši poslovni izid		Ni vpliva	

Vir: ASC 360; MRS 16.

Bobitan et al. (2011, str. 65) pojasnjujejo, da je bistvo modela prevrednotenja to, da sloni na svobodni odločitvi posloводства, ki z izbiro prevrednotenja ob pogoju ocenjene višje poštene vrednosti sredstva vpliva na realnejši prikaz vrednosti sredstev, saj vpliva na povečanje presežka prevrednotenja, kar predstavlja povečanje postavke kapitala. Odločitev o uporabi modela prevrednotenja mora biti dolgoročna in zapisana v pravilniku o računovodstvu. Poleg realnejšega izkazovanja sredstev po poštenu vrednosti so prednosti družb tudi boljša boniteta podjetja, ki izboljša izhodiščni položaj pogajanj pri morebitnih združitvah in prevzemih ter pogajanj z bankami za pridobitev kreditov, zavarovanih s hipotekami. Morebitna uvedba modela prevrednotenja za družbe, ki izkaze trenutno pripravljajo v skladu z GAAP, bi ne nazadnje povzročila precejšen porast vrednosti sredstev v izkazu finančnega položaja, kasneje pa tudi precejšen porast stroškov amortizacije.

7.1.3.3 Amortizacija, preostala vrednost in doba koristnosti

Standarda poleg pripoznavanja in amortiziranja sestavnih delov sredstev različno obravnavata tudi zahteve glede pogostosti pregledovanja ocenjene preostale vrednosti sredstva²⁷, ocenjene dobe koristnosti in izbrane metode amortiziranja. MRS zahteva, da se morajo vse tri postavke pregledati vsaj ob koncu vsakega poslovnega leta, medtem ko US GAAP narekuje, da se postavke pregleda le, če pride do določenih dogodkov in sprememb

²⁷ Preostala vrednost sredstva, kot ga opredeljuje MRS 16 v šestem členu je ocenjen znesek, ki bi ga podjetje v tistem trenutku prejelo za odtujitev sredstva, in sicer po zmanjšanju za pričakovane stroške odtujitve, če bi starost in stanje sredstva že nakazovala na konec njegove dobe koristnosti. GAAP preostalo vrednost imenuje »angl. *Salvage Value*«, MRS pa »angl. *Residual Value*«.

okolščin v zvezi s sredstvi, ki nakazujejo, da trenutne ocene dobe koristnosti, preostanka vrednosti in metode amortiziranja niso več primerne (Grant Thornton, 2013, str. 32).

V primeru, da so nova pričakovanja drugačna od prejšnjih ocen, se sprememba (ali spremembe) v skladu z obema standardoma obravnava kot sprememba računovodske ocene (KPMG, 2013, str. 33).

7.1.4 Odprava pripoznanja

Shamrock (2012, str. 16) navaja, da sta si MRS in GAAP skoraj identična pri obravnavanju odprave pripoznanja sredstva. V skladu z MRS 16 v 76. členu in ASC 360-10-45 se mora pripoznanje knjigovodske vrednosti sredstva odpraviti ob odtujitvi ali kadar se ne pričakuje nikakršne prihodnje gospodarske koristi iz uporabe ali odtujitve sredstva. Dobički ali izgube, ki izhajajo iz odprave pripoznanja posameznega opredmetenega osnovnega sredstva, se morajo izračunati na podlagi razlike med čistim donosom ob odtujitvi, če obstaja, in knjigovodsko vrednostjo sredstva. Izračunani dobički ali izgube se morajo v poslovni izid vključiti takoj, ko se pripoznanje sredstva odpravi, vendar ne v postavko prihodki, temveč kot ločena postavka v izkazu poslovnega izida.

V Tabeli 3 je prikazan povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju obravnavanja opredmetenih osnovnih sredstev.

Tabela 3: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju opredmetenih sredstev

Kategorija	MSRP	GAAP
Pripoznavanje	Po nabavni vrednosti ob zadostitvi dveh pogojev.	Po nabavni vrednosti ob zadostitvi dveh pogojev.
Stroški nastali zaradi varnosti in okolja	Se lahko usredstvi.	Se ne smejo usredstviti.
Sestavni deli večjih vrednosti	Se morajo pripoznati ločeno kot sestavni del.	Dovoljeni dve možnosti: – ločeno pripoznanje kot sestavni del; – neposreden prenos stroškov med odhodke.
Remont	Se mora že na začetku pripoznati ločeno kot sestavni del.	Dovoljene tri možnosti: – na začetku ločeno pripoznanje kot sestavni del; – odloženo pripoznanje kot sestavni del; – neposreden prenos stroškov med odhodke.
Stroški vzdrževanja	Neposreden prenos stroškov med odhodke.	Neposreden prenos stroškov med odhodke.
Merjenje po pripoznavanju	Dovoljeni dve možnosti: – model nabavne vrednosti; – model prevrednotenja.	Dovoljen le model nabavne vrednosti, zato GAAP okrepitev sredstev ne pozna.

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorija	MSRP	GAAP
Model nabavne vrednosti	Dovoljena razveljavitev izgube.	Razveljavitev izgube ni dovoljena.
Pogostost pregledovanja amortizacije, dobe koristnosti in preostale vrednosti	Vsako leto.	Samo ob določenih dogodkih, ki utegnejo vplivati na spremembo.
Odprava knjigovodske vrednosti ob odtujitvi ali kadar se ne pričakuje nikakršne gospodarske koristi	Odprava knjigovodske vrednosti ob odtujitvi ali kadar se ne pričakuje nikakršne gospodarske koristi.	Odprava knjigovodske vrednosti ob odtujitvi ali kadar se ne pričakuje nikakršne gospodarske koristi.

Vir: Deloitte, International Financial Reporting Standards: Property, Plant and Equipment Accounting Considerations for Power & Utility Companies, 2009, str. 1-4 ; J.M. Flood, Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles, 2014, str. 411-414 ; ASC 360; MSRP 13; MRS 16; G. Thornton, Comparison between U.S. GAAP and International Financial Reporting Standards, 2013, str. 30-47; PWC, IFRS and US GAAP: Similarities and Differences, 2013, str. 73-74; S. Shamrock, IFRS and US GAAP - A Comprehensive Comparison, 2012, str 16.

7.2 Oslabitev opredmetenih osnovnih sredstev

Pravila za oslabitev opredmetenih sredstev obravnava MRS 36 - Oslabitev sredstev, ki hkrati zahteva, da je treba v zvezi s tem standardom uporabljati tudi MSRP 13 - Merjenje poštene vrednosti. GAAP oslabitev opredmetenih sredstev ne obravnava v posebnem ASC, temveč znotraj podsekcij v posameznih ASC. Pravila za oslabitve opredmetenih osnovnih sredstev so tako obravnavana v podsekcijah ASC 360 - 10, ki poleg naštetih določajo, da je v zvezi z oslabitvami treba uporabljati tudi ASC 820 - Merjenje poštene vrednosti.

Cilj vseh standardov, ki obravnavajo oslabitve sredstev, je enak, in sicer predpisati postopke, ki jih družbe uporabljajo, da bi zagotovile, da knjigovodske vrednosti (angl. *Carrying Amount*) njihovih sredstev ne bi presegle njihovih nadomestljivih vrednosti (angl. *Recoverable Amount*). V primeru presežene knjigovodske vrednosti se morajo sredstva šteti za oslABLJENA, zato standardi zahtevajo, da družbe pripoznajo izgubo zaradi oslabitve (MRS 36.1 & ASC 360-10-35-17).

7.2.1 Pripoznavanje sredstva, ki utegne biti oslABLJENO

V skladu z MRS in GAAP mora družba za opredmetena sredstva vsako leto na datum poročanja oceniti, ali obstajajo kakšna znamenja, da utegne biti sredstvo oslABLJENO (MRS 36.9-10 & Shamrock, 2012, str. 189).

MRS 36.12 in ASC 360-10-35-12 predpisujeta znamenja iz zunanjih in tudi notranjih virov informacij, ki jih morajo družbe upoštevati, kadar ocenjujejo, ali bi moralo biti določeno sredstvo oslABLJENO. MRS pri ocenjevanju, ali obstaja kakršen koli znak oslabitve, zahteva, da mora družba pregledati najmanj v standardu naštetih znamenja, medtem ko GAAP znamenja predpisuje z naštevanjem primerov in dogodkov, ki bi lahko povzročili

morebitno oslabitev. Znamenja, ki nakazujejo morebitno oslabitev, so si med standardoma zelo podobna:

- kadar obstajajo pomembni znaki, da se je vrednost sredstva v zadevnem obdobju zaradi pretečenega časa ali običajne uporabe veliko bolj zmanjšala, kot se je pričakovalo;
- v obdobju so se pojavile ali se bodo v bližnji prihodnosti pojavile pomembne spremembe v tehnološkem, tržnem, gospodarskem ali pravnem okolju, v katerem deluje družba, ali na trgu, ki mu je sredstvo namenjeno, z neugodnim vplivom na družbo;
- na voljo so dokazi o zastarelosti ali fizični poškodovanosti sredstva;
- iz notranjega poročanja so na voljo dokazi, ki kažejo, da je ali bo gospodarska uspešnost sredstva manjša, kot je bilo pričakovano, oziroma so nabrani stroški višji od prvotno načrtovanih;
- denarni tokovi za pridobitev sredstva ali kasnejše potrebe po denarju za njegovo delovanje ali vzdrževanje so pomembno večji, kot je bilo prvotno načrtovano;
- spremembe obrestnih mer, ki so relevantne za MRS, na drugi stopnji preizkusa oslabitve pa tudi za GAAP;
- trenutna pričakovanja, da »angl. *More likely than not*« bodo sredstva prodana ali kakor koli drugače odtujena veliko prej, kot je bila prvotno ocenjena njihova doba koristnosti. Izraz »angl. *More likely than not*« se nanaša na več kot 50-odstotno verjetnost in je relevanten samo za GAAP.

Če je prisotno kakršno koli zgoraj naštetu znamenje, to še ne pomeni, da bo morala družba v prihodnosti sredstvo oslabiti, temveč da bo morala najprej prek preizkusa oslabitve oceniti njegovo nadomestljivo vrednost. Shamrock (2012, str. 190) pojasnjuje, da bo po obeh standardih sredstvo treba oslabiti le, če se izkaže, da je knjigovodska vrednost višja od nadomestljive. Način merjenja nadomestljive vrednosti se med standardoma zelo razlikuje.

Velikokrat za posamezno sredstvo ni mogoče ugotoviti nadomestljive vrednosti, saj denarni pritoki, ki jih sredstvo ustvarja, niso neodvisni od denarnih pritokov, ki jih ustvarjajo druga sredstva ali skupine sredstev. Kadar ni mogoče oceniti nadomestljive vrednosti za posamezno sredstvo, se v skladu s predpisi v MRS 36 v 22. členu preizkus za oslabitev izvaja za najmanjšo agregacijo sredstev, ki v veliki meri ustvarja neodvisne denarne pritoke, združene v denar ustvarjajočo enoto (angl. *Cash-generating Unit*, v nadaljevanju DUE). Denar ustvarjajoča enota je najmanjša določljiva skupina sredstev, ki ustvarjajo finančne pritoke, v veliki meri neodvisne od finančnih pritokov iz drugih sredstev ali skupin sredstev (MRS 36.6). Knjigovodska vrednost denar ustvarjajoče enote vključuje knjigovodsko vrednost samo tistih sredstev, ki jih je mogoče pripisati neposredno denar ustvarjajoči enoti ali jih utemeljeno in dosledno razporediti nanjo ter ki bodo ustvarila prihodnje denarne pritoke, uporabljene pri ugotavljanju vrednosti pri uporabi, ki jo ima denar ustvarjajoča enota (MRS 36.76). Pri oceni, ali so denarni pritoki neodvisni od

denarnih pritokov iz uporabe drugih sredstev, upošteva družba različne dejavnike, kot na primer vodenje in organizacijo družbe (produktne linije, proizvodne enote, regije) ali način, kako vodstvo odloča o nakupu ali izločitvi sredstev (MRS 36.69). GAAP namesto preizkusa v DUE govori o preizkusu v skupini (angl. *Assets Group*). Za namene preizkusa za oslabitev skupine GAAP v ASC 360-10-35-23 dovoljuje, da se posamezna sredstva združi v skupino z drugimi sredstvi in obveznostmi na ravni najnižje določljive skupine v družbi, za katero so denarni tokovi v veliki meri neodvisni od denarnih tokov drugih skupin. Ker GAAP kot kriterij za opredelitev skupine, neodvisne od drugih skupin, zahteva določitev neto denarnih tokov v skupino vključenih sredstev in obveznosti (denarni pritoki minus denarni odtoki), MRS pa le določitev denarnih pritokov, ki jih ustvarijo v skupino vključena sredstva, je model, ki ga dovoljuje MRS, enostavnejši za določitev skupine sredstev, na kateri bo opravljen preizkus oslabitve. Znotraj MRS je tako možno določiti tudi več določljivih skupin, saj je kriterij le določitev denarnih pritokov, neodvisnih od denarnih pritokov drugih skupin, medtem ko upoštevanje odhodkovnega vidika MRS ne zahteva. Oba standarda priznavata, da mora poslovodstvo pri vključitvi sredstev v skupine oziroma CGU uporabiti veliko presoje.

7.2.2 Preizkus za oslabitev sredstev

Kadar obstajajo znamenja, da bi morda moralo biti sredstvo oslabljeno, je treba ugotoviti nadomestljivo vrednost. MRS za opredmetena sredstva pri merjenju nadomestljive vrednosti uporablja enostopenjski model preizkusa oslabitve sredstev (Slika 3), medtem ko GAAP uporablja dvostopenjskega (Slika 4) (PWC, 2013, str. 65-71). V nadaljevanju naloge je primerjava osredotočena zgolj na posamezna opredmetena sredstva.

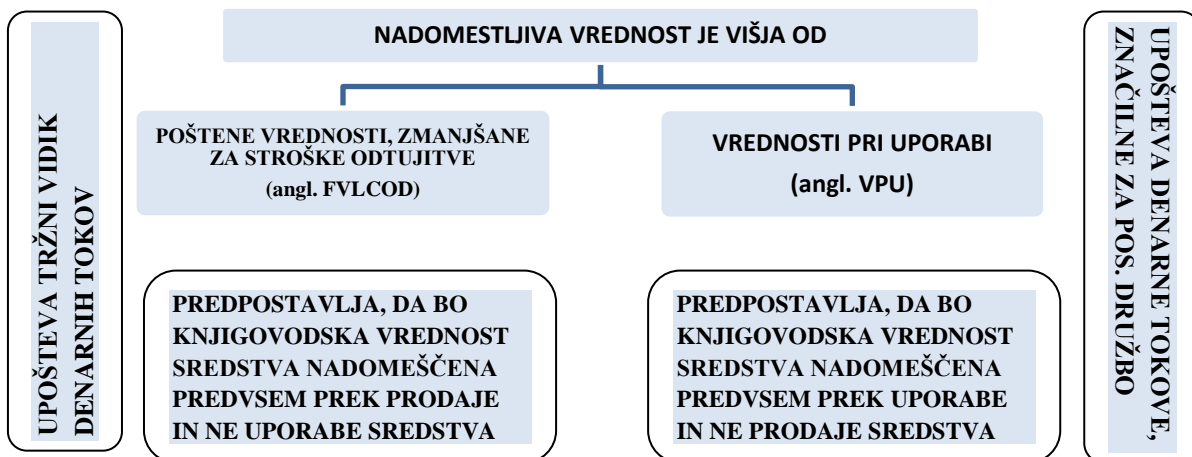
V skladu z MRS 36.18 se v preizkusu za oslabitev sredstev ugotavlja nadomestljiva vrednost sredstva, ki je večja izmed dveh postavk: njegove pošteno vrednosti, zmanjšane za stroške odtujitve²⁸ (angl. *Fair Value Less Costs to Sell*, v nadaljevanju PVZSP), ali njegove vrednosti pri uporabi²⁹ (angl. *Value in Use*, v nadaljevanju VPU). Standard dovoljuje, da kadar kateri koli izmed zneskov PVZSP ali VPU presega knjigovodsko vrednost sredstva, to ni oslabljeno, zato drugega zneska ni treba oceniti. Družbe prav tako lahko ocenijo samo VPU, kadar ni podlage za zanesljivo ocenitev cene, po kateri bi se izvedla redna transakcija za prodajo sredstva med udeleženci na trgu na datum merjenja in pod trenutnimi tržnimi pogoji, kar je značilno za ocenjevanje. Ne nazadnje tudi VPU ni treba oceniti, kadar ni razloga za mnenje, da ta bistveno presega PVZSP, zato je kot nadomestljivo vrednost mogoče vzeti pošteno vrednost sredstva, zmanjšano za stroške

²⁸ Osnovna definicija pošteno vrednosti po MSRP 13 je, da je to cena, ki bi se prejela za prodajo sredstva ali plačala za prenos obveznosti v redni transakciji med udeleženci na trgu na datum merjenja. Stroški odtujitve, ki jih opredeljuje MRS 36 v 28. členu, so dodatni stroški, ki jih je mogoče pripisati neposredno odtujitvi sredstva ali CGU, brez stroškov financiranja in odhodkov iz obdavčitve dobička. Takšni stroški so na primer pravni stroški, kolkovina in podobne datatve, stroški odtujitve sredstva in neposredni dodatni stroški, povezani s pripravljanjem sredstev za prodajo.

²⁹ Vrednost pri uporabi, kot jo opredeljuje MRS 36 v 6. členu, je sedanja vrednost prihodnjih denarnih tokov, ki bodo izhajali iz sredstva ali CGU.

odtujitve. Kadar je znesek nadomestljive vrednosti nižji od knjigovodske vrednosti sredstva, je sredstvo treba oslabiti.

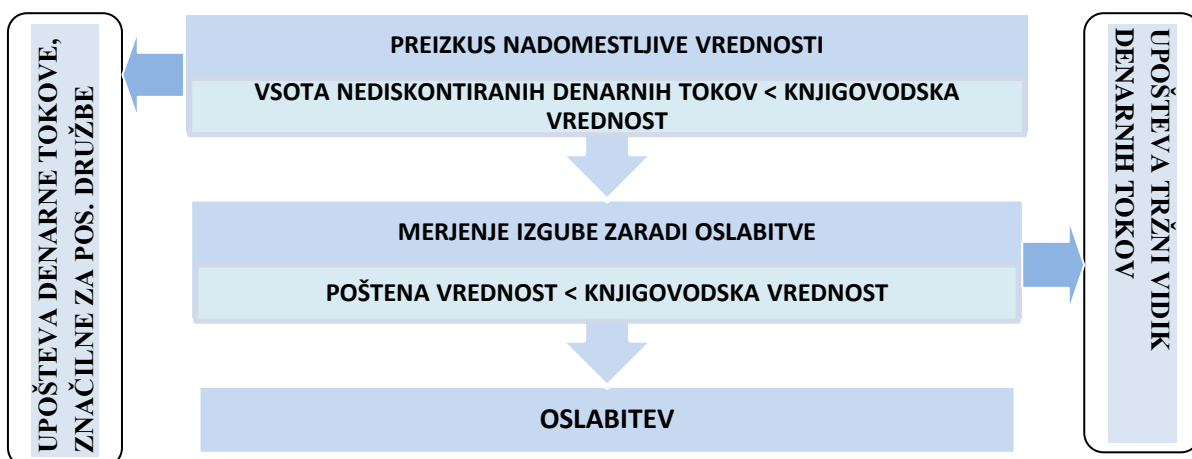
Slika 3: Preizkus za oslabitev v skladu z MRS

Vir: G. Thornton, *Impairment of Assets - A Guide to Applying IAS 36 in Practice*, 2014, str. 28.

Po GAAP je preizkus za oslabitev sredstev, ki se amortizirajo, dvostopenjski. Dvostopenjski preizkus pomeni, da se v prvi fazi opravi preizkus nadomestljive vrednosti, kjer se nediskontirani denarni tokovi iz uporabe sredstva najprej primerjajo z njegovo knjigovodsko vrednostjo. Šele če vsota prihodnjih nediskontiranih denarnih tokov ne dosega knjigovodske vrednosti sredstva, se izvede drugi korak, imenovan merjenje izgube zaradi oslabitve. V tej fazi se ocenjuje poštena vrednost sredstva in šele v primeru, če je ta nižja od knjigovodske vrednosti sredstva, je sredstvo treba oslabiti (Ernst&Young, 2011, str. 4-5).

Slika 4: Preizkus za oslabitev v skladu z GAAP

Vir: Ernst&Young, *Impairment or disposal of long-lived assets. Financial reporting developments – A comprehensive guide*, 2011, str. 4-5.

FASB se je za tak postopek odločil iz praktičnih razlogov, saj gre za presojo verjetnosti, da knjigovodska vrednost sredstvu ne bo povrnjena. Alternativna kriterija, ki so ju presojali,

sta bila še ekonomski kriterij (oslabitev se izvede vedno, ko je poštena vrednost nižja od knjigovodske), ki pa bi lahko privedel do prehitrih odločitev za oslabitev, in trajnostni kriterij (oslabitev se izvede, ko je poštena vrednost trajno nižja od knjigovodske), česar pa ni mogoče zanesljivo izmeriti. To pomeni, da mora družba pri preizkusu po GAAP vedno pripraviti tudi projekcijo prihodnjih denarnih tokov, tudi če nadomestljivo vrednost ugotavlja kot vrednost na trgu, ki je poštena vrednost (Mihelčič, 2009, str. 22). Zaradi dvostopenjskega preizkusa v skladu z GAAP, znotraj katerega je v prvi fazi najprej treba izračunati vsoto nediskontiranih denarnih tokov, ki je višja v primerjavi z vsoto diskontiranih denarnih tokov v skladu z VPU pri MRS, lahko pričakujemo, da bodo sredstva v skladu z GAAP redkeje oslabljena.

7.2.2.1 Merjenje vrednosti pri uporabi v skladu z MRS

VPU predpostavlja, da bo vrednost sredstva večinoma nadomeščena prek njegove uporabe in končne odtujitve sredstva. Izraža učinke dejavnikov, ki so značilni za zadevno družbo, ne nanašajo pa se na družbe na splošno. Zapisano pomeni, da se pri merjenju VPU upoštevajo domneve posloводства o nadaljnji uporabi sredstva v preostali dobi njegove koristnosti in ne domneve udeležencev na trgu. Ker se upoštevani dejavniki pri ocenjevanju denarnih tokov za izračun VPU razlikujejo od dejavnikov, ki bi jih uporabili udeleženci na trgu pri ocenjevanju denarnih tokov za izračun poštene vrednosti sredstva, MRS 36 v 53. a členu našteva le tiste dejavnike, ki se jih upošteva pri ocenjevanju denarnih tokov, značilnih za zadevno družbo. To so:

- dodatna vrednost, ki izhaja iz skupinjenja sredstev (kot je oblikovanje portfelja naložbenih nepremičnin na različnih lokacijah);
- sinergije med sredstvom, ki se meri, in drugimi sredstvi;
- pravne pravice ali pravne omejitve, ki so značilne le za obstoječega lastnika sredstva;
- davčne koristi ali davčna bremena, značilna za obstoječega lastnika sredstva;
- informacije, poslovne skrivnosti in razviti postopki, ki obstoječemu lastniku omogočajo doseganje realizacije (ali izogibanje plačila) denarnih tokov, ki jih udeleženec na trgu z istim sredstvom ne bi mogel doseči.

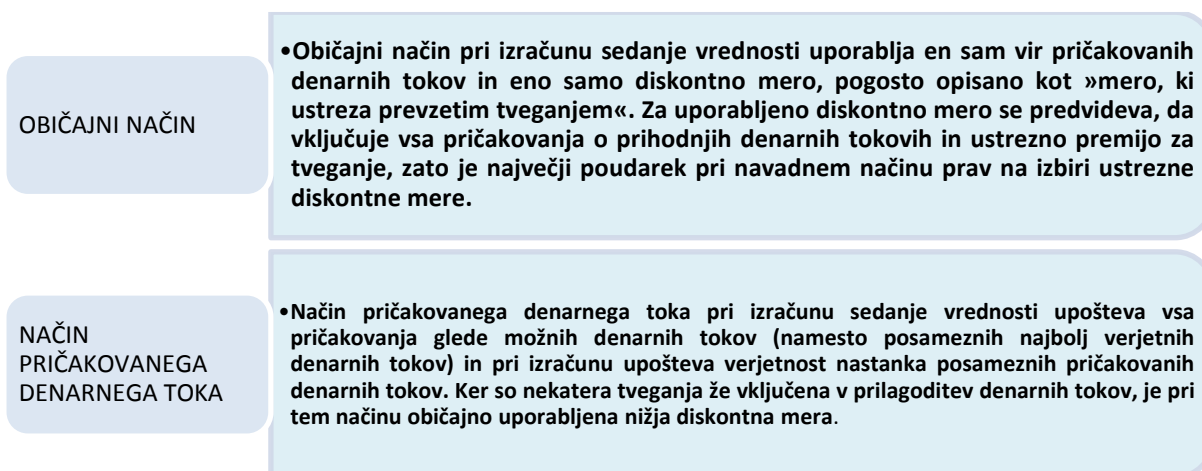
Ocenjevanje VPU obsega naslednja koraka, zapisana v MRS 36.31:

- ocenitev prihodnjih denarnih pritokov in odtokov, ki bodo izhajali iz nadaljnje uporabe sredstva in iz njegove končne odtujitve;
- uporabo ustrezne diskontne mere pri teh prihodnjih denarnih tokovih.

Ker je v zvezi z ocenjevanjem VPU, sestavljene iz prihodnjih denarnih tokov in diskontne mere, povezanih kar nekaj sestavin tveganj, je te sestavine treba vključiti v prilagoditev bodisi denarnih tokov ali pa diskontne mere ter pri tem paziti, da posamezna sestavina ni hkrati upoštevana v obeh. MRS 36 v 30. členu kot sestavine tveganj našteva pričakovanja o možnih razlikah vrednosti ali časovnega okvirja prihodnjih denarnih tokov, ceni za prevzem negotovosti, ki so del sredstva, in drugih dejavnikov, kot na primer nelikvidnosti,

ki bi jih udeleženci na trgu upoštevali pri določanju cene prihodnjih denarnih tokov, ki jih podjetje pričakuje iz tega sredstva. Pri merjenju VPU se uporabi metoda sedanje vrednosti sredstva, pri čemer dodatek A k MRS 36 prikazan v Sliki 5, razpravlja o dveh možnih načinih vključitve tveganj v izračun VPU po metodi sedanje vrednosti sredstva.

Slika 5: Običajni način in način pričakovanega denarnega toka pri izračunu sedanje vrednosti

Vir: MRS 36.A3.

Začetno podlago za ocenjevanje prihodnjih denarnih tokov iz nadaljnje uporabe sredstva predstavljajo projekcije denarnih tokov, zasnovane na zadnjih finančnih napovedih, ki jih je sprejelo poslovodstvo na podlagi razumnih in sprejemljivih predpostavkah ter ki hkrati predstavljajo najboljšo oceno spleta gospodarskih okoliščin, ki bodo obstajale v preostali dobi koristnosti sredstva (MRS 36.33). Po začetni oceni denarnih tokov zato MRS zahteva, da se to prilagodi tako, da se:

- upošteva samo tiste prihodnje denarne pritoke, zmanjšane za denarne odtoke, ki so neposredno povezani z uporabo sredstva;
- vključi dosledne predpostavke o podražitvah cen zaradi splošne inflacije v oceno denarnih tokov ali v diskontno mero (MRS 36.40);
- upošteva prihodnje denarne tokove iz uporabe sredstva le za preostalo dobo njegove koristnosti in glede na njegovo sedanje stanje (MRS 36.33a & MRS 36.44);
- izključi oceno prihodnjih denarnih pritokov in odtokov, ki jih je pričakovati iz prihodnjih reorganizacij ali iz izboljšanja in povečanja uspešnosti sredstva (MRS 36.44-48);
- izključi ocene prihodnjih denarnih pritokov ali odtokov iz finančnih aktivnosti ter prejemkov ali izdatkov v zvezi z davkom iz dobička (MRS 36.50);
- vključi prihodnje denarne odtoke, potrebne za vsakodnevno vzdrževanje sredstva, kot tudi prihodnje splošne stroške, ki se lahko utemeljeno in dosledno pripišejo neposredni uporabi sredstva ali razporedijo nanj, ter vključi prihodnje denarne odtoke, potrebne za

ohranitev ravni gospodarskih koristi, za katere se pričakuje, da se bodo pojavile iz sredstva v njegovem sedanjem stanju (MRS 36.41);

- projekcije denarnih tokov morajo zajemati največ petletno obdobje³⁰, razen če lahko poslovodstvo na podlagi preteklih izkušenj dokaže, da ima sposobnost točnega napovedovanja denarnih tokov. Projekcije denarnih tokov, daljše od petih let, se do konca dobe koristnosti sredstva ocenijo z ekstrapoliranjem projekcij denarnih tokov z uporabo ustaljenega ali padajočega odstotka rasti (MRS 36.35-36);
- vključi morebitne čiste denarne tokove, ki bodo pridobljeni (ali plačani) ob odtujitvi sredstva na koncu njegove dobe koristnosti (MRS 36.53).

Diskontna mera, ki je poleg ocenjenih denarnih tokov uporabljena pri izračunu VPU, mora kazati obstoječe tržne ocene časovne vrednosti denarja in vključevati tveganja, značilna za sredstvo, ki še niso bila upoštevana v denarnih tokovih. Po definiciji je to mera, ki opredeljuje donos, ki bi ga naložbenik zahteval, če bi lahko izbral naložbo, ki bi ustvarila denarne tokove v znesku, v roku in s tveganjem, ki so enakovredni tistim, ki jih družba pričakuje pri sredstvu (MRS 36.55-56). Zapisano drugače, ocenjeni denarni tokovi pri izračunu VPU so značilni za zadevno družbo, medtem ko je uporabljena diskontna mera značilna za trg (Grant Thornton, 2014, str. 35).

Diskontno mero se oceni na podlagi mere, vključene v sprotne tržne transakcije s podobnimi sredstvi, ali na podlagi tehtanega povprečja stroškov kapitala na borzi nastopajoče družbe, ki ima eno sredstvo, ki je po možnem delovanju in tveganjih podobno proučevanemu sredstvu (MRS 36.56). MRS 36 v dodatku A17 pojasnjuje, da kadar ni možno iz trga razbrati nobene izmed zgoraj naštetih mer, družba za ocenitev diskontne mere uporablja nadomestke. V praksi družbe največkrat vzamejo WACC, mero pri dodatnem izposojanju v družbi, ali drugo tržno mero izposojanja, ki jo nato prilagodijo glede na ocenjevanje tveganja z vidika udeleženca na trgu za to sredstvo (tveganje, odvisno od države, v kateri se posluje, valutno tveganje in cenovno tveganje). Ker je WACC mera po obdavčitvi, diskontna mera v modelu VPU pa mora biti uporabljena pred obdavčitvijo, je slednjo treba prilagoditi.

7.2.2.2 Merjenje nediskontiranih denarnih tokov v skladu z GAAP

Preizkus testiranja nadomestljive vrednosti, ki se opravi z izračunom nediskontiranih denarnih tokov iz uporabe sredstva, v veliko točkah temelji na enakih ali pa podobnih predpostavkah kot izračun VPU v skladu z MRS. V skladu z ASC 360-10-35-30 morajo ocene prihodnjih denarnih tokov, tako kot pri VPU, odražati dosledne predpostavke poslovodstva o nadaljnji uporabi sredstva v preostali dobi koristnosti sredstva in ne smejo biti zasnovane na predpostavkah, ki bi jih upoštevali udeleženci na trgu. Kot primer

³⁰ MRS 36.35 pojasnjuje, da se projekcije prihodnjih denarnih tokov ocenjujejo le za obdobje, ki ni daljše od petih let, saj podrobni, nedvoumni in zanesljivi računovodski predračuni/napovedi prihodnjih denarnih tokov za obdobja, daljša od pet let, na splošno niso na voljo.

Ernst&Young (2011, str. 24) navaja tovarno³¹ v lasti družbe, ki se trenutno uporablja za proizvodnjo stenskih vezi in za kar jo ima poslovodstvo namen še naprej uporabljati. Pri preizkusu testiranja nadomestljive vrednosti mora zato poslovodstvo pri ocenjevanju prihodnjih denarnih tokov upoštevati trenutne denarne tokove, ki se ustvarjajo s proizvodnjo stenskih vezi, čeprav bi udeleženec na trgu tovarno najverjetneje uporabljal za drugačne namene (npr. proizvodnjo barv). Če poslovodstvo v času opravljanja testiranja nadomestljive vrednosti predvideva, da bo tovarno odtujilo pred koncem dobe koristnosti, mora biti tudi ocena čistih denarnih tokov iz odtujitve tovarne osnovana glede na njeno trenutno uporabo (tj. uporabo tovarne za proizvodnjo stenskih vezi, saj poslovodstvo v času preizkusa testiranja nima namena pred odtujitvijo tovarne spremeniti v prostore za proizvodnjo barv).

Začetne ocene denarnih tokov, temelječe na predpostavkah poslovodstva, je nadalje treba prilagoditi. Tako kot pri VPU je iz njih treba izključiti odtoke, ki jih je pričakovati iz izboljšanja ali povečanja uspešnosti sredstva, kot na primer povečanje zmogljivosti ali podaljšanje dobe koristnosti sredstva, ter vključiti prihodnje denarne odtoke, potrebne za vsakodnevno vzdrževanje sredstva, s čimer se poskrbi za ohranitev ravni gospodarskih koristi sredstva. GAAP prav tako dovoljuje, da se kot prihodnje denarne odtoke prizna tudi stroške remonta, ki se obravnavajo kot deli sredstva (ASC 360-10-35-33). Ne nazadnje se v oceno denarnih tokov vključijo tudi morebitni čisti denarni tokovi, ki bodo pridobljeni (ali plačani) ob odtujitvi sredstva na koncu njegove dobe koristnosti.

Pri merjenju nediskontiranih denarnih tokov ASC 360-10 omogoča družbam, da uporabljajo bodisi eno samo najverjetnejšo oceno prihodnjih pričakovanih denarnih tokov (tj. najverjetnejši denarni tokovi) (angl. *Traditional or Best-Estimate Approach*) ali pa sklop denarnih tokov, ki predstavlja z verjetnostjo tehtano povprečje vseh možnih prihodnjih denarnih tokov (angl. *Probability-Weighted Approach*). ASC ne daje prednosti uporabi tehtanega povprečja, vendar navaja, da je, kadar poslovodstvo na podlagi lastnih predvidevanj o prihodnjih prodajnih količinah, doseženih cenah, pričakovanih spremembah na trgu in drugih dejavnikih težko določi eno samo najverjetnejšo oceno denarnih tokov, pri izračunu nediskontiranih denarnih tokov najučinkovitejša uporaba tehtanega povprečja vseh možnih prihodnjih denarnih tokov (Ernst&Young, 2011, str. 20).

Največji razliki med testiranjem nadomestljive vrednosti z uporabo nediskontiranih denarnih tokov in merjenjem VPU sta uporaba diskontiranih denarnih tokov v izračunu VPU ter različno zajemanje obdobja projekcij za izračun denarnih tokov, kar na koncu povzroči velika odstopanja v končnih vrednostih obeh. Medtem ko MRS za projekcije denarnih tokov dovoljuje največ petletno obdobje namesto celotne preostale dobe koristnosti sredstva (možna izjema z ekstrapoliranjem v primeru dokazljive sposobnosti poslovodstva), GAAP v ASC 360-10-35-31 dovoljuje v izračunu uporabo celotnega

³¹ Tovarna predstavlja opredmeteno osnovno sredstvo, za katero lahko družba enostavno določi neodvisne denarne tokove.

obdobja preostale dobe koristnosti sredstva. Pri tem pa priznava, da bo pri ocenjevanju denarnih tokov, za sredstva katerih doba koristnosti traja tudi do dvajset let ali več, potrebno veliko presoje in subjektivnosti, kar na koncu spodkopava objektivnost pridobljenih rezultatov. Kljub temu pa GAAP podrobnejših navodil, kako naj bi družba ocenjevala projekcije denarnih tokov za oddaljena obdobja, ne navaja.

7.2.2.3 Praktična primerjava med VPU in preizkusom nadomestljive vrednosti

Tabela 4 prikazuje razliko v računovodskem obravnavanju oslabitev med prvostopenjskim preizkusom nadomestljive vrednosti v skladu z GAAP in izračunom VPU v skladu z MRS. V prvem delu tabele so izračunani zneski prihodkov, ki jih je treba doseči na dan, da bo na koncu vsota vseh nediskontiranih denarnih tokov v skladu z GAAP enaka knjigovodski vrednosti sredstva in posledično tega ne bo treba oslabiti. V drugem delu so izračunani zneski prihodkov, ki jih je treba doseči na dan, da bo vsota diskontiranih denarnih tokov sredstva v uporabi v skladu z MSRP enaka knjigovodski vrednosti sredstva in posledično tega ne bo treba oslabiti. Osnovno sredstvo, na podlagi katerega temeljita izračuna, predstavlja ladjo, za katero poslovanje na dan opravljanja preizkusa predpostavlja preostalo dobo koristnosti dvajset let in katere knjigovodska vrednost je 100 milijonov USD. Na podlagi ocene, ki jo je izvedlo ameriško ministrstvo za promet (angl. *Department of Transportation*) leta 2011, povprečni stroški v ladijski industriji na dan znašajo 5.800 USD. V izračunu ocene denarnih tokov, ki vpliva tako na pritoke kot odtoke, je upoštevana 2-odstotna letna inflacija. Ker je v izračun VPU treba vključiti diskontirane denarne tokove, je v model vključena tudi 5-odstotna diskontna mera, ki vključuje obstoječe tržne ocene časovne vrednosti denarja in tveganja, značilna za sredstvo.

Tabela 4: Kalkulacija oslabitve v skladu z GAAP in MRS (v USD)

1 DEL: KALKULACIJA OSLABITVE V SKLADU Z GAAP					
Preostala doba koristnosti:	20 let				
Knjigovodska vrednost:	100.000.000				
Inflacija:	2 %				
Odhodki poslovanja na dan:	5.800				
Prihodki poslovanja na dan:	17.076				
LETO:	1	5	10	15	20
Prihodki na dan:	17.076 ³²	18.483	20.407	22.531	24.876
Odhodki na dan:	5.800	6.278	6.932	7.653	8.450
Denarni tok na dan:	11.276	12.205	13.476	14.878	16.427
Denarni tok na leto:	4.115.672	4.454.936	4.918.609	5.430.542	5.995.757
Celotni denarni tok:	100.000.000				

se nadaljuje

³² Formula za izračun potrebnega denarnega pritoka na dan v prvem letu: $100 \text{ milijonov USD} = (A \times 365 \times \frac{(1+0,02)^{20}-1}{0,02}) - (5.800 \times 365 \times \frac{(1+0,02)^{20}-1}{0,02})$.

nadaljevanje

2 DEL: KALKULACIJA OSLABITVE V SKLADU Z MRS					
Preostala doba koristnosti:	20 let				
Knjigovodska vrednost:	100.000.000				
Inflacija:	2%				
Odhodki poslovanja na dan:	5.800				
Prihodki poslovanja na dan:	24.482				
Diskontna mera:	5 %				
LETO:	1	5	10	15	20
Prihodki na dan:	24.482	26.500	29.258	32.303	35.665
Odhodki na dan:	5.800	6.278	6.932	7.653	8.450
Denarni tok na dan:	18.682	20.222	22.326	24.650	27.216
Denarni tok na leto:	6.818.770	7.380.856	8.149.061	8.997.222	9.933.660
Diskontirani denarni tok:	6.494.067	5.783.094	5.002.817	4.327.818	3.743.392
Celotni denarni tok:	100.000.000				

Vir: J. Kreuze, S. Langsam., & J. Penner, Long-Lived Assets Impairments in the Shipping Industry and the Impact on Financial Statement Ratios: Comparing U.S. GAAP and IFRS Standards, 2013, str. 83–85.

Iz tabele 4 je razvidno, da so lahko prihodki na dan, izračunani v skladu z GAAP, ob predpostavljani 2-odstotni letni obrestni meri in stroških v višini 5.800 USD na dan veliko nižji (najmanj 17.076 USD/dan) od prihodkov, izračunanih v skladu z MRS (najmanj 24.482 USD/dan), če se želimo izogniti oslabitvi sredstva. Kar 43-odstotno razliko povzroča 5-odstotna diskonta mera, uporabljena pri izračunu VPU, saj model zahteva uporabo diskontiranih denarnih tokov. Višja kot bo uporabljena diskontna mera, višji bodo potrebni prihodki na dan, da se izognemo oslabitvi, in obratno. Zgornji primer prikazuje veliko odstopanje v potrebni velikosti denarnih pritokov med standardoma, ki jih je treba doseči, da sredstva ni treba oslabiti. Zaradi dvostopenjskega preizkusa v skladu z GAAP, znotraj katerega je v prvi fazi najprej treba izračunati vsoto nediskonitanih denarnih tokov, ki je višja v primerjavi z vsoto diskontiranih denarnih tokov v skladu z VPU pri MRS, lahko pričakujemo, da bodo sredstva v skladu z GAAP redkeje oslabljena. Iz primera lahko tudi sklepamo, da morajo družbe, ki uporabljajo MRS, veliko hitreje oslabiti sredstva v primerjavi z družbami, ki uporabljajo GAAP, kar posledično pomeni velike razlike med vrednostjo sredstev v izkazu finančnega položaja in velikostjo odhodkov v primeru oslabitve v izkazu poslovnega izida.

7.2.2.4 Merjenje poštene vrednosti, zmanjšane za stroške odtujitve v skladu z MRS in merjenje poštene vrednosti v skladu z GAAP

V skladu z MRS je treba pošteno vrednost, zmanjšano za stroške odtujitve, poleg VPU izračunavati vedno, kadar za izračun obstajajo dovolj dobre tržne informacije, saj višja od obeh vrednosti predstavlja nadomestljivo vrednost, ki nam v primerjavi s knjigovodsko pove, ali je sredstvo treba oslabiti. Merjenje poštene vrednosti v skladu z GAAP pa predstavlja drugo fazo preizkusa oslabitve sredstev in se ugotavlja samo v primeru, če je bilo v prvi fazi ugotovljeno, da vrednost sredstva ni nadomestljiva. Šele z ocenitvijo

poštene vrednosti v drugi fazi procesa oslabitve sredstev se sredstvo mora oslabiti, kadar je ta vrednost nižja od knjigovodske vrednosti. Oprelitev, hierarhija in merjenje poštene vrednosti so bili pred izdajo prenovljenega MSRP 13, to je maja leta 2011, vsebovana v členih 25-29 MRS 36, s prenovitvijo MRSP 13 pa so vsi napotki in zahteve glede obravnavanja poštene vrednosti zajeti v novem standardu. Ker so bile z izdajo več ASU uvedene spremembe tudi v ASC 820 - Merjenje poštene vrednosti, so predpisi v zvezi s pošteno vrednostjo med standardoma skoraj identični (ASU, 2011, str. 2).

Po definiciji je poštena vrednost cena, ki bi se prejela za prodajo sredstva ali plačala za prenos obveznosti v redni transakciji na glavnem (ali najugodnejšem) trgu na datum merjenja in pod trenutnimi tržnimi pogoji (tj. izhodna cena (angl. *Exit Price*), ne glede na to, ali je ceno mogoče neposredno opazovati ali oceniti z uporabo druge tehnike ocenjevanja vrednosti (MSRP 13.24 & ASC 820-10-35-9A). V definicijo je zajetih več konceptov:

- poštena vrednost temelji na tržni meri (angl. *Market-Based Measurement*) in ni značilna za družbe, zato se kot taka meri z uporabo predpostavk, ki bi jih uporabili udeleženci na trgu pri določanju cene sredstva ali obveznosti, vključno s predpostavkami o tveganjih (MSRP 13.2 & ASC 820-10-05);
- pri merjenju poštene vrednosti nefinančnih sredstev se mora predpostavljati, da bi udeleženec na trgu sredstvo uporabljal v skladu z največjo in najboljšo uporabo (tj. uporabo, ki bi najbolj povečala vrednost sredstva), ne glede na to, da trenutno družba³³, ki sredstvo poseduje, tega ne uporablja in ga tudi nima namena v prihodnosti uporabljati v skladu z največjo in najboljšo uporabo. Pri največji in najboljši uporabi nefinančnega sredstva se upošteva uporaba sredstva, ki je fizično mogoča, zakonsko dovoljena in finančno izvedljiva (MSRP 13.27 & ASC 820-10-35-10B);
- izhodna cena ni cena, ki se je plačala za pridobitev sredstva (transakcijska cena³⁴), temveč cena, ki bi se prejela, če bi se družba odločila za prodajo sredstva ali plačala za prenos obveznosti na dan merjenja poštene vrednosti (MSRP 13.57 & ASC 820-10-30-2);
- pri merjenju poštene vrednosti se predpostavlja, da se transakcija za prodajo sredstva ali prenos obveznosti izvede na glavnem trgu ali na najugodnejšem trgu za sredstvo ali obveznost, kadar ni glavnega trga. Če ni dokazov o nasprotnem, se predvideva, da je trg, na katerem bi družba običajno sklenila transakcijo za prodajo sredstva ali prenos obveznosti, glavni trg, kadar tega ni, pa je to najugodnejši trg (MSRP 13.16 & ASC 820-10-35-5);

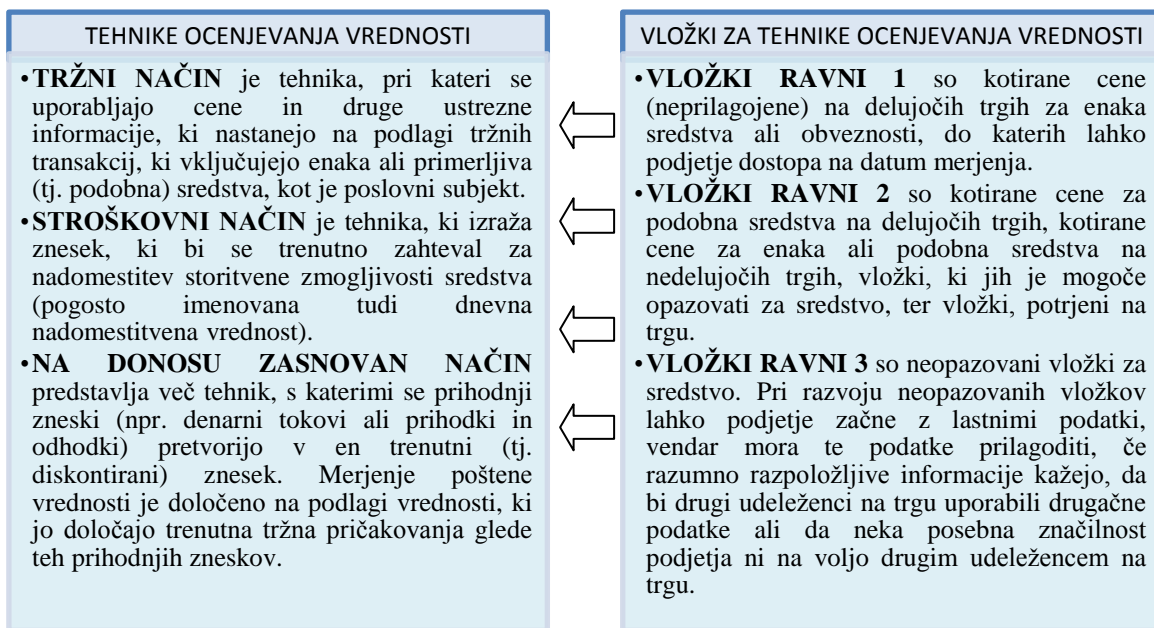
³³ Ker se mora v skladu z MRSP 13 in ASC 820 pri merjenju poštene vrednosti upoštevati predpostavke z vidika udeleženca na trgu, upoštevanje predpostavk iz trenutne uporabe sredstva družbe, če te niso v skladu z največjo in najboljšo uporabo, ni relevantno pri merjenju poštene vrednosti.

³⁴ V veliko primerih bo transakcijska cena enaka poštenu vrednosti (to se lahko na primer zgodi, kadar se na datum transakcije izvede transakcija za nakup sredstva na trgu, na katerem se bo sredstvo prodalo (MSRP 13.58 & ASC 820-10-30-3).

- pri merjenju poštene vrednosti sredstva je treba v obzir vzeti tudi posamezne značilnosti sredstva (npr. lokacijo, pravne in druge omejitve³⁵ pri uporabi ali prodaji sredstva, iztrošenost itd.), še posebej če imajo vpliv na vrednotenje sredstva s strani udeleženca na trgu (MSRP 13.12 & ASC 820-10-35-2C).

Za nekatera sredstva in obveznosti so na voljo pomembne tržne transakcije ali tržne informacije, za nekatere pa ne. Kadar cene za enako sredstvo ali obveznost ni mogoče opazovati, družba izmeri pošteno vrednost z uporabo tehnike ocenjevanja vrednosti, s katero se čim bolj spodbudi uporabo ustreznih opazovanih vložkov in čim bolj omeji uporabo neopazovanih vložkov (MSRP 13.36 & ASC 820-10-35-24). MSRP 13 in ASC 820 poznata tri tehnike ocenjevanja vrednosti poštene vrednosti ter tristopenjsko hierarhijo vložkov, prikazane v Sliki 6, ki se uporabljajo za merjenje poštene vrednosti tako finančnih kot nefinančnih sredstev. Pri tem pojasnjujeta, da ni vedno vsaka tehnika primerna za ocenjevanje poštene vrednosti sredstva, zato mora družba vedno izbrati tisto, za katero je na voljo dovolj informacij.

Slika 6: Tehnike ocenjevanja poštene vrednosti in vložki, uporabljeni v tehnikah

Vir: MSRP 13.61-66, MSRP 13.67-90, ASC 820-10-35-24A & ASC 820-10-35-37.

Največkrat so pomembne informacije, ki predstavljajo vložke prve in druge ravni ter za katere obstajajo delujoči trgi, kot na primer borzni trgi, trgi trgovcev in posredniški trgi, na voljo le za ocenjevanje poštene vrednosti finančnih sredstev (MSRP 13.B34 & ASC 820-10-35-36B). Ker so za ocenjevanje poštene vrednosti nefinančnih sredstev na trgu običajno na voljo le vložki tretje ravni, je za ocenjevanje teh najprimernejša uporaba tehnike na donosu zasnovanega načina. Najpogosteje uporabljena tehnika na donosu zasnovanega

³⁵ Udeleženec na trgu bi drugače vrednotil vrednost zemljišča, če bi bilo obremenjeno s plombo, zato ta v tem primeru predstavlja pomembno značilnost sredstva, ki jo je treba upoštevati pri merjenju poštene vrednosti.

načina je tehnika sedanje vrednosti, ki kot vključene elemente z vidika udeležencev na trgu zahteva oceno prihodnjih denarnih tokov, določitev diskontne mere³⁶ in sestavin tveganj, ki jih je treba vključiti v prilagoditev denarnih tokov ali diskontne mere. Merjenje PVZSP v skladu z MRS in poštene vrednosti v skladu z GAAP se od merjenja nediskonitranih denarnih tokov v skladu z GAAP in VPU v skladu z MRS razlikuje po uporabi denarnih tokov, ki pri merjenju poštene vrednosti ne upoštevajo domnev posloводства, temveč domneve udeležencev na trgu. Ernst&Young (2011, str. 34) kot primer navaja družbo, ki posestvo (ki je opredmeteno sredstvo) uporablja kot stezo za kegljanje. Ker bi udeleženec na trgu enako sredstvo v skladu z največjo in najboljšo uporabo uporabil kot parkirišče, mora družba pri ocenjevanju denarnih tokov upoštevati potencialne donose, ki bi jih ustvarjala uporaba sredstva kot parkirišča in ne kot kegljaške steze.

Družbe pri določevanju denarnih tokov, vključenih v izračun poštene vrednosti, v praksi največkrat izhajajo iz trenutnih denarnih tokov, ki jih ustvarja sredstvo iz uporabe. To nato prilagodijo glede na domneve, ki bi jih za ocenjevanje uporabil udeleženec na trgu, ter vključijo predpostavko največje in najboljše uporabe. FASB priznava, da zaradi težavnosti določitve in pomanjkanja zadovoljivih tržnih informacij ni izključeno, da družbe tudi pri določanju denarnih tokov za merjenje poštene vrednosti uporabijo denarne tokove iz uporabe sredstva, seveda če pri tem ni nikakršnih dokazov, da bi udeleženec na trgu uporabil drugačne predpostavke (Ernst&Young, 2011, str. 34).

Za izračun sedanje vrednosti je treba prilagojene denarne tokove in tveganju prilagojeno diskontno mero vključiti v enega izmed modelov sedanje vrednosti. Modeli sedanje vrednosti se razlikujejo po tem, na kakšen način zajemajo elemente tveganja. Pri tehniki prilagoditve diskontne mere (angl. *Discount Rate Adjustment Technique*) se uporabljata tveganju prilagojena diskontna mera in enoten sklop pogodbenih, obljubljenih ali najverjetnejših denarnih tokov. Pri tehniki pričakovanega denarnega toka (angl. *Expected Present Value Technique*) pa se kot izhodišče uporabi sklop denarnih tokov, ki predstavlja z verjetnostjo tehtano povprečje vseh možnih prihodnjih pričakovanih denarnih tokov. Dobljena ocena je enaka pričakovani vrednosti, ki je v statističnem smislu tehtano povprečje možnih vrednosti ločene naključne spremenljivke, pri čemer se ustrezne verjetnosti uporabijo kot ponderji. Tehnika pričakovanega denarnega toka je najprimernejša takrat, kadar obstajajo negotovosti tako v zneskih kot rokih pričakovanih denarnih tokov (MSRP 13.B30 & ASC 820-10-55-4).

Ob ugotovitvi poštene vrednosti je v skladu z MRS 36.28 pošteno vrednost treba zmanjšati za dodatne stroške, ki jih je mogoče pripisati neposredno odtujitvi sredstva, medtem ko ASC 360-10 zmanjšanja poštene vrednosti za stroške odtujitve pri procesu oslabitve ne predvideva.

³⁶ Ker so pri merjenju poštene vrednosti enake zahteve in karakteristike glede določitve tržne diskontne mere kot pri že opisanem modelu merjenja VPU v skladu z MRS (treba je paziti, da v mero niso vključena tveganja, ki so že vključena v denarne tokove, da ne bi bil učinek nekaterih predpostavk upoštevan dvakrat), obravnavanje diskontne mere ni vključeno v to poglavje.

7.2.3 Pripoznavanje in merjenje izgube zaradi oslabitve

Kadar je v skladu z MRS nadomestljiva vrednost sredstva, ki predstavlja večjo izmed PVZSP ali VPU, manjša od njegove knjigovodske vrednosti, je treba knjigovodsko vrednost sredstva zmanjšati na njegovo nadomestljivo vrednost. Takšno zmanjšanje je izguba zaradi oslabitve, ki se mora takoj pripoznati v poslovnem izidu (MRS 36.59). Tudi v skladu z GAAP je treba izgubo zaradi oslabitve takoj pripoznati v poslovnem izidu, kadar je ugotovljena poštena vrednost sredstva nižja od njegove knjigovodske vrednosti (ASC 360-10-35-17). Nadomestljiva vrednost v skladu z MRS in poštena vrednost v skladu z GAAP takoj po oslabitvi sredstva predstavljata novo knjigovodsko vrednost, zato je treba amortiziranje v prihodnjih obdobjih prilagoditi tako, da se popravljena knjigovodska vrednost sredstva, zmanjšana za morebitno preostalo vrednost, premišljeno razporeja v preostali dobi koristnosti. Knjigovodska vrednost po oslabitvi predstavlja tudi novo amortizacijsko osnovo, ki v prihodnosti povzroči nižje stroške amortizacije (MRS 36.63 & ASC 360-10-35-20).

Če je sredstvo v skladu z MRS izkazano po prevrednotenem znesku, se izguba zaradi oslabitve prevrednotenega sredstva pripozna v drugem vseobsegajočem donosu, dokler ne preseže zneska, ki obstaja pri prevrednotovalnem presežku tega sredstva. Takšna izguba zaradi oslabitve prevrednotenega sredstva znižuje prevrednotovalni presežek sredstva (MRS 36.61).

7.2.4 Razveljavitev izgube zaradi oslabitve

Razveljavitev izgube zaradi oslabitve v skladu z ASC 360-10-35-21 ni dovoljena, zato so v tem poglavju obravnavane samo zahteve MRS. MRS 36 v 110. členu zahteva, da mora družba na dan vsakega poročanja oceniti, ali obstaja kakšno znamenje, da izgube zaradi oslabitve kakega sredstva, pripoznane v prejšnjih obdobjih, morda ni več ali se je zmanjšala. Če obstaja kakršno koli znamenje, mora družba ponovno oceniti nadomestljivo vrednost tega sredstva. Znamenja možnega zmanjšanja izgube zaradi oslabitve v 111. členu pretežno zrcalijo znamenja možne izgube zaradi oslabitve iz 12. člena.

Izgube zaradi oslabitve, pripoznane pri sredstvu v prejšnjih obdobjih, je treba razveljaviti, če in zgolj če se je spremenila ocena, uporabljena za ugotovitev nadomestljive vrednosti sredstva, potem ko je bila pripoznana zadnja izguba zaradi oslabitve. V takšnem primeru je treba knjigovodsko vrednost sredstva povečati na njegovo nadomestljivo vrednost. Takšno povečanje je razveljavitev izgube zaradi oslabitve (*angl. Reversal*). Spremembe ocen, naštetih v 15. členu MRS, so na primer:

- sprememba podlage za nadomestljivo vrednost (to je, ali je nadomestljiva vrednost zasnovana na PVZSP ali VPU);
- sprememba zneska ali roka ocenjenih prihodnjih denarnih tokov ali diskontne mere, če je bila nadomestljiva vrednost zasnovana na VPU;

- sprememba ocene sestavin poštene vrednosti, zmanjšane za stroške odtujitve, če je bila nadomestljiva vrednost zasnovana na PVZSP.

Ob razveljavitvi izgube zaradi oslabitve sredstva povečana knjigovodska vrednost ne poveča knjigovodske vrednosti, ki bi bila ugotovljena (po odštetju amortizacijskega odpisa), če pri sredstvu v prejšnjih letih ne bi bila pripoznana izguba zaradi oslabitve. Vsako povečanje knjigovodske vrednosti sredstva nad knjigovodsko vrednost, ki bi bila ugotovljena (po odštetju amortizacijskega odpisa), če pri sredstvu v prejšnjih letih ne bi bila pripoznana izguba zaradi oslabitve, je prevrednotenje. Pri obračunu takšnega prevrednotenja uporabi družba standard, ki velja za sredstvo (MRS 36.117-118). Razveljavitev izgube zaradi oslabitve sredstva se takoj pripozna v izkazu poslovnega izida. Razveljavitev izgube zaradi oslabitve prevrednotenega sredstva se pripozna v drugem vseobsegajočem donosu in povečuje prevrednotovalni presežek tega sredstva. Če pa je bila izguba zaradi oslabitve istega prevrednotenega sredstva prej pripoznana v izkazu poslovnega izida, je razveljavitev takšne izgube zaradi oslabitve treba pripoznati tudi v izkazu poslovnega izida (MRS 36.119). Po pripoznanju razveljavitve izgube zaradi oslabitve je treba amortiziranje sredstva v prihodnjih obdobjih prilagoditi popravljeni knjigovodski vrednosti sredstva, zmanjšani za njegovo (morebitno) preostalo vrednost, za preišljeno razporejanje v preostali dobi njegove koristnosti (MRS 36.121).

V Prilogi 4 je po modelu nabavne vrednosti, ki ga dovoljuje GAAP, in modelu prevrednotenja, ki ga dovoljuje MSRP, prikazan povzetek vpliva oslabitve in okrepitve sredstev na izkaz finančnega položaja in izkaz poslovnega izida. V Tabeli 5 pa je prikazan povzetek primerjave v obravnavanju oslabitev opredmetenih osnovnih sredstev med standardoma.

Tabela 5: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju oslabitev opredmetenih sredstev

Kategorija	MSRP	GAAP
Pripoznavanje sredstev, ki utegnejo biti oslabiljena	Vsako leto je treba preveriti znamenja, ki jih naštevata standarda, da utegne biti sredstvo oslabiljeno.	Vsako leto je treba preveriti znamenja, ki jih naštevata standarda, da utegne biti sredstvo oslabiljeno.
Združevanje sredstev	V DUE na podlagi neodvisnih denarnih pritokov.	V skupino na podlagi neodvisnih denarnih tokov.
Preizkus za oslabitev	Enostopenjski preizkus, kjer nadomestljivo vrednost predstavlja višja izmed FVLCOD ali VPU.	Dvostopenjski preizkus, kjer nadomestljivo vrednost predstavlja vsota nediskontiranih denarnih tokov.
Prva stopnja preizkusa	Izračun VPU in PVZSP.	Izračun nediskontiranih denarnih tokov.
Druga stopnja preizkusa	/	Izračun poštene vrednosti.

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorija	MSRP	GAAP
Razlika med VPU (MRS) in vsoto nediskontiranih DT (GAAP)	DT, značilni za družbo, so diskontirani s tveganju primerno diskontno mero.	DT, značilni za družbo, niso diskontirani.
Razlika med izračunom PVZSP (MRS) in pošteno vrednostjo (GAAP)	PVZSP je vsota diskontiranih denarnih tokov, določenih z vidika trga, in zmanjšana za predvidene stroške prodaje	Poštena vrednost je vsota diskontiranih denarnih tokov, določenih z vidika trga, brez predvidenih stroškov prodaje.
Pripoznavanje in merjenje izgube zaradi oslabitve	Kadar je nadomestljiva vrednost nižja od knjigovodske, je treba sredstvo oslabiti. Izguba se takoj pripozna v poslovnem izidu.	Kadar je poštena vrednost nižja od knjigovodske, je treba sredstvo oslabiti. Izguba se takoj pripozna v poslovnem izidu.
Razveljavitev izgube zaradi oslabitve	Je dovoljena in se prepozna v poslovnem izidu. Če je bila prej pripoznana v kapitalu, najprej odpravlja presežek iz prevrednotenja.	Ni dovoljena.

Vir: Ernst&Young, Impairment or disposal of long-lived assets, 2011, str. 4-45; G. Thornton, Impairment of Assets - A guide to applying IAS 36 in practice, 2014, str. 6-53; ASC 360; ASC 820; MRS 36; MSRP 13; PWC, IFRS and US GAAP: Similarities and Differences, 2013, str. 63-68; S. Shamrock, IFRS and US GAAP – A Comprehensive Comparison, 2012, str.189-190.

Na koncu je treba omeniti, da je bistveni cilj, ki ga standarda z zahtevo po oslabitvah sredstev po mnenju Kreuza, Langsama in Pennerja (2013, str. 79) skušata doseči, realnejši prikaz vrednosti sredstev družb, vendar avtorji hkrati opozarjajo na visoko možnost prikrojevanj rezultata, ki se jih lahko izpelje prav prek oslabitev. Poslovodje lahko namreč predvidevanja prihodnjih denarnih tokov³⁷ bodisi z uporabo nerealnih denarnih pritokov, nerealnih denarnih odtokov ali nerealne diskontne mere izrabijo za svoje oportunistično vedenje selektivnega prikazovanja previsokega, prenizkega ali sploh nikakršnega pripoznanja oslabitve sredstva, ki bi sicer moralo biti oslabljeno.

7.3 Stroški izposojanja

Stroški izposojanja so bili eden izmed kratkoročnih projektov konvergenca IASB (prek MRS 23) in FASB (prek SFAS 34), kjer sta odbora že dosegla višjo stopnjo usklajenosti z izdanimi prenovljenimi MRS 23, ki so začeli veljati 1. januarja 2009. S prenovljenim standardom se je odpravila pomembna razlika v bistvenem načelu med standardoma, saj je prejšnji MRS 23 dovoljeval dve možnosti obravnavanja stroškov izposojanja, ki jih je mogoče neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi. Prva možnost je bila, da so se smeli stroški izposojanja pripoznati kot odhodki obdobja, druga

³⁷ Prihodnji denarni tokovi, uporabljeni pri opravljanju preizkusa oslabitve sredstev, niso dokazljivi ali pogodbeni denarni tokovi, temveč le najboljše ocene posloводства, ki bi jih morali sprejeti na podlagi razumnih in sprejemljivih predpostavk, zato obstaja večja možnost manipuliranja.

možnost pa je dovoljevala stroške izposojanja neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi kot del nabavne vrednosti takega sredstva. S prenovo MRS 23 je standard glede te točke usklajen z ASC 835 - Obresti (*angl. Interests*), saj oba zahtevata pripoznanje teh stroškov kot dela nabavne vrednosti sredstva in nikakor ne kot odhodkov (Grant Thornton, 2009b, str. 4). Kot pojasnjuje Koritnik Rakela (2011) sprememba standarda v začetnih letih pripoznavanja stroškov izposojanja kot dela nabavne vrednosti vodi v višjo vrednost sredstev in višje računovodske dobičke. V kasnejšem obdobju, ko se sredstvo amortizira, pa usredstveni stroški izposojanja prehajajo skozi amortiziranje v pripoznane stroške, ki vplivajo na rezultat poslovanja, saj ga znižujejo.

Kljub prenovi pa se standarda še vedno ne ujemata v posameznih postavkah, kot na primer v sami definiciji sredstva v pripravi, kaj lahko vključujejo stroški izposojanja, obravnavi namenskih in splošnih posojil, vrstah sredstev, pri katerih je po enem standardu obvezno usredstvenje stroškov obresti, pri drugem pa obstaja izbira (PWC, 2008, str. 2).

Po definiciji GAAP je sredstvo v pripravi sredstvo, ki mora v nabavni vrednosti vključevati vse stroške, ki so nastali med procesom usposabljanja sredstva, katerega rezultat bo končna usposodobitev sredstva za nameravano uporabo ali prodajo. Definicija po MRS, ki opredeljuje sredstvo v pripravi, vključuje tudi besedno zvezo »precej časa« (*angl. Substantial*) (Grant Thornton, 2013, str. 33). Ker besedna zveza precej časa v MRS ni pojasnjena, je opredelitev prepuščena poslovodstvu, pri čemer pa se mora upoštevati vsa dejstva, okoliščine, ter je potrebne veliko presoje, da neko sredstvo lahko zadosti kriteriju sredstva v pripravi. V praksi velja, da je sredstvo v pripravi sredstvo, za katerega se pričakuje, da potrebuje več kot eno leto, da se usposobi za nameravano uporabo ali prodajo (Koritnik Rakela, 2011). Sredstvo v pripravi je glede na okoliščine po obeh standardih lahko kar koli od naslednjega: osnovno sredstvo, pridobljeno za nameravano uporabo, osnovno sredstvo v posesti za nameravano prodajo ali dani zakup. Sem spadajo opredmetena sredstva, neopredmetena sredstva³⁸, naložbene nepremičnine in po MRS še zaloge, ki se izdelujejo skozi daljše časovno obdobje. Poleg sredstva, ki se usposablja za nameravano uporabo ali prodajo, GAAP zahteva, da se kot sredstvo v pripravi pripoznajo tudi sredstva v pripravi, merjena po pošteni vrednosti (npr. biološka sredstva) (Bohusova & Nerudova, 2010, str. 301). MRS navaja, da družbam za sredstva v pripravi, merjena po pošteni vrednosti, ni treba dodajati stroškov izposojanja k nabavni vrednosti - izbira je zato opcijska. V vsakem primeru pa mora družba izbrano računovodsko usmeritev za sredstva, merjena po pošteni vrednosti, uporabiti za celotno skupino teh sredstev, jo zapisati v pravilniku o računovodstvu in uporabljati daljše časovno obdobje (Grant Thornton, 2009b, str. 10).

Poleg definicije sredstva v pripravi se standarda razlikujeta tudi po vključevanju primernih stroškov, ki tvorijo stroške izposojanja. Stroški izposojanja po MRS so širše opredeljeni in

³⁸ Primer NOS v pripravi je na primer znotraj podjetja razvijajoča se programska oprema.

lahko vključujejo odhodke za obresti, izračunane z uporabo metode efektivnih obresti³⁹, finančne dajatve v zvezi s finančnimi najemi, pripoznanimi v skladu z MRS 17 - Najemi ter tečajne razlike, ki izhajajo iz posojil v tuji valuti, če se obravnavajo kot preračun stroškov obresti. GAAP dovoljuje, da se kot stroški izposojanja priznajo le pogodbene obrestne mere kot cena prejetih posojil ter morebitni dobički in izgube iz izvedenih finančnih instrumentov, ki so bili uporabljeni za zavarovanje (Bohusova et al., 2010, str. 301).

V skladu z MRS mora družba pri določevanju osnove za izračun stroškov izposojanja ločevati med namensko pridobljenimi posojili za financiranje sredstev v pripravi ter vsemi splošnimi posojili družbe, pri čemer se za izračun najprej uporabijo namenska posojila in šele nato vsa splošna posojila (Grant Thornton, 2009b, str. 14). MRS v 10. členu določa, da so stroški izposojanja, ki jih je mogoče neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi (angl. *Directly Attributable*), tisti stroški, ki bi se jim bilo mogoče izogniti, če se ne bi pojavili izdatki za sredstvo v pripravi. Če si torej družba izposodi finančna sredstva namenoma za pridobitev sredstva v pripravi (angl. *Specific Borrowing/Purpose Loan*), določi znesek stroškov izposojanja, primernih za usredstvenje, kot dejanske stroške izposojanja, nastale v obdobju v zvezi s to izposojajo. Če družba pridobljena izposojena finančna sredstva začasno naloži, preden je del ali celoto takšnih finančnih sredstev mogoče porabiti za sredstvo v pripravi, potem se morajo pri ugotavljanju zneska stroškov izposojanja vsi prihodki od začasno naloženih sredstev odšteti od nastalih stroškov izposojanja.

Če ima družba nenamenska/splošna posojila (angl. *General Borrowing*) in jih uporabi za pridobitev sredstva v pripravi, se znesek stroškov izposoje, primernih za usredstvenje, določi z uporabo usredstvovalne mere (mere kapitalizacije) izdatkov za tako sredstvo. Usredstvovalna mera je tehtano povprečje stroškov izposojanja, ki se nanašajo na vse tiste izposoje družbe, ki v obdobju še niso poravnane, razen na izposoje, ki so bile namenjene izključno za pridobitev sredstva v pripravi (MRS 23.14). Do situacije, kjer so sredstva pridobljena, nenamensko pride, če se na primer financiranje v podjetju usklajuje z enega mesta ali če družba finančna sredstva uporablja za financiranje več sredstev v pripravi (Grant Thornton, 2009b, str. 16).

GAAP pri določanju stroškov izposojanja, primernih za usredstvenje, dovoljuje večjo fleksibilnost v primerjavi z MRS. Kadar si družba izposodi finančna sredstva namenoma

³⁹ Metoda efektivnih obresti je metoda izračunavanja odplačne vrednosti finančnih sredstev ali obveznosti in razporejanja prihodkov iz obresti ali odhodkov za obresti v ustreznem obdobju. *Efektivna obrestna mera* je obrestna mera, ki natančno diskontira ocenjen tok prihodnjih denarnih plačil ali prejemkov v pričakovani dobi finančnega instrumenta, ali če je to ustrezno, v krajšem obdobju, na čisto knjigovodsko vrednost finančnega sredstva ali finančne obveznosti. Pri izračunavanju efektivne obrestne mere mora podjetje oceniti denarne tokove ob upoštevanju vseh pogodbenih pogojev finančnega instrumenta (npr. predplačila, nakupne in podobne opcije), vendar ne more upoštevati prihodnjih kreditnih izgub. Izračun vključuje vsa nadomestila in zneske (točke), plačane ali prejete med strankama pogodbe, ki niso sestavni del efektivne obrestne mere, transakcijske stroške in vse druge premije ali popuste.

za pridobitev sredstva v pripravi, za izračun stroška izposojanja lahko uporabi bodisi dejansko obrestno mero izposojanja ali pa obrestno mero, izračunano iz tehtanega povprečja stroškov izposojanja od namenskih in splošnih posojil. Če družba pridobljena izposojena finančna sredstva začasno naloži, potem se za razliko od MRS vsi prihodki od začasno naloženih sredstev ne smejo odšteti od nastalih stroškov izposojanja (Bohusova et al., 2010, str. 304). Kadar ima družba nenamenska posojila in jih uporabi za pridobitev sredstva v pripravi, lahko za izračun usredstvovalne mere stroškov izposojanja za razliko od MRS uporabi le tista splošna posojila, za katere vodstvo presodi, da jih je mogoče neposredno pripisati nakupu, gradnji ali proizvodnji sredstva v pripravi, in bi se jim bilo nemogoče izogniti, če bi se pojavili izdatki za sredstvo. Po MRS mora družba v izračun vključiti vse izposoje, ki v obdobju še niso poravnane (Grant Thornton, 2013, str. 34).

Pri določitvi datuma, kdaj lahko družba prvič začne usredstvovati stroške izposojanja, ki so del nabavne vrednosti sredstva v pripravi, sta standarda usklajena. Začetni datum usredstvovanja (angl. *Commencement Date*) je datum, ko podjetje izpolni vse od spodaj naštetih treh pogojev:

- v družbi nastanejo izdatki za sredstvo;
- v družbi nastanejo stroški izposojanja;
- družba začne dejavnosti, ki so potrebne za pripravo sredstva za nameravano uporabo ali prodajo.

Prav tako sta standarda usklajena, kdaj mora družba prenehati usredstvovati stroške izposojanja. To je na dan, ko so v glavnem končane vse dejavnosti, potrebne za pripravo sredstva v pripravi, za nameravano uporabo ali prodajo. Takrat se ne glede na to, da ima družba še naprej neporavnane izposoje, stroški teh izposoj prenehajo pripoznavati kot del nabavne vrednosti, temveč kot finančni odhodki obdobja (Grant Thornton, 2013, str. 34).

7.3.1 Praktični primer izračuna stroškov izposojanja

V nadaljevanju magistrskega dela je podan praktičen primer na družbi, ki prikazuje določbe MRS glede obravnavanja stroškov izposojanja. Dne 1. julija 2006 je družba A podpisala pogodbo v vrednosti 2,2 milijona EUR za gradnjo stavbe. Stavba je bila končana konec junija 2007. V tem obdobju so bila izvajalcu s strani družbe A nakazana v Tabeli 6 prikazana sredstva.

Tabela 6: Osnovni podatki za prikaz praktičnega izračuna stroškov izposojanja (v EUR)

Datum nakazila	Izdatek
1. julij 2006	200.000
30. september 2006	600.000
31. marec 2007	1.200.000
30. junij 2007	200.000
Skupaj	2.200.000

Vir: PWC, A practical Guide to Capitalisation of borrowing costs, 2008, str. 8-9.

Posojila družbe A ob koncu poslovnega leta so na dan 30. junija 2007 naslednja:

- dolgoročno posojilo za obdobje štirih let z 10-odstotnimi letnimi obrestmi (navadni obrestni račun), pridobljeno za namen izgradnje tega objekta; dolg je na dan 30. junija 2007 znašal 700.000 EUR. Med letom so bile obračunane obresti v višini 65.000 EUR, obračunani pa so bili tudi prihodki od obresti od razpolaganja s prostimi sredstvi med letom v višini 20.000 EUR;
- dolgoročno posojilo za obdobje desetih let z 12,5-odstotnimi letnimi obrestmi (navadni obrestni račun); dolg je na dan 1. julija 2006 znašal 1.000.000 EUR in je celo leto ostal nespremenjen;
- dolgoročno posojilo za obdobje desetih let z 10-odstotnimi letnimi obrestmi (navadni obrestni račun); dolg je na dan 1. julija 2006 znašal 1.500.000 EUR in je celo leto ostal nespremenjen.

Za primer je predpostavljeno, da so stroški obresti enaki stroškom izposojanja, kar pa je v praksi le redko res. Pri izračunu obresti se izhaja iz predpostavke, da se za izdatke, ki so nastali v zvezi s sredstvom v pripravi, najprej uporabijo sredstva, ki so bila namensko pridobljena za financiranje tega sredstva. Šele nato se razporedijo stroški izposojanja splošnih posojil. Družbe, ki izkaze pripravljajo po GAAP, bi namensko izposojena finančna sredstva (700.000 EUR) lahko vključile v izračun tehtanega povprečja stroškov izposojanja skupaj s splošnimi posojili.

Tabela 7: Analiza stroškov po MRS (v EUR)

Datum nakazila	Izdatek	Izdatek, porabljen iz splošnih posojil	Tehtani izdatki za še neporavnane izposoje
1. julij 2006	200.000	0	0
30. september 2006	600.000	100.000 ⁴⁰	100.000 x 9/12
31. marec 2007	1.200.000	1.200.000	1.200.000 x 3/12
30. junij 2007	200.000	200.000	200.000 x 0/12
Skupaj	2.200.000		375.000

Vir: PWC, A practical Guide to Capitalisation of borrowing costs, 2008, str. 8-9.

Obrestna mera, povezana s splošnimi posojili, je tehtano povprečje stroškov izposojanja vseh posojil družbe, ki so odprta v obdobju, razen posojil, ki so pridobljena posebej za pridobitev sredstva v pripravi. Družbe, ki izkaze pripravljajo po GAAP, bi lahko izbrale, da v izračun tehtanega povprečja stroškov izposojanja od vseh splošnih posojil vključijo le tista, za katere predpostavljajo, da so najustreznejša za financiranje sredstva v pripravi (npr. le dolgoročno posojilo za obdobje desetih let z 10-odstotnimi letnimi obrestmi, katerega dolg je na dan 1. julija 2006 znašal 1.500.000 EUR). Skupni znesek stroškov izposojanja izračunan za primer družbe A v skladu z MRS je seštet v Tabeli 8.

⁴⁰ Namensko pridobljeno posojilo v višini 700.000 EUR je v celoti porabljeno; preostanek odhodka je torej dodeljen k splošnim posojilom.

Izračun tehtanega povprečja stroškov izposojanja po MRS:
 $12,5 \% (1.000.000 / 2.500.000) + 10 \% (1.500.000 / 2.500.000) = 11 \%$

Tabela 8: Znesek stroškov izposojanja, ki morajo biti usredstveni v skladu z MRS (v EUR)

Kategorije	Znesek
Namensko posojilo	65.000
Splošno izposojanje (375.000 x 11 %)	41.250
Skupaj	116.250
Prihodki od začasno naloženih sredstev	-20.000 ⁴¹
Skupni znesek stroškov, primernih za usredstvenje	86.250

Vir: PWC, *A practical Guide to Capitalisation of borrowing costs*, 2008, str. 8-9.

7.3.2 Kritike na račun obveznega usredstvovanja

Zaradi trenutne zahteve obeh standardov po obveznem usredstvovanju stroškov izposojanja obstajajo številni kritiki, ki menijo, da je taka zahteva nezakonita in prirejena za prikazovanje višjih dobičkov. Eno izmed fundamentalnih načel obeh standardov je načelo previdnosti, ki zahteva, da prihodki in sredstva ne smejo biti precenjeni, ter obratno, da stroški in obveznosti ne smejo biti podcenjeni. Po mnenju Bohusove et al. (2010, str. 305) obvezno usredstvovanje stroškov izposojanja povzroča kršenje načela previdnosti, saj so stroški, ki bi morali biti odhodki obdobja, podcenjeni, dobiček/vrednost sredstev pa precenjen/-a. Zahteva po obveznem usredstvovanju prav tako preprečuje ločen prikaz spremljanja stroškov financiranja in s tem transparentno finančno analizo.

Ker še vedno obstaja precej razlik med standardoma, kot drugi argument proti obveznemu usredstvovanju stroškov izposojanja kritiki navajajo pomanjkanje primerljivosti računovodskih rezultatov med družbami. V primeru, da bi tri družbe pridobivale identično sredstvo po enaki ceni in bi ga ena družba financirala iz lastnih sredstev (angl. *Operational Income*), drugo z namenskim posojilom ter tretje z namenskim in splošnim posojilom, pri čemer bi pri izračunu upoštevalo tehtano povprečje stroškov izposojanja, bi se vrednost sredstva tik pred usposodobitvijo za uporabo močno razlikovala med družbami.

Čeprav je projekt usklajevanja stroškov izposojanja med IASB in FASB že dokončan, končna uskladitev med standardoma na tem področju še zdaleč ni bila dosežena. Poraja se vprašanje, kakšno mnenje bosta o tej temi v prihodnosti zavzeli IASB in FASB. Za nadaljnje uskladitve bosta potrebni umestitev problematike na dnevni red ter revizija obstoječih MSRP 34 in SFAS 23 s ciljem dokončnega poenotenja standardov. Najboljša rešitev, ki bi po mnenju Bohusove et al. (2010, str. 305) povzročila odpravo vseh razlik, ki med standardoma trenutno obstajajo, bi bila obvezno prikazovanje stroškov izposojanja kot finančnih odhodkov po obeh standardih.

⁴¹ Vsi prihodki od začasno naloženih sredstev se za podjetja, ki pripravljajo izkaze po GAAP, ne smejo odšteti od nastalih stroškov izposojanja.

V Tabeli 9 je prikazan povzetek primerjave v obravnavanju stroškov izposojanja med MSRP in GAAP.

Tabela 9: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju stroškov izposojanja

Kategorija	MSRP	GAAP
Pripoznavanje stroškov izposojanja	Obvezno kot del nabavne vrednosti sredstva in ne kot del odhodkov obdobja.	Obvezno kot del nabavne vrednosti sredstva in ne kot del odhodkov obdobja.
Sredstvo v pripravi	Opredmetena sredstva, neopredmetena sredstva, naložbene nepremičnine, zaloge.	Opredmetena sredstva, neopredmetena sredstva, naložbene nepremičnine, sredstva, merjena po pošteni vrednosti (biološka sredstva).
Stroški izposojanja	Efektivne obresti in tečajne razlike.	Pogodbeno določene obresti ter morebitni dobički in izgube iz izvedenih finančnih instrumentov, ki so bili uporabljeni za zavarovanje.
Izračun stroškov izposojanja	Ločevanje med namensko pridobljenimi posojili in vsemi splošnimi posojili družbe: <ul style="list-style-type: none"> – za izračun se najprej uporabijo namenska posojila; – pri splošnih posojilih se za izračun stroškov izposojanja uporabi usredstvovalna mera. 	Če ima družba namensko pridobljena sredstva, lahko za izračun stroškov izposojanja: <ul style="list-style-type: none"> – uporabi dejansko pogodbeno obrestno mero za namensko posojilo; – uporabi usredstvovalno mero pri splošnih posojilih; – dejansko obrestno mero namenskega posojila vključiti v izračun usredstvovalne mere skupaj s splošnimi posojili.
Obravnava začasno naloženih izposojenih sredstev	Prihodki od začasno naloženih sredstev se morajo odšteti od nastalih stroškov izposojanja.	Prihodki od začasno naloženih sredstev se ne smejo odšteti od nastalih stroškov izposojanja.
Začetek usredstvovanja stroškov izposojanja	Izpolnitev vseh treh pogojev: <ul style="list-style-type: none"> – v družbi nastanejo izdatki za sredstvo; – v družbi nastanejo stroški izposojanja; – družba začne dejavnosti, ki so potrebne za pripravo sredstva, za nameravano uporabo ali prodajo. 	Izpolnitev vseh treh pogojev: <ul style="list-style-type: none"> – v družbi nastanejo izdatki za sredstvo; – v družbi nastanejo stroški izposojanja; – družba začne dejavnosti, ki so potrebne za pripravo sredstva, za nameravano uporabo ali prodajo.

Vir: A. Bohusova, & D. Nerudova, *The Evaluation of the Convergence of US GAAP and IFRS in the Area of Borrowing Costs*, 2010, str. 300-305; G. Thornton, *Capitalisation of Borrowing Costs*, 2009b, str. 7-39; G. Thornton, *Comparison between U.S. GAAP and International Financial Reporting Standards*, 2013, str. 33-34; ASC 835; MRS 23; PWC, *A practical Guide to Capitalisation of borrowing costs*, 2008, str. 2-9.

7.4 Zaloge

Zaloge obravnava MRS 2 - Zaloge, ki poleg tega standarda zahteva, da je pri obravnavanju zalog treba uporabljati tudi MRS 23 - Stroški izposojanja in MSRP 13 - Merjenje poštenih vrednosti. Tudi GAAP obravnava zaloge v posebnem ASC 330 - Zaloge (*angl. Inventory*) in zahteva, da je treba poleg ASC 330 pri obravnavanju zalog upoštevati tudi predpise iz ASC 820 - Merjenje poštenih vrednosti in ASC 835 - Obresti.

7.4.1 Opredelitev zalog

MRS 2.6 in ASC 330-10-20 opredeljujeta zaloge kot sredstva, ki so:

- namenjena prodaji v rednem poslovanju;
- v postopku proizvodnje za tako prodajo;
- v obliki materialov, ki bodo porabljeni pri proizvodnji ali pri opravljanju storitev.

Zaloge, namenjene prodaji, v rednem poslovanju zajemajo dokončane proizvode in kupljeno trgovsko blago, namenjeno za ponovno prodajo, na primer trgovsko blago, ki ga kupi trgovec na malo in je namenjeno za prodajo, ali nepremičnine, namenjene za ponovno prodajo. Zaloge v postopku proizvodnje za tako prodajo obsegajo nedokončano proizvodnjo in polproizvode, zaloge v obliki materialov, ki bodo porabljeni pri proizvodnji ali opravljanju storitev, pa vključujejo materiale in surovine, ki čakajo na porabo v proizvodnem procesu.

7.4.2 Začetno merjenje zalog

Količinska enota zaloge materiala in trgovskega blaga se v skladu s predpisi MRS 2.11 in ASC 330-10-30 ob začetnem pripoznavanju ovrednoti po nabavni/izvirni vrednosti, ki obsega kupno ceno, carino in druge dajatve, prevozne stroške, stroške pretovarjanja in druge stroške, ki jih je mogoče pripisati neposredno pridobljenemu trgovskemu blagu, materialom ali storitvam. Trgovinski popusti, drugi popusti in podobne postavke se pri ugotavljanju stroškov nabave odštejejo. Za začetno merjenje zalog kmetijskih pridelkov iz bioloških sredstev in zalog posrednikov, ki posedujejo zaloge za nadaljnjo prodajo, pa v skladu MRS 2 velja izjema, da se morajo te zaloge tudi ob začetnem pripoznavanju vrednotiti po pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodaje.

Pri določanju stroškov, ki sestavljajo vrednost zalog nedokončane proizvodnje oziroma dokončanih proizvodov, ob začetnem pripoznavanju tako GAAP kot tudi MRS ne dajeta jasnih predpisov, kateri stroški naj preidejo v vrednost zaloge in kateri neposredno med odhodke obdobja, tako kot to natančneje določa SRS 4 z naštevanjem možnih metod vrednotenja poslovnih učinkov⁴². Kljub »ohlapnim« navodilom pa se standarda, čeprav z

⁴² Količinska enota proizvoda oziroma nedokončane proizvodnje se v skladu s SRS 4.13 ob začetnem pripoznavanju ovrednoti po proizvodnih stroških v širšem ali ožjem pomenu, lahko pa se v utemeljenih

različnim poimenovanjem, ujemata v naštevanju »grobih« vrst stroškov, ki morajo preiti v vrednost zalog (Shamrock, 2012, str. 19). MRS jih deli na stroške nabave, ki predstavljajo stroške neposrednega materiala, stroške pretvarjanja, ki predstavljajo stroške neposrednega dela, dosledno alokacijo stalnih in spremenljivih posrednih proizvodnih stroškov ter druge stroške, ki se pojavljajo pri spravljanju zalog na njihovo sedanje mesto in v njihovo sedanje stanje. Flood (2014, str. 344) navaja, da GAAP koncept vseh stroškov, ki morajo sestavljati vrednost zaloge, imenuje »angl. *Full Absorption Costing*«, kar pomeni, da morajo tako kot v skladu s predpisi MRS vrednost zalog sestavljati najmanj neposredni stroški materiala, neposredni stroški dela ter dosledna alokacija stalnih in spremenljivih posrednih proizvodnih stroškov.

Standarda, razen zgoraj naštetih stroškov, ki so nujni in se pojavljajo pri spreminjanju materialov v dokončane proizvode, po mnenju Shamrocka (2012, str. 19) družbam prepuščata dokaj svobodno izbiro vključitve preostalih stroškov v vrednost zalog. Prav tako se ne razlikujeta v predpisih alokacije spremenljivih posrednih proizvodnih stroškov, ki se morajo na vsako proizvedeno enoto razporediti na temelju dejanske uporabe proizvodnih sredstev, in alokacije stalnih posrednih proizvodnih stroškov, ki mora biti zasnovana na normalnih zmogljivostih proizvodnih sredstev⁴³(MRS 2.13; ASC 330-10-30-3). Dejansko raven proizvodnje je mogoče uporabiti, če je blizu normalni zmogljivosti. Znesek posrednih splošnih proizvodnih stroškov, razporejen na vsako proizvedeno enoto, se zaradi manjšega obsega proizvodnje ali neizrabljenih zmogljivosti ne poveča. Nerazporejeni posredni proizvodni stroški se obravnavajo kot odhodki v obdobju, v katerem se pojavijo. V obdobjih z nenormalno veliko proizvodnjo se znesek razporejenih stalnih proizvodnih stroškov na vsako proizvedeno enoto zmanjša, tako da zaloge niso ovrednotene nad normalnimi stroški.

Poleg izbrane računovodske usmeritve glede vključitve stroškov v vrednost zalog nedokončane proizvodnje in dokončanih proizvodov morajo družbe, kadar znotraj obračunskega obdobja na novo nabavljajo ali proizvajajo količinske enote iste vrste, katerih cene oziroma stroški se spreminjajo, izbrati tudi ustrezno metodo obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov (angl. *Cost Flow Assumptions*). Pravilna odločitev o izbrani metodi obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov je pomembna, saj mora izkazovati »bolj ali manj« realne stroške porabe materiala, in s tem pomembno vpliva na izkaz poslovnega izida ter na vrednost zalog v izkazu finančnega položaja. Comiskey, Mulford in Thomason (2011, str. 22) navajajo, da mora biti glavni cilj pri izbiri najprimernejše metode obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov izbira tiste, katere stroški se bodo najbolj jasno ujemali s prihodki obdobja.

okolščinah ovrednoti z zoženo lastno ceno kot eno skrajnostjo oziroma s spremenljivimi proizvodnimi stroški v ožjem pomenu kot drugo skrajnostjo.

⁴³ Normalna zmogljivost je pričakovana proizvodnja, ki naj bi se uresničila v povprečju večjega števila obdobj ali sezon v normalnih okoliščinah, pri čemer se upošteva izguba zmogljivosti zaradi načrtovanega vzdrževanja.

Za zmanjševanje količin znotraj obračunskega obdobja MRS 2 in ASC 330 dovoljujeta uporabo metode zaporednih cen (angl. *First-in, First-out*, v nadaljevanju FIFO), metode tehtanih povprečnih cen (angl. *Weighted-Average Method*), vključno z metodo drsečih povprečnih cen (angl. *Moving-Average Method*), metodo stalnih cen (angl. *Standard Costing*) ter GAAP še metodo obratnozaporednih cen (angl. *Last-in, First-out*, v nadaljevanju LIFO).

MRS 2.25 zahteva, da morajo družbe pri vseh zalogah, ki imajo podobno naravo in uporabo, uporabljati isto metodo obračunavanja nabavne vrednosti oziroma stroškov, medtem ko pri zalogah z različno naravo ali uporabo dovoljuje uporabo različne metode obračunavanja nabavne vrednosti oziroma stroškov. GAAP je v svojih predpisih strožji, saj zahteva, da je ne glede na posedovanje zalog različne narave in uporabe za vse treba uporabljati enako metodo obračunavanja nabavne vrednosti oziroma stroškov. Krishnan in Pin (2012, str. 54) navajata, da se je naftna družba Royal Dutch Shell PLC, ki uporablja MSRP, odločila, da bo za zaloge nafte in kemikalij uporabljala FIFO, za zaloge materiala pa metodo tehtanih povprečnih cen. Konkurenčna naftna družba Exxon Mobil Corporation, ki uporablja GAAP, se je ne glede na to, da poseduje zaloge petrolej proizvodov, surove nafte in kemikalij, morala odločiti za uporabo ene metode, in sicer LIFO. Izbrane metode obračunavanja zalog je v skladu s predpisi obeh standardov treba razkriti in jih dosledno uporabljati iz obdobja v obdobje.

Za metodo drsečih povprečnih cen je značilno, da se mora nova povprečna drseča cena izračunati ob vsakokratni oddaji enot zalog iz skladišča, in sicer kot količnik med celotno vrednostjo enot v zalogah ter celotno količino enot v zalogah. Za razliko od metode drsečih povprečnih cen pa metoda tehtanih povprečnih cen ne upošteva tudi izdaje iz zalog. Pri metodi tehtanih povprečnih cen je treba vrednost celotnih oddanih zalog in tudi končno vrednost enot v zalogah izračunati na koncu obdobja, in sicer po tehtani povprečni ceni, ki predstavlja količnik med začetno vrednostjo enot v zalogi, povečano za vrednost vseh novonabavljenih/proizvedenih enot v obdobju, in začetnim številom enot zalog, povečanim za število vseh novonabavljenih/proizvedenih enot (Flood, 2014, 362-363).

Ker uporaba obeh metod povprečnih cen po mnenju Flooda (2014, str. 363) običajno povzroči vmesni vpliv na izkaz poslovnega izida in vrednost sredstev, izkazanih v izkazu finančnega položaja, v primerjavi s FIFO in LIFO ter ker je LIFO dovoljena le v ZDA, je v nadaljevanju primerjava osredotočena le na ti dve metodi. Uporaba LIFO po mnenju Comiskeyja et al. (2011, str. 22) povzroča zelo drugačen vtis o družbinem finančnem stanju in uspešnosti v primerjavi s FIFO. Razlika nastaja, ker uporaba LIFO predvideva, da se poraba zalog obračunava po zadnjih dejanskih cenah, v vrednostih zalog pa so upoštevane najnižje cene obračunskega obdobja. FIFO deluje ravno obratno, saj predpostavlja, da se tiste zaloge, ki so prej kupljene ali proizvedene, tudi prve porabijo, kar pomeni, da se poraba zalog obračunava po prvih dejanskih nabavnih cenah, končna zaloga pa po zadnjih. Ker zaloge lahko obsegajo tako material kot tudi dokončane proizvode,

polproizvode ter trgovsko blago, v spodnji Tabeli 10, prikazujem vpliv uporabe obeh metod na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja v razmerah naraščajočih in padajočih cen, samo za dokončane proizvode.

Tabela 10: Vpliv uporabe FIFO in LIFO na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja v razmerah naraščajočih in padajočih cen

Spremembe cen na trgu	Vpliv na izkaz finančnega položaja		Vpliv na izkaz poslovnega izida	
	FIFO	LIFO	FIFO	LIFO
Naraščajoče cene	Višja knjigovodska vrednost zalog.	Nižja knjigovodska vrednost zalog.	Nižji odhodki prodanih proizvodov; višji bruto in neto dobiček.	Višji odhodki prodanih proizvodov; nižji bruto in neto dobiček.
Padajoče cene	Nižja knjigovodska vrednost zalog.	Višja knjigovodska vrednost zalog.	Višji odhodki prodanih proizvodov; nižji bruto in neto dobiček.	Nižji odhodki prodanih proizvodov; višji bruto in neto dobiček.

Vir: J.M. Flood, Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles, 2014, str. 363.

Metodi poleg različnega vpliva na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja različno vplivata tudi na obdavčitev ter posledično na denarne tokove podjetja. V razmerah inflacije bo LIFO prikazala nižji bruto (kosmati) poslovni izid iz prodaje, ki je posledica vključitve najbolj nedavno proizvedenih zalog (ki so bile ovrednotene po najvišjih vrednostih) v stroške prodanih proizvodov. Nižji bruto dobiček nadalje vpliva na nižjo osnovo pred obdavčitvijo, nižja osnova pred obdavčitvijo na nižje plačilo davka, nižje plačilo davka pa na višje denarne tokove, izkazane v izkazu denarnih tokov (Comiskey et al., 2011, str. 22).

Prednost FIFO je po mnenju Flooda (2014, str. 363) realno izkazana končna vrednost zalog v izkazu finančnega položaja, saj so zaloge, ki so bile prve nabavljene, tudi prve porabljene, zato končno vrednost zalog sestavljajo najnovejše proizvedene zaloge. Predpostavka velja za okolje stabilnih cen. Kadar se cene na trgu zvišujejo, FIFO povzroči, da s prenašanjem nižjih stroškov v nabavno vrednost prodanih proizvodov družbe prikazujejo nerealno dobičkonosnost, saj prihodki odražajo tekoče tržne razmere, medtem ko odhodki upoštevajo starejše/nižje cene. Prav tako je previsoko izkazana vrednost zalog, saj so v njej enote, ki so bile proizvedene kasneje. V tržnih razmerah višanja cen zato po mnenju Harrisa, Washingtona in Williama (2013, str. 95) LIFO najboljše zasleduje glavni cilj ustrezno izbrane metode obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov - to je ujemanje odhodkov, ki so stroški prodanih proizvodov s prihodki, saj tako prihodki kot odhodki odražajo tekoče tržne razmere. Hkrati Comiskey et al. (2011, str. 21) ugotavljajo, da je vrednost zalog v izkazu finančnega položaja sicer podcenjena, vendar je velikost aktive nekoliko nadomeščena z višjimi razpoložljivimi denarnimi sredstvi, ki so posledica nižjega plačila davka zaradi nižje izkazane osnove pred obdavčitvijo/prihodkov.

Ker uporaba LIFO v razmerah naraščajočih cen povzroči, da je vrednost končnih zalog družbe vedno podcenjena v primerjavi s končnimi vrednostmi zalog, če bi bile te vrednotene v skladu s FIFO ali eno izmed povprečnih metod (v zalogah so namreč ostale starejše zaloge, ki so bile nabavljene/proizvedene po nižji ceni), SEC zahteva, da družba v opombi ali ločeni postavki v izkazu finančnega položaja razkrije velikost rezerv LIFO. Rezerve LIFO predstavljajo presežek vrednosti trenutne nadomestljive vrednosti zalog nad vrednostjo zalog, izkazano v skladu z LIFO. Comiskey et al. (2011, str. 24) pojasnjujejo, da se kot nadomestljiva vrednost običajno vzame končna vrednost zalog v skladu s FIFO, saj v končni vrednosti teh zalog ostajajo najnovejše nabave in so zato zaloge realneje izkazane.

Za prikaz visokih odstopanj med izkazano vrednostjo končnih zalog družb, od katerih ene uporabljajo FIFO in druge LIFO, sta Krishnan in Pin (2012, str. 57) zopet uporabila objavljene podatke obeh konkurenčnih naftnih družb. Exxon Mobil Corporation, ki uporablja LIFO, je konec leta 2010 v izkazu finančnega položaja prikazala za 9,9 milijarde dolarjev vrednosti zalog, Royal Dutch Shell PLC, ki uporablja FIFO, pa za 29,3 milijarde dolarjev. Ker je prikazana vrednost zalog Exxon Mobil Corporation v skladu z LIFO nižja od nadomestljive vrednosti teh zalog, je za primerjavo vrednosti zalog obeh konkurentov treba prišteti tudi vrednost rezerv LIFO, ki, kot poroča Exxon Mobil Corporation, znašajo 21,3 milijarde dolarjev.

Flood pojasnjuje (2014, str. 349), da so pravila in zahteve glede uporabe LIFO v računovodenju zaradi močnega pozitivnega vpliva na nižjo obdobjno obdavčitev družb objavljene v strožjem Davčnem zakoniku (angl. *Internal Revenue Code*, v nadaljevanju IRC), ki ga sestavlja Ameriški zvezni davčni urad (angl. *Internal Revenue Service*). Eno izmed zapisanih pravil, to je 472(c) (angl. *Conformity Rule*), zahteva, da morajo družbe, ki so se odločile uporabljati LIFO za davčne namene, enako metodo uporabljati tudi za računovodske/poročevalske namene. Pri tem Krishnan in Lin (2012, str. 58) pojasnjujeta, da se v svetovni računovodski javnosti poraja vprašanje, kaj se bo zgodilo, če bodo ZDA nekoč res v celoti sprejele MSRP in bodo družbe, ki trenutno uporabljajo LIFO, primorane sprejeti FIFO ali eno izmed metod povprečnih cen. Ameriško računovodsko združenje (angl. *American Accounting Association* - AAA) je leta 2008 ocenilo, da bi ukinitve LIFO Ameriški davčni blagajni prinesla dodatnih 100 milijard dolarjev davčnih prihodkov samo v prvih desetih letih od prehoda na MSRP. Samo zgoraj omenjeno podjetje Exxon Mobil, ki je imelo na koncu leta 2010 za 21,3 milijona dolarjev rezerv LIFO, bi s prehodom na FIFO ob 45-odstotni davčni stopnji imelo povečano davčno obveznost v letu prehoda za kar 9,6 milijarde dolarjev. Za lajšanje visokih davčnih obremenitev družb se omenjajo naslednje tri rešitve:

- umik zapisanega pravila 472(c), ki bi družbam v ZDA dovoljevalo, da za davčne namene še naprej uporabljajo LIFO, za poročevalske pa eno izmed dovoljenih metod MSRP (Krishnan in Lin, 2012, str. 58);

- prenos in odplačevanje višjih davčnih obveznosti skozi daljše časovno obdobje;
- Lin in Satin (2009, str. 53) kot tretjo možnost omenjata, da bi ZDA v procesu adaptacije MSRP sprejele MRS 2, vendar bi pri tem zaprosile za dovolitev uporabe LIFO, ki jo sicer MRS 2 izrecno prepovedujejo. Gre za proces prilagoditve ali dovoljenja izjeme v primeru izpustitve določenega pravila (angl. *Carve-out*⁴⁴) v procesu sprejemanja standardov, kadar država ne želi v celoti ali delno sprejeti določenega standarda, kot ga je izdal IASB.

Glede na zgoraj naštete možne rešitve reševanja visokih davčnih bremen ima tretja možnost najmanjšo verjetnost, saj so, kot navajajo Haris et al. (2013, str. 59) in Comiskey et al. (2011, str. 22), tako vlada administracije Baracka Obame kot nekateri člani predstavniškega doma ZDA (angl. *U.S. House of Representatives*) začeli s pritiski in predlogi po predčasni ukinitvi LIFO, saj bi z višjimi pobranimi davčnimi prihodki blažili visok javnofinančni primanjkljaj ZDA.

7.4.3 Kasnejše merjenje zalog

Standarda zahtevata, da je treba po začetnem merjenju zalog v vsakem nadaljnjem obdobju, dokler zaloge niso dokončno prodane, pregledovati njihovo nadomestljivo vrednost. Bloom (2010, str. 77) pojasnjuje, da zaloge v skladu s predpisi obeh standardov niso nadomestljive, če so poškodovane, v celoti ali delno zastarele, se njihove prodajne cene zmanjšajo, se povečajo ocenjeni stroški dokončanja ali če se povečajo ocenjeni stroški, ki se bodo pojavili v zvezi s prodajo. Govorimo o nadaljnjem merjenju zalog, kjer je glede na zahteve obeh standardov treba uporabiti pravilo »angl. *Lower of Costs or Market*«. Shamrock (2012, str. 20) navaja, da se tu podobnost med standardoma konča, saj MRS in GAAP vsak drugače definirata znesek, ki predstavlja osnovo, do katere je treba, kadar je ta nižja od knjigovodske vrednosti (izvirna vrednost, ne glede ne uporabljen metodo obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov), vrednost zalog opisati.

MRS pod izrazom »angl. *Market*« definira čisto iztržljivo vrednost⁴⁵ (angl. *Net Realizable Value*, v nadaljevanju ČIV) in zahteva, da morajo biti zaloge pri nadaljnjem merjenju ovrednotene po nižji vrednosti od izvirne ali ČIV (Bloom, 2010, str. 77).

Tudi GAAP zahteva, da je treba za nadaljnje merjenje zalog to vrednotiti po nižji izmed izvirne ali »angl. *Market*« vrednosti, vendar Sedaki, Smith in Strickland (2014, str. 121) pojasnjujejo, da GAAP pod izrazom »angl. *Market*« razume drugačno vrednost kot MRS. Po definiciji GAAP v ASC 330-10-20 izraz »angl. *Market*« predstavlja trenutno

⁴⁴ Najbolj znan »*Carve-out*« v zgodovini sprejemanja MSRP se je zgodil, ko je EU v procesu sprejemanja MSRP v celoti sprejela vse standarde tako, kot jih je izdala IASB, razen MSR 39 - Finančni instrumenti, kjer je zaprosila za prilagoditev standarda, saj naj bi po mnenju EU ustvarjal preveč nestanovitnosti.

⁴⁵ Definicija čiste iztržljive vrednosti v skladu z GAAP je enaka definiciji čiste iztržljive vrednosti v skladu z MRS in pomeni ocenjeno prodajno ceno, doseženo v rednem poslovanju, zmanjšano za ocenjene stroške dokončanja in ocenjene stroške, potrebne za to, da pride do prodaje.

nadomestljivo vrednost (angl. *Replacement Costs*, v nadaljevanju NV), ki mora hkrati izpolnjevati dva pogoja:

- nadomestljiva vrednost ne sme presegati ČIV⁴⁶;
- nadomestljiva vrednost ne sme biti nižja od ČIV, zmanjšane za želen pričakovan pribitek na polno lastno ceno (angl. *Net realizable value reduced by an Allowance for an approximately Normal Profit Margin*, v nadaljevanju ČIV, zmanjšana za pribitek).

ČIV predstavlja zgornjo mejo (angl. *Ceiling*), ČIV, zmanjšana za želen pričakovan pribitek na polno lastno ceno, pa spodnjo mejo (angl. *Floor*), ki so ju po mnenju Flooda (2014, str. 365) v GAAP uvedli kot zaščito proti poročanju previsokih dobičkov ali izgub v prihodnjih obdobjih, ki bi bili rezultat neporocionalnega gibanja med prodajno ceno in nadomestitveni stroški. Z določitvijo spodnje meje so preprečili pripoznavanje previsokih dobičkov v prihodnjih obdobjih, ko bi se nadomestitveni stroški nižali hitreje od prodajne cene. Brez določitve spodnje meje bi družbe lahko poročale vrednost zalog po nižji vrednosti, kot je čista iztržljiva vrednost, zmanjšana za želen pričakovan pribitek na polno lastno ceno. Z določitvijo zgornje meje pa so preprečili pripoznavanje previsokih izgub v prihodnjih obdobjih, ko bi prodajna cena padala hitreje od nadomestitvenih stroškov. Brez določitve zgornje meje bi družbe lahko poročale vrednost zalog po višji vrednosti, kot je čista iztržljiva vrednost, kar ni skladno s stališčem, da sredstva ne morejo biti izkazana z večjimi zneski, kot se pričakujejo ob njihovi prodaji ali uporabi. Bistveni namen take rešitve je torej preprečiti prevelika nihanja v izkazu poslovnega izida.

Ehoff in Gray (2014, str. 19) pojasnjujeta, da je pravilo »angl. *Lower of Costs or Market*« nastalo v času prejšnjih konceptualnih okvirjev obeh standardov, ko je bil pri spisevanju računovodskih pravil eden izmed prevladujočih pristopov konservativem oziroma načelo previdnosti. V skladu s tem načelom je treba neizogibno povezanost poslovnih dogodkov z negotovostjo upoštevati tako, da se dobički izkazujejo šele, ko so očitni in potrjeni, izgube pa že, ko postanejo možne. Z zahtevo obeh standardov po vrednotenju zalog po nižji izmed izvirne in »angl. *Market*« vrednosti so prek pravila »angl. *Lower of Costs or Market*« snovalci standardov preprečili možnost previsokega izkazovanja vrednosti zalog. Pri določanju vrednosti zalog oba standarda uporabljata konservativni pristop, pri čemer lahko rečemo, da so GAAP v svojih predpisih z določitvijo zgornje in spodnje meje še strožji. V Tabeli 11 je v zneskih, ki predstavljajo novo osnovo za knjigovodsko vrednost zalog v primeru, ko je te treba odpisati, prikazana razlika med vrednotenjem zalog po MRS in GAAP.

Tabela 11: Primerjava vrednosti odpisa zalog med GAAP in MRS

Proiz.	Izvirna vrednost	ČIV	NV	Pričak. pribitek v %	ČIV, zmanj. za pribitek	GAAP		MRS	
						Podlaga in nova knjigovodska vrednost			
Proiz. 1	50	40	34	10 %	36	ČIV, zmanj. za pribitek	36	NRV	40
Proiz. 2	125	115	120	20 %	92	NRV	115	NRV	115
Proiz. 3	80	75	65	25 %	56,25	RC	65	NRV	75

Vir: S.E. Shamrock, *IFRS & US GAAP: A Comprehensive Comparison*, 2012, str. 21.

7.4.4 Pripoznavanje odhodkov v zvezi z zalogami

V skladu s predpisi obeh standardov je treba ob prodaji zalog njihov knjigovodski znesek pripoznati kot odhodek v obdobju, v katerem je bil obračunan ustrezen prihodek.

Kadar je v skladu z MRS čista iztržljiva vrednost nižja od izvirne vrednosti, je treba znesek vsakega delnega odpisa zalog do čiste iztržljive vrednosti in vseh izgub pri zalogah pripoznati kot odhodek v obdobju, ko se delni odpis ali izguba pojavi. Znesek kakršnega koli storna delnega odpisa zalog, ki je dovoljen le v skladu z MRS in izvira iz povečanja čiste iztržljive vrednosti, je treba pripoznati kot zmanjšanje zneska zalog, iz katerega se je pojavil odhodek v obdobju, v katerem je prišlo do razveljavitve. Znesek storna delnega odpisa zalog ne sme biti višji od knjigovodske vrednosti zalog, ki bi bila ugotovljena, če pri zalogah v prejšnjih letih ne bi prišlo do delnega odpisa zalog.

Kadar je v skladu z GAAP nadomestljiva vrednost nižja od izvirne vrednosti, je treba znesek vsakega delnega odpisa zalog do nadomestljive vrednosti in vseh izgub pri zalogah pripoznati kot odhodek v obdobju, ko se delni odpis ali izguba pojavi. Razveljavitev izgube zaradi povečanja nadomestljive vrednosti zalog v skladu z GAAP ni dovoljena.

V Tabeli 12 je prikazan povzetek primerjave v obravnavanju zalog med MSRP in GAAP.

Tabela 12: Povzetek primerjave med MSRP in GAAP na področju zalog

Kategorija	MSRP	GAAP
Začetno merjenje	Nabavna/izvirna vrednost.	Nabavna/izvirna vrednost.
Izbrana računovodska usmeritev vključitve stroškov	Vključuje »stroške nabave, pretvarjanja in druge stroške«, kamor spadajo: <ul style="list-style-type: none"> – neposredni material; – neposredno delo; – alokacijo stalnih in spremenljivih posrednih proizvodjalnih stroškov. 	Izraz »angl. <i>Full Absorption Costing</i> « vključuje: <ul style="list-style-type: none"> – neposredni material; – neposredno delo; – alokacijo stalnih in spremenljivih posrednih proizvodjalnih stroškov.

se nadaljuje

nadaljevanje

Kategorija	MSRP	GAAP
Metode obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov	FIFO, metoda tehtanih povprečnih cen, metoda drsečih povprečnih cen, metode stalnih cen.	FIFO, LIFO, metoda tehtanih povprečnih cen, metoda drsečih povprečnih cen, metode stalnih cen.
Doslednost uporabe metode obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov	<ul style="list-style-type: none"> – Za zaloge, ki imajo podobno naravo in uporabo, je treba uporabljati isto metodo obračunavanja nabavne vrednosti oziroma stroškov. – Za zaloge z različno naravo ali uporabo je dovoljena uporaba različnih metod obračunavanja nabavne vrednosti oziroma stroškov 	Za vse zaloge v družbi, ne glede na njihovo različno naravo in uporabo, je treba uporabljati enako metodo obračunavanja nabavne vrednosti in stroškov.
Kasnejše merjenje zalog	<ul style="list-style-type: none"> – Zaloge morajo biti ovrednotene po izvorni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši izmed njiju. 	Zaloge morajo biti ovrednotene po izvorni vrednosti ali trenutni nadomestitveni vrednosti, in sicer po manjši izmed njiju. Nadomestitvena vrednost ne sme presegati čiste iztržljive vrednosti in ne sme biti višja od čiste iztržljive vrednosti, zmanjšane za upravičeno pričakovan dobiček/maržo.
Pripoznavanje odhodkov	<ul style="list-style-type: none"> – Ob prodaji zalog v istem obdobju, kot so bili pripoznani prihodki. – V primeru, ko je izvirna vrednost višja od čiste iztržljive vrednosti 	<ul style="list-style-type: none"> – Ob prodaji zalog v istem obdobju, kot so bili pripoznani prihodki. – V primeru, ko je izvirna vrednost višja od nadomestitvene.
Razveljavitev odpisa zalog	Čista iztržljiva vrednost se na novo oceni v vsakem nadaljnjem obdobju. Dovoljena je razveljavitev odpisane vrednosti v primeru povečanja čiste iztržljive vrednosti.	Ni dovoljeno.
Zahteve po razkritjih	Predpisuje MRS 2, ki zahteva natančna razkritja glede zalog.	Predpisuje IRC in ne GAAP. Če je uporabljena LIFO, je treba razkriti njene rezerve.

Vir: C. Ehoff, & D. Gray, Lower of Costs or Market Inventory Valuation: IFRS Versus US GAAP, 2014, str. 19-21; S. Krishnan, & P. Lin, Inventory Valuation Under IFRS and GAAP, 2012, str. 53; ASC 330; MRS 2; S. Shamrock, IFRS and US GAAP - A Comprehensive Comparison, 2012, str. 19-21.

SKLEP

Z globalizacijo poslovanja prihaja do vse večje potrebe po višji stopnji preglednosti in primerljivosti računovodskih informacij posameznih družb. Ker so bile te v preteklosti sestavljene na podlagi različnih računovodskih praks, veljavnih v posameznih državah, je bilo zainteresiranim investitorjem in drugim uporabnikom računovodskih informacij oteženo sprejemanje svojih odločitev. Problem sta razpoznala oba najpomembnejša odbora pripravljavcev standardov (IASB in FASB), ki sta s ciljem uskladitve računovodskih rešitev in skupnim razvojem visokokakovostnih standardov leta 2002 v Norwalku začela uradno sodelovati. Poleg mednarodnih teženj po usklajevanju računovodskih rešitev se je sočasno odvijal tudi intenzivnejši proces poenotenja računovodskih rešitev znotraj EU, katerega rezultat je bil sprejetje Uredbe 1606/2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov. S sprejetjem MSRP v EU je ob podpori vplivnih institucij, kot je IOSCO, in vedno obsežnejšem sprejemanju MSRP s strani drugih držav sveta pritiskom podlegla tudi SEC, ki se je leta 2008 z uradno objavo zavezala, da bo njen glavni cilj poskrbeti za sprejetje MSRP tudi v ZDA.

Kljub zavedanju dejstva, da problem raznolikosti med predlaganimi računovodskimi rešitvami otežuje neposredno primerjavo med podatki, zbranimi enkrat po MSRP in drugič po GAAP, do danes uporaba MSRP domačim družbam v ZDA še ni dovoljena. Rezultat sodelovanja je namesto konvergence teh longitudinalni proces harmonizacije, ki je s spreminjanjem, dopolnjevanjem in ukinjanjem nekaterih standardov tako znotraj MSRP kot GAAP uspel zmanjšati razlike med obstoječima okvirjema računovodenja.

Ob pregledu literature ter proučitvi in analizi standardov lahko trdim, da sta si računovodska okvirja z vidika splošne primerjave po večletnem procesu harmonizacije dokaj podobna v temeljnih predpostavkah, pri čemer je treba največjo zaslugo pripisati skupnemu razvoju konceptualnih okvirjev. Temeljni koncepti, kot so cilji računovodenja, kakovostne značilnosti informacij, potrebne za doseg ciljev, ter predpisane postavke, ki sestavljajo celoten sklop računovodskih izkazov, predstavljajo osnovno platformo, na podlagi katere bodo v prihodnosti nastajali novi standardi. Z drugimi besedami, semantika med standardoma je dokaj podobna, največje razlikovanje najdemo v načinu uporabe standardov. Med pisanjem magistrskega dela sem ugotovila, da razumevanje MSRP ni preprosto, njihova uporaba pa je na določenih področjih lahko izredno zahtevna. Ohlapnost MSRP, ki je ena izmed najpomembnejših značilnosti »angl. *Principles-based*« predpisovanja računovodskih rešitev, po mojem mnenju hkrati predstavlja tudi največjo pomanjkljivost MSRP, saj večja svoboda izbire in interpretacije poslovnih dogodkov ponuja tudi večjo možnost prikrojevanja uspešnosti poslovanja podjetja. Za razliko od MSRP »angl. *Rules-based*« način predpisovanja računovodskih rešitev, ki je značilen za GAAP in pogosto podkrepjen s praktičnimi zgledi, uporabnikom ne dopušča svobodne interpretacije poslovnih dogodkov. Za vsak poslovni dogodek je treba znotraj ASC poiskati točno določeno oziroma predpisano računovodsko rešitev, kar ob množici tako specifično ozkih pravil zmanjšuje primerljivost računovodskih informacij.

Glavni cilj magistrskega dela je bil ugotoviti, ali med posameznimi obravnavanimi standardi kljub večletnemu procesu harmonizacije še vedno obstajajo razlike v računovodskem obravnavanju poslovnih dogodkov in ali te pomembno vplivajo na najpomembnejši postavki - izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja. Za obravnavane računovodske kategorije sem ugotovila, da med njimi ni veliko razlik, vendar tiste, ki obstajajo, povzročajo potencialno visoka odstopanja med računovodskima okvirjema pri prikazu vrednosti sredstev, obveznosti in kapitala v izkazu finančnega položaja ter končnem rezultatu v izkazu poslovnega izida, zato zavračam v uvodu postavljeno predpostavko.

Največje odstopanje na področju opredmetenih sredstev predstavlja merjenje sredstev po pripoznavanju, ki v skladu z GAAP lahko temelji samo na izvorni vrednosti, prepovedana pa je uporaba modela prevrednotenja in s tem prevrednotenje sredstev navzgor. Razlike se kažejo tudi v popravilih in vzdrževanju teh sredstev, saj je v MSRP močno poudarjen koncept računovodenja pomembnih delov sredstev, ki zahteva ločeno pripoznavanje teh delov kot sredstva. GAAP zgoraj omenjeno računovodsko rešitev le dovoljuje, zato je družbe ne izberejo velikokrat, kar posledično pripelje do drugačnih vrednosti sredstev kot v skladu z MSRP. Oslabitev opredmetenih sredstev zahtevata oba standarda, preizkus za oslabitev pa se v skladu z GAAP opravlja prek dvostopenjskega preizkusa, kjer je v prvi stopnji potreben izračun nediskontiranih denarnih tokov. Ker se preizkus za oslabitev v skladu z MSRP opravlja samo na eni stopnji, v kateri se kot nadomestljivo vrednost vzame višjo izmed VPU ali PVZSP, ki sta obe diskontirani, bo v primerjavi z GAAP za sredstva z daljšo dobo koristnosti manj verjetno, da bodo test opravila, zato bo treba sredstva hitreje oslabiti. Ne nazadnje standarda različno obravnavata tudi razveljavitev v prejšnjih letih pripoznanih izgub zaradi oslabitve, ki so v skladu z MSRP, če so za to izpolnjeni kriteriji, obvezne, v skladu z GAAP pa prepovedane.

Na področju obravnavanja stroškov izposojanja sta standarda z izdajo prenovljenega MRS 23 dosegla višjo stopnjo usklajenosti, saj je usredstvovanje stroškov izposojanja za financiranje sredstev v pripravi kot dela nabavne vrednosti obvezno v skladu s predpisi obeh. Pomembni razliki pa ostajata na področjih vključevanja primernih stroškov, ki tvorijo stroške izposojanj, ter obravnavi namenskih in splošnih posojil. MRS stroške izposojanja opredeljuje širše in zahteva, da se poleg vključitve odhodkov za obresti, izračunanih z uporabo metode učinkovitih obresti, med stroške vključi tudi tečajne razlike, medtem ko GAAP zahteva vključitev le pogodbeno določenih obresti ter morebitnih dobičkov in izgub iz izvedenih finančnih instrumentov, če so bili uporabljeni za zavarovanje. Pri določevanju osnove za izračun stroškov izposojanja MSRP izjemoma predpisuje strožja pravila v primerjavi z GAAP, saj zahteva strogo ločevanje med namensko pridobljenimi posojili in vsemi splošnimi posojili družbe, pri čemer se najprej uporabijo namensko pridobljena posojila. GAAP poleg zgoraj predpisane rešitve dovoljuje

tudi možnost vključitve dejanske obrestne mere namenskega posojila v izračun usredstvovalne mere skupaj s splošnimi posojili.

Največje odstopanje na področju zalog predstavlja še vedno dovoljena uporaba LIFO v skladu z GAAP, ki v razmerah inflacije družbam omogoča nižjo obdobjno davčno obveznost, v primerjavi z družbami, ki v skladu z dovoljenimi računovodskimi rešitvami MSRP LIFO ne morejo izbrati. Delno še ne odpravljene razlike obstajajo tudi na področju kasnejšega merjenja zalog, kjer standarda za nadaljnje merjenje zalog zahtevata vrednotenje po nižji izmed izvirne oziroma nadomestljive vrednosti, pri čemer nadomestljivo vrednost vsak definira drugače. Ne nazadnje je tako kot pri opredmetenih sredstvih storno delnega odpisa zalog dovoljen le v skladu z MSRP, medtem ko je v skladu z GAAP prepovedan.

Pomemben vzrok za neenakost v pravilih obravnavanja računovodskih rešitev med GAAP in MSRP lahko pojasnimo v različnih zgodovinskih tendencah spisevalcev obeh standardov, saj so bili v Ameriki po finančnih zlomih ter še posebej po veliki depresiji, nagnjeni k preferiranju zanesljivosti kot kakovostne značilnosti računovodskih informacij pred ustreznostjo. Zanesljivost kot konzervativnejša kakovostna značilnost, je dajala prednost merjenju sredstev po izvorni vrednosti, ki je veljala za edino nepristransko oceno vrednosti sredstev in ni dopuščala možnosti načrtnega prikrojevanja informacij preko ugotavljanja poštene vrednosti. Za razliko od Amerike pa so spisevalci v Evropi bolj preferiralil kakovostno značilnost ustreznost, ki jo je bilo v najboljši meri mogoče doseči z uporabo poštene vrednosti kot podlage za merjenje sredstev, in ki je najbolj odsevala tržno tj. pravo/resnično vrednost sredstev. Posledično zato danes razvitejša uporaba poštene vrednosti preko MSRP-jev (ne uporablja se samo za prevrednotenja navzdol ampak tudi navzgor) običajno povzroča precenjenost sredstev v primerjavi z GAAP, kar se opazi tako pri opredmetenih osnovnih sredstvih zaradi dovoljenega modela prevrednotenja kot tudi pri zalogah, kjer zopet konzervativnejši pristop ugotavljanja nadomestljive vrednosti z določitvijo zgornje in spodnje meje v skladu z GAAP vedno povzroči, da je vrednost zalog enaka ali manjša od zalog vrednotenih po MSRP.

Razvitejša uporaba poštene vrednosti v skladu z MSRP zaradi uporabe zahtevnih tehnik vrednotenja vsekakor ni enostavna, tako kot ni nenazadnje enostavna tudi uporaba in tolmačenje MSRP. Kot študentki, ki prvič vstopa na trg delovne sile in je brez praktičnih izkušenj, bi mi bilo spoznavanje stroke računovodstva vsekakor lažje ob GAAP predpisih, zato upam da bo šel prihodnji razvoj načina predpisevanja računovodskih rešitev MSRP bolj v smeri GAAP.

LITERATURA IN VIRI

1. Accounting Standards Codification. *Financial Accounting Standards Board*. Najdeno 13. aprila 2014 na spletnem naslovu <https://asc.fasb.org/viewpage>
2. Accounting Standards Update (2011). Fair Value Measurement (Topic 820) - Amendments to Achieve Common Fair Value Measurement and Disclosure Requirements in U.S. GAAP and IFRSs. *Financial Accounting Standards Board of the Financial Accounting Foundation*.
3. *Agenda consultation 2011 – IAS Plus*. Najdeno 3. junija 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/projects/agenda/agenda-consultation-2011>
4. Apetri, A.N., Cibotariu, I.S., Hlaciuc, E., & Mihaiuc, C.C. (2009). Some Issues about the Transition from U.S. Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) to International Financial Reporting Standards (IFRS). *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 11(1), str. 275-288.
5. Austin, S. G., & Tschakert, N. (2009, 12. maj). Major Differences in U.S. GAAP & IFRS and latest developments. Najdeno 11. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.swensonadvisors.com/assets/MajorDifferencesBetweenUSGAAPandIFRS.pdf>
6. Baldwin, R., & Wyplosz, C. (2009). *The Economics of European Intergration* (3th ed.). Berkshire: McGraw-Hill Education (UK).
7. Bandyopadhyay, J., & McGee P.F. (2012). A Progress Report: IFRS-U.S. GAAP Convergence and its Curriculum Impact. *Advances in Competitiveness Research*, 20(1/2), str. 78-86.
8. Batistič, S., & Batistič, T. (2012). *Ekonomika 3*. (1 izdaja). Ljubljana: DZS.
9. Blatnik, K. (2009). MSRP v svetu in EU. *RDP: Revija za računovodstvo, davke, carine, gospodarsko in delovno pravo ter pravo skupnosti*, št.7-8, str. 23-31.
10. Bloom, R. (2010). Inventory Accounting and Income Taxation. *Taxes-The Tax Magazine*, str. 77-81.
11. *Board Members*. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1218220131802>
12. Bobitan, N., Costuleanu, C., & Dumitrescu, D. (2013). The Differences Between Revaluation and Assets Impairment. *Seria Stiinte Economice*, 19, str. 64-72.
13. Bohusova, A., & Nerudova, D. (2010). The Evaluation of the Convergence of US GAAP and IFRS in the Area of Borrowing Costs. *The Business Review* 16(1), str. 300-305.
14. Bragg M. S. (2011). *Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles*. New Jersey: Wiley, J. & Sons Ltd.
15. Bruce, R. (2011). IFRS Foundation financing. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/News/Features/Pages/IFRS-Foundation-financing.aspx>
16. Comiskey, E.E., Mulford, C.W., & Thomason J.A. (2011). *The Potential Consequences of the Elimination of LIFO As a Part of IFRS Convergence*. Atlanta: College of Management, Georgia Institute of Technology, str. 21-40.

17. *Conceptual Framework - IASB-FASB joint project – IAS Plus*. Najdeno 3.junijs 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/projects/completed/framework/framework-joint>
18. Deloitte. (2009). *International Financial Reporting Standards: Property, Plant and Equipment Accounting Considerations for Power & Utility Companies*. New York: Deloitte Development LLC.
19. Doupnik, T. S., & Perera, H.B. (2007). *International Accounting* (1th ed.). Boston: McGraw-Hill/Irwin.
20. Ehoff, C. Jr., & Gray, D. (2014). Lower of Costs or Market Inventory Valuation: IFRS Versus US GAAP. *Journal of Business & Economic Research*, 12(1), str. 19-21.
21. Ernst&Young. (oktober, 2011). *Impairment or disposal of long-lived assets. Financial reporting developments – A comprehensive guide*. United kingdom: Ernst & Young LLP.
22. Ernst&Young. (2014). *International GAAP 2014 – Generally Accepted Accounting Practice under International Financial Reporting Standards* (9th ed.). United kingdom: Wiley, J. & Sons Ltd.
23. *Facts about FASB*. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu http://www.fasb.org/facts/facts_about_fasb.pdf
24. FASB. (september, 2010). *Statement of Financial Accounting Concepts No. 8. Conceptual Framework for Financial Reporting - Chapter 1, The Objective of General Purpose Financial Reporting, and Chapter 3, Qualitative Characteristics of Useful Financial Information*. Connecticut: Financial Accounting Foundation.
25. FASB. (marec, 2012). *FASB Learning Guide: For the Codification Research System Professional View*. Connecticut: Financial Accounting Foundation.
26. FASB. (januar, 2014a). FASB Accounting Standard Codification: About the Codification. *Financial Accounting Foundation*, 4(9), str. 1-45.
27. Fleckner, A.M. (2008). FASB and IASB: Dependence despite Independence. *Virginia Law & Business Review Association*, 3(2), str. 275-309.
28. Flood, J.M. (2014). *Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles* (12th ed.). United kingdom: Wiley, J. & Sons Ltd.
29. *Funding*. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.ifrs.org/The-organisation/Governance-and-accountability/Financing/Pages/Financing.aspx>
30. Grant Thornton (november, 2009a). *Codification dramatically alters U.S. GAAP Hierarchy*. London: Grant Thornton International Ltd.
31. Grant Thornton (april, 2009b). *Capitalisation of Borrowing Costs*. London: Grant Thornton International Ltd.
32. Grant Thornton (maj, 2013). *Comparison between U.S. GAAP and International Financial Reporting Standards*. London: Grant Thornton International Ltd.
33. Grant Thornton (marec, 2014). *Impairment of Assets - A guide to applying IAS 36 in practice*. Najdeno 6. julija 2014 na spletnem naslovu http://www.grantthornton.ca/resources/insights/adviser_alerts/IAS%2036%20Impairme

- nt%20of%20Assets%20-%20A%20guide%20to%20applying%20IAS%2036%20in%20practice.pdf
34. Harris, P., & Nasereldin, M. (2014). Similarities and Differences between the IFRS and U.S. GAAP on Property, Plant and Equipment. *Construction Accounting & Taxation*, 24(4), str. 19-27.
 35. Harris, P., Stahlin, W., & Washington A.L. (2013). Why the Last in First in Inventory Methods (LIFO) should be saved? *Global Conference on Business and Finance Proceedings*, 8(1), str. 59-60.
 36. Hill Higher Education. (2007). *The Development of Financial Accounting and Reporting Standards*. Najdeno 31. maja 2014 na spletnem naslovu http://higherred.mcgraw-hill.com/sites/0072994029/student_view0/ebook/chapter1/chbody1/the_development_of_financial_accounting_and_reporting_standards.html
 37. Hvala, A. (2006). *Računovodsko obravnavanje finančnih naložb in zahtevanih razkritij po slovenskih in mednarodnih računovodskih standardih* (magistrsko delo). Ljubljana:Ekonomska fakulteta.
 38. IASB. (julij, 2013). *Discussion Paper DP/2013/1 - A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting*. London: IFRS Foundation.
 39. IASB. (september, 2010). *Conceptual Framework for Financial Reporting 2010*. London: IFRS Foundation.
 40. IESBA - International Ethics Standards Board of Accountants. (April, 2010). *Code of Ethics for Professional Accountants*. New York: International Federation of Accountants, IFAC.
 41. *International Accounting Standards and Interpretations of endorsement Process in the EU*. Najdeno 17. maja 2014 na spletnem naslovu http://dirpriva.eco.uniroma1.it/docenti/MAGISTRO/Endorsement_process.pdf
 42. Koritnik, R. S. (2011, 11. februar). Novosti SRS v letu 2010, ki vplivajo na poslovni izid. *Finance*. Najdeno 29. julija 2014 na spletnem naslovu <http://www.finance-akademija.si/302467/Novosti-SRS-v-letu-2010-ki-vplivajo-na-poslovni-izid>
 43. KPMG. (november, 2013). *IFRS compared to US GAAP: An Overview*. London: KPMG IFRG Limited.
 44. Kreuze. J., Langsam. S., & Penner. J. (2013). Long-Lived Assets Impairments in the Shipping Industry and the Impact on Financial Statement Ratios: Comparing U.S. GAAP and IFRS Standards. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 3(2), str. 76-86.
 45. Krishnan, S., & Lin, P. (2012). Inventory Valuation Under IFRS and GAAP. *Strategic finance*, 93(9), str. 51-58.
 46. Lin, R., & Satin, D. (2009). Is There LIFO after IFRS? *Proceedings of the Academy of Accounting and Financial Studies*, 14(2), str. 53-55.
 47. McEnroe, J.E., & Sullivan, M. (2014). The Rise and Stall of the U.S. GAAP and IFRS. *The CPA Journal*, 2014, str. 15-19.

48. Mednarodni standardi računovodskega poročanja. *Uradni list EU* št. L320/1, 29.11.2008. Najdeno 15. aprila 2014 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:02008R1126-20140101&rid=22>
49. Mihelčič, E. (2009). Prikaz razlik med SRS, MSRP in US GAAP pri nekaterih gospodarskih kategorijah (1.del). *RDP: revija za računovodstvo, davke, carine, gospodarsko in delovno pravo ter pravo skupnosti*, 2(5), str. 19-25.
50. Moehrle, S.R., Reynold-Moehrle J.A., & Tomlinson, W.L. (2002). Is there a Gap in your Knowledge of GAAP? *Financial Analysts Journal*, sep/okt 2002, 58(5), str. 43-47.
51. Nadel, A.A. (2010). Bridging the GAAP to IFRS. *Journal of Retirement Planning*, 13(2), str. 9-37.
52. Nguyen, T.D.K., & Phuong, N.C. (2012). International Harmonization and National Particularities of Accounting - Recent Accounting Development in Vietnam. *Journal of Accounting & Organizational Chang*, 8(3), str. 431-451.
53. Odar, M. (2005). Mednarodni standardi računovodskega poročanja. *Zavarovalniški horizonti: revija za zavarovalništvo in aktuarstvo*, 1(3), str. 51-67.
54. Odar, M., Hieng, R., Koželj, S., Prunik, M., & Zupančič, V. (2011). Finančno računovodstvo za družbe. (1. Izdaja). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
55. *Overview of the structure of the Financial Accounting Foundation and the FASB – IAS Plus*. Najdeno 23. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en-us/resources/faf>
56. *Overview of the structure of the IFRS Foundation and IASB – IAS Plus*. Najdeno 30. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/overview>
57. Pappas, J.C. (2013). GASB offers Governmental Accounting Research System(TM) Online Platform. *Business Wire*, 14 mar. 2013. Proquest.
58. Pavlica, B. (2006). *Vpliv računovodskih standardov na vrednotenje podjetij: Primerjava med MRS in US GAAP* (Diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
59. Poon, W.W. (2012). Incorporating IFRS into The U.S. Financial Reporting System. *Journal of Business & Economics Research*, 10(5), str. 303-311.
60. PWC. (november, 2008). *A practical Guide to Capitalisation of borrowing costs*. Delaware: PricewaterhouseCoopers LLP.
61. PWC. (oktober, 2013). *IFRS and US GAAP: Similarities and Differences*. Delaware: PricewaterhouseCoopers LLP.
62. Sedaki, S., Smith, A., & Strickland, A. (2014). Differences and Similarities Between IFRS and GAAP on Inventory, Revenue Recognition and Consolidated Financial Sataements. *Journal of Accounting and Finance*, 14(2), str. 120-123.
63. Shamrock, S. (2012). *IFRS and US GAAP – A Comprehensive Comparison*. New Jersey: Wiley & Sons, Inc.
64. Slovenski računovodski standardi. 2006. *Uradni list RS* št. 118/2005, 119/2008, 1/2010, 90/2010 popr., 2/2012.

65. Smith, M. (2012). IFRS and U.S. GAAP: Some Key Differences Accountants Should Know. *Management Accounting Quarterly*, 14(1), str. 19-26.
66. Tyson, T. (2011). What will the SEC's next step be? *The CPA Journal*, junij 2011, str. 26-31.
67. *Use of IFRS by jurisdiction – IAS Plus*. Najdeno 18. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/resources/ifrs-topics/use-of-ifrs>
68. *US securities and exchange commission (SEC) – IAS Plus*. Najdeno 8. maja 2014 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/en/resources/regional/sec>
69. Zgonec, N. (2011). *Upravljanje poslovnega izida na postavki opredmetenih osnovnih sredstev po SRS, MSRP in ZDDPO - analiza izbranih slovenskih podjetij* (Diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
70. Yoon, S. (2007). *Accounting quality and international accounting convergence*. Oklohoma: Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University.

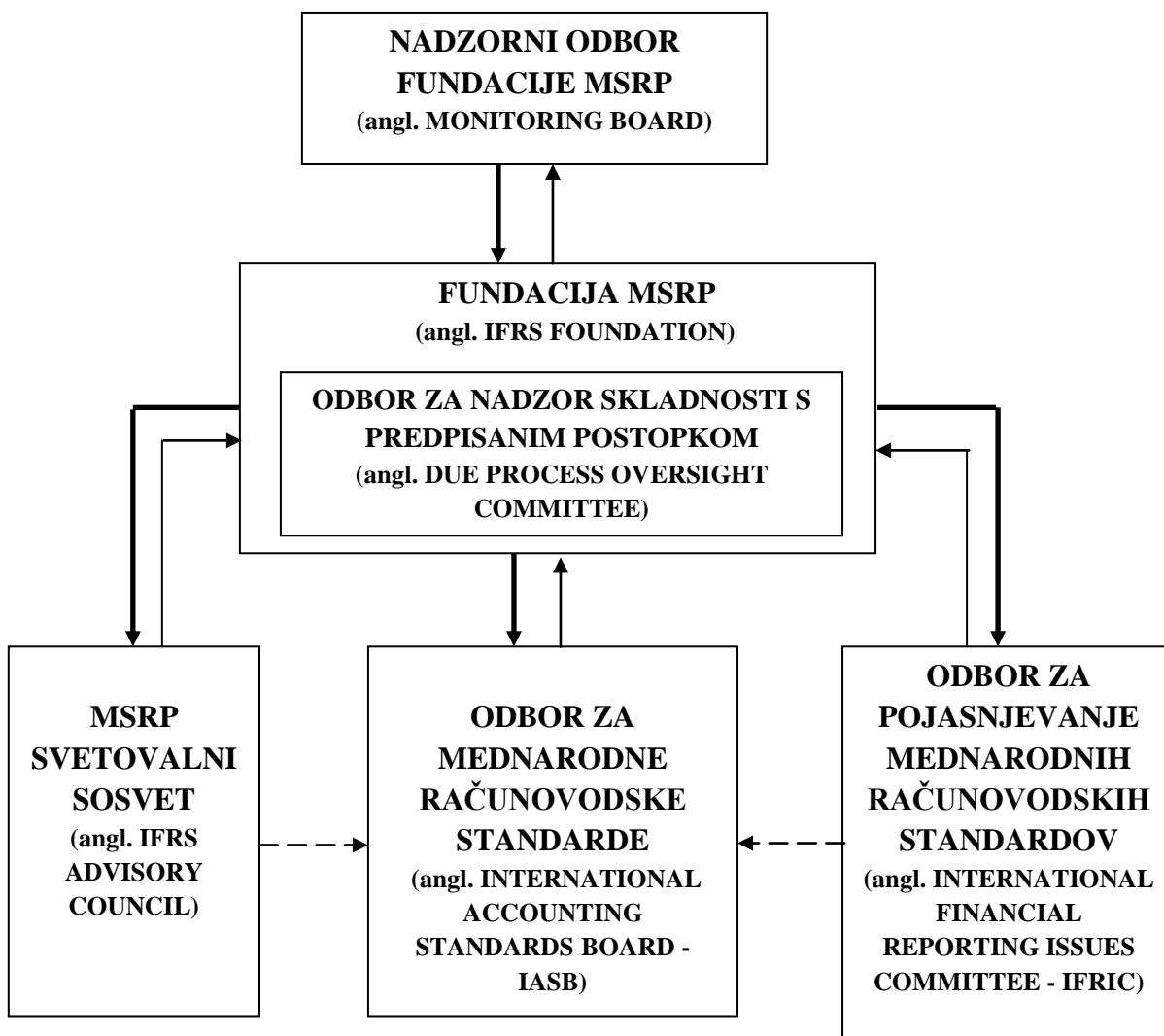
PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Sprejemanje MSRP.....	1
Priloga 2: Sprejemanje GAAP	2
Priloga 3: Teme znotraj področij ASC.....	3
Priloga 4: Povzetek okrepitve in oslabitve sredstev v skladu z MSRP in GAAP	4

Priloga 1: Sprejemanje MSRP

Slika 7: Struktura organov pri sprejemanju MSRP in medsebojno poročanje

Legenda:

—————> nadzoruje, imenuje

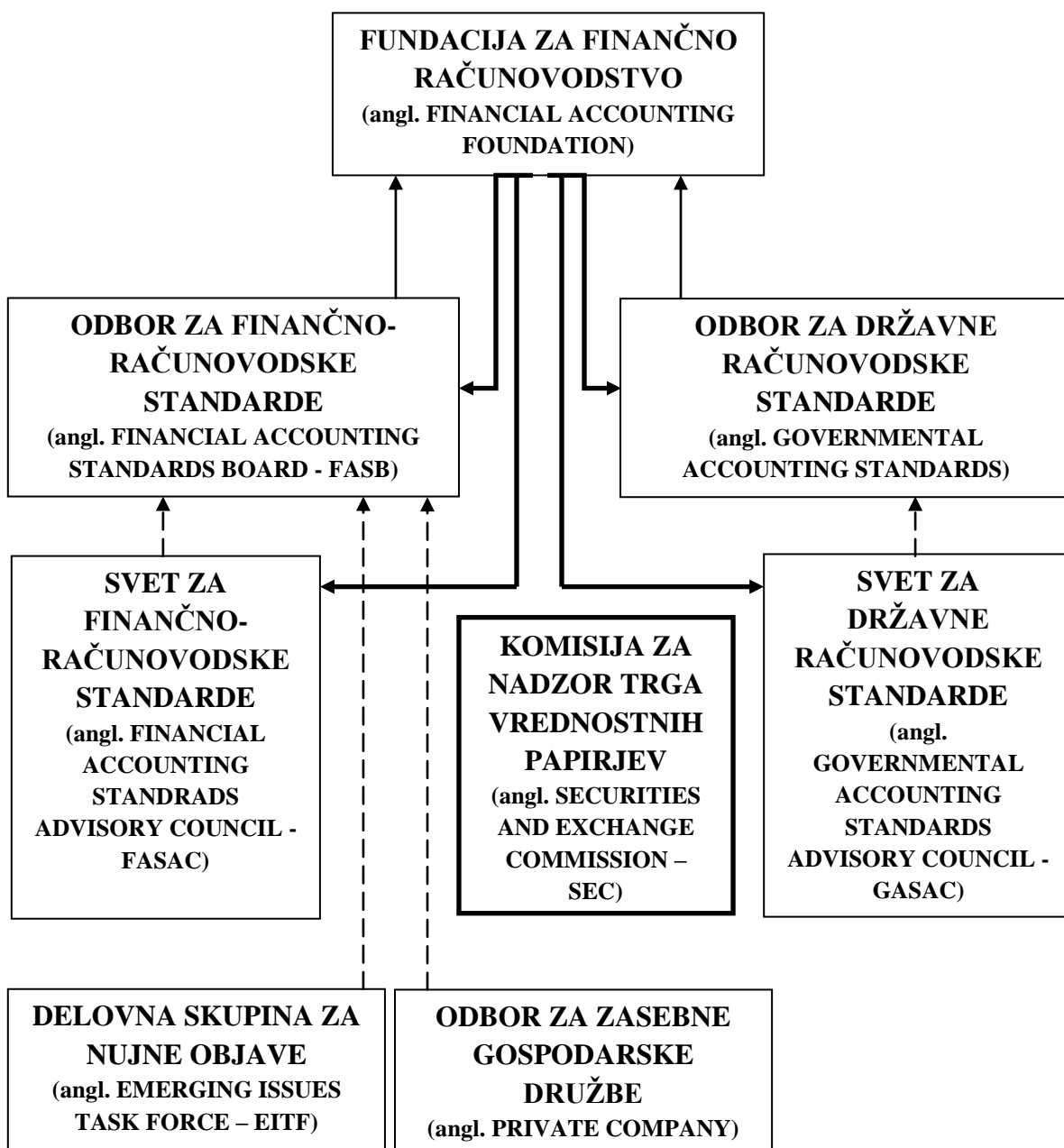
—————> poroča

- - - - -> svetuje

Vir: Ernst&Young LLP, Overview of the structure of the IFRS Foundation and IASB, 2014.

Priloga 2: Sprejemanje GAAP

Slika 8: Struktura organov pri sprejemanju GAAP in medsebojno poročanje

Legenda:

————> nadzoruje, imenuje, financira

————> poroča

- - - -> svetuje

Vir: *Use of IFRS by jurisdiction, 2014.*

Priloga 3: Teme znotraj področij ASC

<p>General Principles 105 Generally Accepted Accounting Principles</p> <p>Presentation 205 Presentation of Financial Statements 210 Balance Sheet 215 Statement of Shareholder Equity 220 Comprehensive Income 225 Income Statement 230 Statement of Cash Flows 235 Notes to Financial Statements 250 Accounting Changes and Error Corrections 255 Changing Prices 260 Earnings per Share 270 Interim Reporting 272 Limited Liability Entities 274 Personal Financial Statements 275 Risks and Uncertainties 280 Segment Reporting</p> <p>Assets 305 Cash and Cash Equivalents 310 Receivables 320 Investments—Debt and Equity Securities 323 Investments—Equity Method and Joint</p> <p>Ventures 325 Investments—Other 330 Inventory 340 Other Assets and Deferred Costs 350 Intangibles—Goodwill and Other 360 Property, Plant, and Equipment</p> <p>Liabilities 405 Liabilities 410 Asset Retirement and Environmental</p> <p>Obligations 420 Exit or Disposal Cost Obligations 430 Deferred Revenue 440 Commitments 450 Contingencies 460 Guarantees 470 Debt 480 Distinguishing Liabilities from Equity</p> <p>Equity 505 Equity</p> <p>Revenue 605 Revenue Recognition</p> <p>Expenses 705 Cost of Sales and Services 710 Compensation—General 712 Compensation—Nonretirement</p> <p>Postemployment Benefits 715 Compensation—Retirement Benefits 718 Compensation—Stock Compensation 720 Other Expenses 730 Research and Development 740 Income Taxes</p>	<p>Broad Transactions 805 Business Combinations 808 Collaborative Arrangements 810 Consolidation 815 Derivatives and Hedging 820 Fair Value Measurement 825 Financial Instruments 830 Foreign Currency Matters 835 Interest 840 Leases 845 Nonmonetary Transactions 850 Related Party Disclosures 852 Reorganizations 855 Subsequent Events 860 Transfers and Servicing</p> <p>Industry 905 Agriculture 908 Airlines 910 Contractors—Construction 912 Contractors—Federal Government 915 Development Stage Entities 920 Entertainment—Broadcasters 922 Entertainment—Cable Television 924 Entertainment—Casinos 926 Entertainment—Films 928 Entertainment—Music 930 Extractive Activities—Mining 932 Extractive Activities—Oil and Gas 940 Financial Services—Broker and Dealers 942 Financial Services—Depository and Lending 944 Financial Services—Insurance 946 Financial Services—Investment Companies 948 Financial Services—Mortgage Banking 950 Financial Services—Title Plant 952 Franchisors 954 Health Care Entities 958 Not-for-Profit Entities 960 Plan Accounting—Defined Benefit Pension Plans 962 Plan Accounting—Defined Contribution Pension Plans 965 Plan Accounting—Health and Welfare Benefit Plans 970 Real Estate—General 972 Real Estate—Common Interest Realty Associations 974 Real Estate—Real Estate Investment Trusts 976 Real Estate—Retail Land 978 Real Estate—Time-Sharing Activities 980 Regulated Operations 985 Software 995 U.S. Steamship Entities</p>
--	---

Vir: FASB, FASB Learning Guide: For the Codification Research System Professional View, 2012, str. 13.

Priloga 4: Povzetek okrepitve in oslabitve sredstev v skladu z MSRP in GAAP

Tabela 13: Vpliv na izkaz poslovnega izida in izkaz finančnega položaja ob uporabljenem modelu nabavne vrednosti in modelu prevrednotenja

MSRP		
		MODEL NABAVNE VREDNOSTI
	MODEL PREVREDNOTENJA	
OKREPITEV SREDSTEV POŠTENO VREDNOST	NA ↑ presežka iz prevrednotenja v kapitalu, kasneje prenos na preneseni PI (postavka kapital).	Dovoljuje ↑ PI samo v primeru razveljavitve izgube zaradi oslabitve.
OSLABITEV SREDSTEV POŠTENO VREDNOST	NA Neposredno ↓ PI in obremenitev konta prevrednotovalni poslovni odhodki. V primeru, če obstaja presežek iz prevrednotenja v kapitalu zaradi predhodne okrepitve se najprej bremeni ta postavka (kapital).	Neposredno ↓ PI in obremenitev konta prevrednotovalni poslovni odhodki.
GAAP		
	MODEL PREVREDNOTENJA	MODEL NABAVNE VREDNOSTI
OKREPITEV SREDSTEV POŠTENO VREDNOST	NA Se ne uporablja.	Ne dovoljuje ↑ PI zaradi razveljavitve izgube zaradi oslabitve.
SLABITEV SREDSTEV POŠTENO VREDNOST	NA Se ne uporablja.	Neposredno ↓ PI.

Legenda: PI – poslovni izid

Vir: G. Thornton, *Comparison between U.S. GAAP and International Financial Reporting Standard*, 2013, str. 43-46 ; G. Thornton, *Impairment of Assets - A guide to applying IAS 36 in practice*, 2014, str. 6-53 ; N. Bobitan, C. Costuleanu, & D. Dumitrescu, *The Differences Between Revaluation and Assets Impairment*, 2013, str. 64-71 ; PWC, *IFRS and US GAAP: Similarities and Differences*, 2013, str. 65-72.